

Exploratieve beschrijving en analyse van trajectondersteuningsvormen in relatie tot trajectondersteuningskenmerken in het decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid

Onderzoek in opdracht van het Agentschap Opgroeien

Onderzoekers: Kristien Nys, Joris Van Puyenbroeck, Simonne Vandewaerde, Gianni Loosveldt, Kathleen Emmery (Kenniscentrum Gezinswetenschappen) en Esther Stoové (Orthopedagogie)

Onderzoekseenheid: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee)

Colofon

Referentie Nys, K., Van Puyenbroeck, J. Vandewaerde, S., Stoové, E., Emmery, K., & Loosveldt, G. (2025). *Exploratieve beschrijving en analyse van trajectondersteuningsvormen in relatie tot trajectondersteuningskenmerken in het decreet inzake de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. (Onderzoek i.o.v. Agentschap Opgroeien)*. Brussel: Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee).

Contact Odisee - Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek
02-240 68 40
kcgezinswetenschappen.odisee.be
kcgezinswetenschappen@odisee.be - kristien.nys@odisee.be

Inhoud

Colofon	2
Inhoud	3
Voorwoord	9
Leeswijzer	11
1 Situering van trajectondersteuning in beleidsdocumenten	12
2 Onderzoeksopzet	16
2.1 Situering en doel van het onderzoek	16
2.2 Selectie van ondersteuningsvormen	17
2.3 Insteek voor de inventarisatie	20
2.3.1 Trajectondersteuningskenmerken en opbouw van de fiches	20
2.3.2 Bronnen en redactie van de fiches	28
2.4 Analyse en rapportering	30
2.4.1 Fasering en tussentijdse output	30
2.4.2 Tussentijdse terugkoppeling naar de opdrachtgever en intersectorale terugkoppeling	32
3 Bevindingen	34
3.1 Conceptuele, terminologische en operationele gelijkenissen en verschillen	34
3.1.1 Gelijkenissen en verschillen in en tussen het decreet en de memorie van toelichting	34
3.1.2 Al dan niet (te) onderscheiden ondersteuningsvormen	36
3.1.3 What's in a name?	37
3.2 Bevoegde en betrokken instanties	39
3.2.1 Vlaamse en federale geïnitieerde en gefinancierde initiatieven	40
3.2.2 Gelijkaardige ondersteuningsvormen vanuit verschillende beleidsdomeinen, -velden en bevoegde instanties	42
3.2.3 Kernpartnerschappen en samenwerkingsverbanden	43
3.3 Werkingsgebied en organisatieniveau	45
3.3.1 Van provinciale tot lokale inbedding en werking	45
3.3.2 Inbedding en organisatieniveau in relatie tot 'nabijheid'	47
3.3.3 Inbedding en organisatieniveau in relatie tot (pro)actief kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders opzoeken	49
3.4 Doelgroep en werkniveau	50
3.4.1 Trajectondersteuning voor iedereen én voor gezinnen in een kwetsbare situatie in het bijzonder	50

3.4.2	Brede tot meer specifieke doelgroepen en lokale varianten	51
3.4.3	Werkniveau: kinderen, jongeren, aanstaande ouders, gezinnen en hun context	53
3.5	Doelstellingen	56
3.6	Keuze, inbedding en statuut van de trajectondersteuner(s)	59
3.6.1	Keuzemogelijkheid kind, jongere, (aanstaande) ouder	59
3.6.2	Eén persoon of één organisatie voor een traject?	59
3.6.3	Eén tot meerdere trajectondersteuners in een gezin	61
3.6.4	Beroepskracht of vrijwilliger?	62
3.7	Ondersteuningskenmerken	64
3.7.1	Opstart en uitvoeringsmodaliteiten afgestemd op de betrokkenen ...	64
3.7.2	Basis- en handelingsprincipes	71
3.7.3	Relatie gezin – hulpverlening en de rol en de positie van de trajectondersteuner	81
3.7.4	Impact gedreven en politiserend en werken	84
3.8	Aanvullende uitvoeringsmodaliteiten?	86
3.8.1	Al dan niet snelle opstart	86
3.8.2	Al dan niet een plan	87
3.8.3	Al dan niet betalend	87
4	Conclusies, uitdagingen en aanbevelingen	88
4.1	Reikwijdte van de inventarisatie, analyse en rapportering	88
4.2	Reikwijdte van ‘trajectondersteuning voor iedereen die er behoefte aan heeft’	89
4.3	Reikwijdte van continuïteit	89
4.4	Reikwijdte en (on)verenigbaarheid van rollen en opdrachten	90
4.5	Belang van ‘transparantie’	91
4.6	Combinatietrajecten vanuit het perspectief van geïntegreerde zorg en ondersteuning?	92
4.7	Belang van een ongecompliceerde uitvoerings- en aansturingsvorm	92
4.8	Courante kenmerken en kenmerken die aandacht (blijven) vragen	94
5	Bibliografie	95
5.1	Bronnen onderzoeksrapport	95
5.2	Verwerkte bronnen in de ondersteuningsfiches	98
5.2.1	1G1P	98
5.2.2	Brugfiguren	98
5.2.3	Buddywerkingen	99
5.2.4	Casemanagers zorg	100

5.2.5	Casusregie (Veilig huis)	100
5.2.6	CAW-trajecten	101
5.2.7	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	101
5.2.8	Contextbegeleidingstrajecten jeugdhulp	102
5.2.9	(Context)begeleidingsvormen VAPH	102
5.2.10	Doelgerichte zorg.....	102
5.2.11	D.O.P.-trajecten	103
5.2.12	Draaischijffunctie CLB	104
5.2.13	GBO-samenwerkingsverband	104
5.2.14	Gezinscoaching	105
5.2.15	JAC-trajecten.....	106
5.2.16	Jeugdhulpregie (Bovenlokale teams jeugdhulp)	107
5.2.17	Jeugdwelzijnswerk	107
5.2.18	Lokale teams Kind & Gezin	108
5.2.19	OCMW	108
5.2.20	Trajectgezel.....	108
5.2.21	Vertrouwenspersoon in de jeugdhulp.....	109
5.2.22	Zorgcoördinatie.....	109
5.2.23	Zorggarantie.....	110
5.2.24	Zorgregisseurs.....	110

Lijst van afkortingen

1G1P	Eén gezin één plan
ACT	Afdeling Continuïteit en Toegang
BVR	Besluit van de Vlaamse Regering
CAW	Centrum voor Algemeen Welzijnswerk
CKG	Centrum Kinderzorg en Gezinsondersteuning
CLB	Centrum voor Leerlingenbegeleiding
DMW	Dienst Maatschappelijk Werk
D.O.P.	Dienst Ondersteuningsplan
ELZ	Eerstelijnszone
GBO	Geïntegreerd Breed Onthaal
GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GPMI	Geïndividualiseerd project maatschappelijke integratie
JAC	Jongeren Advies Centrum
HvhK	Huis van het Kind
K&G	Kind & Gezin
MFC	Multifunctioneel Centrum
MPI	Medische Pedagogisch Instituut
(N)RTH	(Niet) Rechtstreeks Toegankelijke Hulp
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijke Welzijn
OCJ	Ondersteuningscentrum Jeugdzorg
PVB	Persoonsvolgend Budget
PVF	Persoonsvolgende Financiering
SAM	Steunpunt Mens en Samenleving
SDJ	Sociale Dienst Jeugdrechtbank
VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
VK	Vertrouwenscentrum Kindermishandeling
WVG	Welzijn Volksgezondheid en Gezin
WVGA	Welzijn Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding

Lijst van figuren

Figuur 1: Overzicht 24 te beschrijven ondersteuningsvormen.....	18
Figuur 2: Indicatieve kleurcodes voor de mate van aansluiting bij de trajectondersteuningskenmerken.....	31
Figuur 3: Overzicht intersectoraal terugkoppelingsmoment 27 februari 2025.....	32
Figuur 4: Voorkomende benamingen voor de ‘ondersteuner’	38
Figuur 5: Beleidsdomeinen en bevoegde instanties	41
Figuur 6: Werkingsgebieden en organisatieniveaus: een aantal illustraties	45
Figuur 7: Van ‘regie, coördinatie en/of toeleider’ tot ‘ondersteuning on the floor’	48
Figuur 8: Doelstellingen van de ondersteuningsvormen	57

Lijst van tabellen

Tabel 1: Sjabloon ondersteuningsvormfiches.....	21
Tabel 2: Weerkerende en aanvullende kenmerken in het decreet en de memorie van toelichting.....	34
Tabel 3: Beschrijving van de doelgroep in het decreet en in de memorie van toelichting	50
Tabel 4: Werkniveau: werken met de context, zijnde het informele en het formele netwerk	55
Tabel 5: Exploratief en indicatief overzicht van de 24 ondersteuningsvormen in relatie tot de in regelgeving geformuleerde doelstellingen	58
Tabel 6: Looptijd en intensiteit van de ondersteuning.....	68
Tabel 7: Ondersteuningskenmerken ‘Outreaching’, ‘Fysieke en relationele nabijheid’, ‘Actief en proactief’	73
Tabel 8: Ondersteuningskenmerken ‘Participatie en cocreatie’, ‘Regie bij de betrokkenen’ ..	74
Tabel 9: Ondersteuningskenmerken ‘Generalistisch’ en ‘Oplossings- en krachtgericht’	75
Tabel 10: Ondersteuningskenmerken ‘Overzicht en kennis zorg en ondersteuning’, ‘Linken, verbinding, bemiddeling gezin – hulpverlening’, ‘Onpartijdig en onafhankelijk’ en ‘Belangenbehartiger’	83
Tabel 11: Ondersteuningskenmerken ‘Impact gedreven’ en ‘Politiserend werken’	85

Voorwoord

De Vlaamse overheid wil de ondersteuning van kinderen, jongeren en ouders versterken door in te zetten op trajectondersteuning. Dat blijkt uit het decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (2024), de memorie van toelichting bij dat decreet, het Vlaams Regeerakkoord 2024-2029 en de beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029.

Trajectondersteuning is niet nieuw. De beleidsmakers zien zich geïnspireerd door ondersteuningsvormen die recent of al een lange tijd deel uitmaken van het ondersteuningslandschap. Voorbeelden zijn gezinscoaching, brugfiguren, zorgcoördinatie en andere. Ze worden omschreven als *“veelbelovende parktijken die lokaal vroegtijdig in actie kunnen komen”*. De principes in het decreet worden evenwel niet altijd integraal in de praktijk vertaald of er is onduidelijkheid over de begeleidingsopzet, de omvang enz. van de ondersteuningsvormen (Rommens, 2024).

Het ontbreekt aan een integraal en gesystematiseerd overzicht van de wijze waarop deze ondersteuningsvormen zich tot de in het decreet beschreven kenmerken van trajectondersteuning verhouden. Een dergelijk vergelijkend overzicht kan aanknopingspunten bieden voor de mogelijke bepaling van *“bijkomende richtlijnen of voorwaarden waar de trajectondersteuner aan moet voldoen”* door de Vlaamse Regering (Decreet, Art. 12, p. 7) en voor de uitwerking van een Vlaams kader voor trajectondersteuning (Opgroeien, 2024; Rommens, 2024).

Met dat perspectief voor ogen stelden we in opdracht van het Agentschap Opgroeien een exploratieve beschrijving van 24 trajectondersteuningsvormen op en kwamen we tot de voorliggende analyse en rapportering.

We zijn het Agentschap Opgroeien erkentelijk voor de kans die we kregen om het brede en gevarieerde palet van trajectondersteuningsvormen in kaart te brengen.

In het bijzonder dank aan:

Tine Rommens (Agentschap Opgroeien) en Carine De Wilde (Departement Zorg) die ons de nodige uitvoeringscontouren boden en ons inhoudelijk mee op weg zetten.

De collega's van Odisee, Joris Van Puyenbroeck, Simonne Vandewaerde, Esther Stoové, Kathleen Emmery en Gianni Loosveldt die bereid waren om in een kort tijdsbestek een of meerdere trajectondersteuningsfiches op te stellen.

De werkveldmedewerkers die informatie en feedback gaven bij de fiches en ontegensprekelijk een inhoudelijke meerwaarde boden: Evelyne Deguffroy en Annelies De Boeck (Agentschap Opgroeien), Kristin Nuyts en Lifa Ouald Chaib (SAM vzw), An Vertongen en Floris Van Brabandt (CAW Rivierenland), Tine Gheysen (vrij CLB), Jessica Claes (Veilig Huis Rivierenland), Geert D'haene, Jan Claus, Helga Janssen, Marijke De Maeyer en Hilde Van Den Hende (D.O.P.), Annelies Vandepaer (MPI Oosterlo), Janick Appelmans (VAPH Antwerpen), Anne Buelens (VAPH) en Sara Diels (VK Vlaams-Brabant).

De mensen die deelnamen aan het intersectoraal overleg, de medewerkers van het Agentschap Opgroeien, Departement Zorg, VAPH, Onderwijs en Jeugd, die ons aanvullende feedback bezorgden en input gaven om de analyse en rapportering verder aan te scherpen.

Kristien Nys
Kenniscentrum Gezinswetenschappen
Odisee-hogeschool

Leeswijzer

Zoals in het voorwoord vermeld, vloeit dit rapport voort uit een **exploratieve beschrijving van 24 trajectondersteuningsvormen**. Het moet dan ook in die contouren gelezen worden.

Het biedt **geen exhaustief overzicht** van ondersteuningsvormen die elementen van de in de regelgeving beschreven trajectondersteuningskenmerken in zich dragen:

- (1) naast de 24 beschreven ondersteuningsvormen zijn er tal van andere vergelijkbare ondersteuningsvormen die niet in de onderzoeksopdracht vervat zitten,
- (2) in een tijdsbestek van om en bij 1,5 maand was het niet mogelijk om alle lokale en organisatie specifieke varianten die in de praktijk voorkomen te beschrijven.

Vanuit die optiek geven we **indicatief, zonder daarin veralgemenende en normerende uitspraken te doen**, een overzicht van de mate waarin de in de regelgeving beschreven kenmerken naar voren komen in de beschikbare bronnen. Het betreft **geenszins een normatief georiënteerde evaluatie van de beschreven ondersteuningsvormen**.

Het indicatieve karakter zit eveneens vervat in de overzichtsfiguren waarin we werkten met **indicatieve kleurcodes**. De betekenis daarvan en de wijze waarop ze tot stand gekomen zijn, is na te lezen in punt 2.4.1.

1 Situering van trajectondersteuning in beleidsdocumenten

Zoals in het voorwoord vermeld, wordt in verschillende beleidsdocumenten verwezen naar trajectondersteuning, trajectondersteuner en inspirerende ondersteuningsvormen. Onderstaande biedt een overzicht van de beschreven finaliteit en kenmerken in de beleidsdocumenten.

Vlaams Regeerakkoord 2024-2029

p. 122: **Continuïteit** tijdens én na het hulpverleningstraject is belangrijk. Er worden maximale inspanningen gedaan om **jongeren in de jeugdhulp** van trajectbegeleiding te voorzien.

p. 155: Kinderen in armoede help je door het hele gezin te ondersteunen. Lokale besturen kunnen daarvoor een beroep doen op **lokale gezinscoaches** die **kwetsbare gezinnen intensief begeleiden** naar sociale rechten, hulporganisaties en de arbeidsmarkt.

Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029

p. 94: Een van deze uitdagingen ligt in het organiseren van zorg- en ondersteuningstrajecten **op maat van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context**. We organiseren hiertoe de nodige **samenwerking** en bundeling van krachten tussen de eerstelijns- en andere zorg- en hulpverleningsactoren, de lokale basisvoorzieningen en de lokale besturen. **Continuïteit** tijdens én na het hulpverleningstraject is belangrijk. Er worden maximale inspanningen gedaan om **jongeren in de jeugdhulp** van **trajectbegeleiding** te voorzien en maken de **verbinding** met de **methodiek** van **lokale gezinscoaches**. **Gezinnen** in een **maatschappelijk kwetsbare positie** worden **op maat begeleid** vanuit een **vertrouwensrelatie**. Er wordt flexibel **ingespeeld op de noden** vanuit een **zo open mogelijke generalistische blik** op de **verschillende levensdomeinen** samen met de gezinnen voor de uitdagingen waarmee ze geconfronteerd worden. We kiezen ervoor om hiervoor geen nieuwe structuren op te trekken, maar **vertrekken maximaal van al bestaande aanbod**. Een onderzoeksrapport bezorgt ons begin 2025 een analyse en benchmark van huidige praktijken t.o.v. het concept trajectondersteuner.

Bij het realiseren van deze **geïntegreerde gezinstrajecten** zorgen we voor een goede **aansluiting** met **aanvullende zorg** zodat we ook in complexe situaties geïntegreerd blijven werken.

In het decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid (2024, Art. 12) wordt een trajectondersteuner vooropgesteld in het licht van de organisatie van *“Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg-, en ondersteuningstrajecten.”* (Onderafdeling 2).

Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context rekenen op ondersteuning door een **trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben.**

De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid organiseren zich zodanig of werken met elkaar samen opdat de ondersteuning, vermeld in het eerste lid, effectief gerealiseerd wordt, en de **betrokkenen** voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien **mee** kunnen **bepalen wie die rol voor hen zal opnemen**

De trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid:

- 1° stelt zich **onpartijdig** en **onafhankelijk** op;
- 2° beschikt over **professionele competenties**;
- 3° ondersteunt de **aanstaande ouders**, het **gezin** en de **context**, het **kind**, de **jongere**;
- 4° handelt **actief** en **proactief** om de **rechten** van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, en de doelstellingen, vermeld in artikel 5 tot en met 13 van dit decreet, te helpen realiseren;
- 5° kan een **kind of jongere** ook **afzonderlijk ondersteunen**, los van de ondersteuning van een gezin. Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context. De trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of context;
- 6° ondersteunt aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context tijdens het **volledige zorg- en ondersteuningstraject, met inbegrip van diagnostiek**, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;
- 7° zorgt ervoor dat de **regie** over het zorg- en ondersteuningstraject in handen van de **aanstaande ouder**, het **kind**, de **jongere**, zijn **gezin** en **context** blijft liggen;
- 8° behoudt het **overzicht** over de verschillende **zorg- en ondersteuningstrajecten**;
- 9° kan ook zelf **generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden**;
- 10° opereert als **gids** in het **netwerk** van **actoren**, **aanbod** en **expertise**, heeft **grondige kennis** van de **sociale kaart**, heeft vanuit een **generalistische blik** **zicht op de mogelijke zorg en ondersteuning** en op de **actoren** die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;
- 11° fungeert als **aanspreekpunt** en **brugfiguur** ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context;
- 12° zet in op het **versterken** en **ondersteunen** van de **context** van de aanstaande ouder, het kind, of de jongere.

De Vlaamse Regering kan bijkomende richtlijnen of voorwaarden bepalen waar de trajectondersteuner, vermeld in het eerste lid, aan voldoet.

De kenmerken van een trajectondersteuner, zijn gelinkt aan doelstellingen en ondersteuningskenmerken van een 'geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid' die elders in het decreet beschreven worden (Art. 7 t.e.m. 11, Art. 5 t.e.m. 13, Art. 10, hoofdstuk 3). We beperken ons tot een puntsgewijze opsomming van die doelstellingen en kenmerken. De uitgebreide omschrijvingen werden meegenomen in de opmaak van de ondersteuningsfiches en worden in punt 2.3.1 geïntegreerd beschreven.

Afdeling 3. Strategische doelstellingen

Art. 5 interdisciplinaire samenwerking door gedeelde verantwoordelijkheid en intersectorale afstemming

1. een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving > kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere
2. het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten

Afdeling 4: Operationele doelstellingen

- Onderafdeling 1 Een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving (Art. 6)
- Onderafdeling 2 Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg-, en ondersteuningstrajecten
- Art 7 Participatie en cocreatie
- Art. 8 Inclusieve zorg en ondersteuning
- Art. 9 Integraal toegankelijke zorg- en ondersteuningstrajecten
- Art. 10 Effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten
- Art. 11 Continuïteit tijdens zorg- en ondersteuningstrajecten (cf. geen breuklijnen)
- Art. 12 Trajectondersteuner
- Art. 13 Inzetten van extra capaciteit van al ingezette expertise of andere expertise (cf. bijschakelen)

Principes in hoofdstuk 3:

- Art. 14 In de onderlinge samenwerking en in de samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- en buitenland, worden de beschreven principes gehanteerd
- Art 15 Proactief handelen
- Art. 16 Inzetten op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning
- Art. 17 Outreachend werken
- Art. 18 Generalistisch werken
- Art. 19 Politiserend werken
- Art. 20 Oplossings- en krachtgericht
- Art. 21 Impactgedreven
- Art. 22 Vertrekpunt is de regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context
- Art. 23 Participatie en cocreatie met aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context

De memorie van toelichting licht een aantal elementen van de in het decreet beschreven kenmerken verder toe en bevat een aantal aanvullende kenmerken. Ze staan beschreven in

het volgende kader. We namen al de vermelde (aanvullende) kenmerken mee in de opmaak van de ondersteuningsfiches.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid
VR 2023 1711 DOC.1228/3TER

- Trajectondersteuner (p. 25): Wat vaststaat, is dat er zekere verwachtingen en opdrachten bestaan ten aanzien van een trajectondersteuner, die **niet zomaar door elke vrijwilliger of steunfiguur** opgenomen kunnen worden.
- Trajectondersteuning: looptijd en intensiteit
- p. 24: Een trajectondersteuner is, met het gezin, een schakel naar hulpverleningsorganisaties, iemand die overzicht behoudt, in beeld blijft voor het gezin gedurende het hele traject, **ook in crisissituaties**. Hij is een **terugvalbasis, ook wanneer andere hulp gestopt is**.
- p. 22: Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de **ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder** zijn, **contact** te kunnen **blijven hebben**, en zo enerzijds een **vinger aan de pols te houden** bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning.

2 Onderzoeksopzet

2.1 Situering en doel van het onderzoek

De oorsprong van dit onderzoek situeert zich in het **intersectorale traject Vroeg en Nabij** (Opgroeien, 2024). Het traject startte in september 2024 en de volgende administraties en agentschappen zijn daarin betrokken: Agentschap Opgroeien (procescoördinatie), het VAPH, het Departement Zorg, het Departement Onderwijs en het team Jeugd van het Departement Cultuur, Jeugd en Media. De deelnemers overleggen er over de kernconcepten van het [decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid](#). Een van die kernconcepten is trajectondersteuning. Het is mede op basis van de bespreking in deze intersectorale werkgroep dat Opgroeien tot een opdrachtbeschrijving kwam.

Opdrachtbeschrijving Opgroeien November 2024

Bij de bespreking van het concept trajectondersteuner kwam de **gedeelde nood** naar boven om een overzicht te maken van bestaande rollen, functies en methodieken, die beschreven én vergeleken kunnen worden met het concept trajectondersteuner. Dit werd als een noodzakelijke stap ervaren om de verdere discussies gefundeerd te kunnen voeren.

Concreet gaat het over de **opmaak van een overzicht van verschillende concepten** (methodieken, rollen, functies, ...) waarin de verschillen en gelijkenissen tussen trajectondersteuning en aanverwante concepten worden geduid en waarin wordt geëxpliciteerd welke concepten al dan niet gedeeltelijk samenvallen met het concept trajectondersteuner.

De opmaak van een dergelijk overzicht sluit ook aan bij een geformuleerde verwachting in het decreet Vroeg en Nabij: “in uitvoering van dit decreet zal door de Vlaamse Regering een **specifiek kader** uitgewerkt worden dat de specifieke verwachtingen ten aanzien van een trajectondersteuner omschrijft. Dit impliceert onder meer dat sommige **bestaande rollen** ‘bijgestuurd’ kunnen worden om daadwerkelijk aan de kwaliteitsvoorwaarden van de trajectondersteuner te voldoen.” Op basis van dit onderzoek kan de **verdere intersectorale uitrol** van het concept ‘trajectondersteuner’ en van het organisatorische model vorm krijgen.

Minister Gennez bekrachtigt de uitrol van trajectondersteuning in haar beleidsbrief (2024, p. 94). De overheid wil voor het organiseren van zorg- en ondersteuningstrajecten op maat van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context ... geen nieuwe structuren optrekken, maar maximaal vertrekken van al bestaande aanbod.

Doel van het onderzoek is om in een kort tijdsbestek (nov. 2024 t.e.m. 24 dec. 2024) tot een overzicht te komen van bestaande ondersteunings- of begeleidingsvormen die aanleunen bij trajectondersteuning en die te positioneren ten aanzien van trajectondersteuning, zoals omschreven in de regelgeving (Opgroeien, 2024; Rommens, 2024). Of zoals verwoord in de beleidsbrief (2024, p. 94): het opstellen van een *“analyse en benchmark van huidige praktijken t.o.v. het concept trajectondersteuner”*.

De klemtoon in deze opdracht ligt op de inhoud, op de principes en de kenmerken van trajectondersteuning en daarbij aansluitend, op de rol en de kenmerken van een trajectondersteuner. Dat neemt niet weg dat die beschrijving en analyse een licht kan werpen op de mogelijke organisatievorm(en) van trajectondersteuning.

2.2 Selectie van ondersteuningsvormen

De bepaling van de te beschrijven ondersteuningsvormen voor deze opdracht, verliep in verschillende stappen.

In de **memorie van toelichting** staan een aantal inspirerende of vergelijkbare concepten en ondersteuningsvormen vermeld. Ze vormden voor de opdrachtgever een eerste basis voor de selectie van de ondersteuningsvormen.

Memorie van toelichting bij het ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid VR 2023 1711 DOC.1228/3TER

p. 22: Zoals [...] geschetst, bestaan er al diverse praktijken die het idee van trajectondersteuner in meer of mindere mate concretiseren. Het gaat dan bijvoorbeeld om medewerkers van de CAW en de JAC (JongerenAanbod van het CAW), of om verschillende sociaal werkers, zorgcoördinatoren, zorgregisseurs, gezinscoaches, outreachers, de trajectgezel (Arktos vzw), verbinders, brugfiguren, casemanagers, ondersteuners zoals bedoeld in Lus/Plan en DOP methodiek, etc. die vandaag al op een bepaalde manier (gedeeltelijk) invulling geven aan dit concept. Sommige hiervan zijn wetenschappelijk onderzocht (vb. Mission Kortrijk), voor andere is er onderzoek lopend (vb. gezinscoaches WVG), nog andere zijn dan weer beschreven (bv. Gezinscoaches Mechelen, interventies vanuit lokale netwerken Kinderarmoede). Het zijn veelbelovende praktijken, die lokaal vroegtijdig in actie kunnen komen. Ook het concept van de zorgcoördinator of casemanager, zoals verankerd in het eerstelijnsdecreet, vertoont gelijkenissen

Vanuit de **intersectorale dialoog Vroeg en Nabij** (zie punt 2.1) werden een aantal ondersteuningsvormen toegevoegd, alsook vanuit voorafgaande onderzoeken en beleidsoefeningen (o.a. Ouald Chaib, 2023; Nys & Vandewaerde, 2022). Dat bracht het aantal te beschrijven en te vergelijken ondersteuningsvormen op 24 (zie Figuur 1).

De ondersteuningsvormen situeren zich in de **verschillende beleidsvelden, -domeinen, sectoren en doelgroepen** (o.a. preventieve gezinsondersteuning, jeugdhulp, zorg, onderwijs, welzijnswerk, maatschappelijk werk, armoedebestrijding, personen met een beperking, gezinnen in een kwetsbare situatie). Merk op dat er zich geen specifieke ondersteuningsvorm vanuit de geestelijke gezondheidszorg aandient. Dat wil niet zeggen dat deze sector geen rol opneemt in de beschreven ondersteuningsvormen (zie punt 3.2). Daarnaast lopen er vanuit deze sector wel degelijk begeleidingstrajecten waarin de beschreven trajectondersteuningskenmerken weerspiegeld worden (bv. outreach-team).

Figuur 1: Overzicht 24 te beschrijven ondersteuningsvormen

Gezinscoaching	1G1P	Buddywerkingen	Brugfiguren
Lokale teams Kind & Gezin	Draaischijffunctie CLB	OCMW	GBO- samenwerkingsverband
Jeugdwelzijnswerk	JAC-trajecten	CAW- trajecten	Trajectgezel (Arktos vzw)
Contextbegeleiding Jeugdhulp ¹	Consulenten (OCJ, SDJ, VK ²)	Zorggarantie jonge kind (Bovenlokale teams jeugdhulp)	Jeugdhulpregie (Bovenlokale teams jeugdhulp)
(Context)begeleidings- vormen VAPH	D.O.P.-trajecten	Zorgregisseurs	Casusregie (Veilig Huis)
Zorgcoördinatie	Doelgerichte zorg	Casemanagement Zorg	Vertrouwenspersoon Jeugdhulp

Inzake doelgroep werd vooropgesteld om aan te sluiten bij de leeftijdsgroep waarop het decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid van toepassing is: **aanstaande ouders, ouders met kinderen van 0-25 jaar, kinderen en jongeren van 0-25 jaar**. Dat neemt niet weg dat een aantal ondersteuningsvormen met een ruimer leeftijdsbereik (o.a. OCMW, GBO-samenwerkingsverband, Casemanagement Zorg, Doelgerichte Zorg, Zorgcoördinatie) ingesloten werd.

Ook naar werkingsgebied bepaalde het decreet de contouren van de exploratie (cf. toepassingsgebied) en dat betekent dat Vlaanderen en Brussel daarin vervat zitten. Een aantal ondersteuningsvormen kennen evenwel geen implementatie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Dat geldt voor Casemanagers zorg en voor Casusregie. Casemanagers zorg is gebonden aan de afgebakende werk- en zorgregio's in het decreet en het BVR (2022) over de werk- en zorgtrajecten. Casusregie is gelinkt aan de gerechtelijke arrondissementen in Vlaanderen.

¹ De insteek van deze ondersteuningsvorm betreft de module contextbegeleiding die zich situeert in organisaties voor bijzondere jeugdzorg. Ook ondersteuning vanuit een CLB, een door het VAPH erkende dienst of voorziening enz. maakt deel uit van jeugdhulp. Ze worden niet in deze fiche, maar in aparte fiches beschreven.

² De aanmeldingen, dossiers van de OCJ's en de SDJ worden uitgevoerd en opgevolgd door consulenten. Bij het VK kan een 'psychologisch consulent' deel uitmaken van het team (bv. West-Vlaanderen, zie [Geïntegreerd jaarverslag VK-VCEK 2023](#)), maar dat is niet overal het geval. Het VK werd in een eerste feedbackronde aan dit cluster toegevoegd (cf. het is net als het OCJ een gemandateerde voorziening, heeft de opdracht om aan minderjarigen en hun gezin hulp te verlenen).

Merk op dat niet al deze trajectondersteuningsvormen vanuit een specifiek regelgevend kader erkend en gesubsidieerd zijn (bv. Gezinscoaching, Zorgregisseurs). Ze dienen zich in de praktijk wel aan en dat op initiatief van een organisatie, een lokaal samenwerkingsverband en/of als antwoord op een projectoproep waarin al dan niet de doelstellingen, de visie, de aanpak, de uitrol enz. beschreven staan. Deze praktijken krijgen soms ook in overheidsdocumenten een plaats zoals Zorgregisseurs in de memorie van toelichting bij het decreet (2023, p. 22) en gezinscoaches in de Informatiebrochure lokale gezinscoaches (2021). Het was voor de opdrachtgever de bedoeling om ook zicht te krijgen op deze trajectondersteuningsvormen, die niet structureel vanuit de Vlaamse regelgeving verankerd zijn en geen specifieke uitvoeringsvoorwaarden opgelegd krijgen.

Bij een eerste exploratie van de 24 ondersteuningsvormen bleek dat er overlap is tussen verschillende ondersteuningsvormen en/of functies (bv. Zorgcoördinatie en Doelgerichte zorg). We volgden de opgegeven indeling in 24 ondersteuningsvormen en verwezen in de desbetreffende fiches naar die overlap.

Daarnaast werd vrij snel duidelijk dat nog andere ondersteuningsvormen gelijkenissen vertonen met de trajectondersteuningskenmerken in het decreet en de memorie van toelichting. Voorbeelden zijn het [Miriam-programma](#) (OCMW, alleenstaande moeders in armoede, laatste programma-oproep in 2023), schooluitvaltrajecten (onderwijs-welzijn, bv. [NAFT](#)), [Kompas+](#) (Antwerpen, ketenaanpak, 12-18 jarige veelplegers), de werking van de diensten maatschappelijk werk van de mutualiteiten, de werking van [bijstandsorganisaties](#), [Born in Belgium](#)³, het Ideale wereld project '[Co-ncept Jeugdhulp](#)', trajectbegeleiding in het kader van een inburgeringstraject⁴, [Community Health workers](#) (toegankelijkheid eerstelijnsgezondheidszorg voor personen in een kwetsbare situatie) en [PONDO](#) (samenwerkingsverband druggebruikende ouders). Het betreft zowel werkingen die nog lopende zijn, die voor een verdere uitrol staan of die (recent) van overheidswege (Vlaams of Federaal) niet langer gefinancierd worden (cf. tijdelijke project- of programmamiddelen).

Een uitbreiding van het aantal ondersteuningsvormfiches was in het bestek van de looptijd (om en bij 1,5 maand) en financiering van het onderzoek niet mogelijk. Als er naar aanpak of uitvoerende organisatie aansluiting was bij een van de 24 opgenomen ondersteuningsvormen, dan namen we in de desbetreffende fiche een verwijzing en/of korte toelichting naar die andere ondersteuningsvorm op (bv. informatie over het Miriamprogramma in de OCMW-fiche). Niettegenstaande deze aanvullingen enigszins een ruimer beeld geven, was **een uitvoerig exhaustief overzicht en een allesomvattende analyse van ondersteuningsvormen** die in meer of mindere mate aansluiten bij trajectondersteuning in het onderzoeksbestek niet mogelijk.

³ Na afronding van het onderzoek werd de doorontwikkeling en uitrol van het interfederaal programma Zorg en Ondersteuning voor zwangere vrouwen, hun kinderen en hun gezin tijdens de eerste 1000 dagen gelanceerd (11 februari 2025).

⁴ Buddyprojecten vanuit integratie en inburgering die deel uitmaken van het participatie- en netwerktraject (een van de vier onderdelen van het inburgeringstraject, zie www.integratie-inburgering.be/nl/wat-kunnen-we-voor-jou-doen/ondersteuning-voor-je-organisatie-of-lokaal-bestuur/participatie/participatie-en-netwerktraject), komen in de ondersteuningsvorm 'buddywerking' aan bod.

2.3 Insteek voor de inventarisatie

2.3.1 Trajectondersteuningskenmerken en opbouw van de fiches

Verskillende ondersteuningsvormen ten aanzien van trajectondersteuning positioneren vraagt dat duidelijk is volgens welke kenmerken die positionering kan gebeuren. Aansluitend bij de opdrachtbeschrijving, vertrokken we van de in het decreet en in de memorie van toelichting beschreven kenmerken. We stelden daarvan een geïntegreerd overzicht op dat de basis vormde voor elke ondersteuningsvormfiche. We namen de volgende kenmerken op:

Doelgroep (en), doelstelling(en), werkniveau, wie ondersteunt, (lokale)inbedding en regie, looptijd, intensiteit, principes (cf. continuïteit, actief en proactief, fysieke en relationele nabijheid, outreachend, generalistisch, oplossings- en krachtgericht, eigen regie, eigen kracht en eigen verantwoordelijkheid, participatie en cocreatie, aandacht gezin/context, impact gedreven enz.), houding en competenties van de trajectondersteuner.

Vragen en opmerkingen die bij de inventarisatie van de in de regelgeving beschreven kenmerken opkwamen, noteerden we bij het desbetreffende kenmerk (paarse tekst). Het betrof onder meer verwijzingen naar overlap tussen kenmerken, mogelijke interpretaties en/of implicaties van bepaalde kenmerken enz.

Voorafgaand aan de rubrieken met de kenmerken in het decreet en de memorie van toelichting, voegden we ruimte toe:

- (1) om een leeswijzer mee te geven over wat al dan niet in de fiche beschreven werd en/of om algemene opmerkingen over de ondersteuningsvorm te noteren: bv. lokale, doelgroep- of sectorspecifieke varianten,
- (2) om de kern van de ondersteuningsvorm beknopt te beschrijven.

Bij verschillende ondersteuningsvormen komen kenmerken voor die niet in het decreet of in de memorie van toelichting vermeld worden. Daarom voorzagen we in het fichesjabloon ruimte om aanvullende trajectondersteuningskenmerken toe te voegen. De volgende rubrieken werden toegevoegd:

- (3) Regie: door welke overheid, welk agentschap, al dan niet lokale beleidsmaker of actor aangestuurd?
- (4) Andere principes trajectondersteuning
- (5) Wat': beschrijving van de fasering, de stappen van het traject, of de ondersteuner al dan niet zelf al die stappen zet enz.
- (6) Andere competenties trajectondersteuner
- (7) Disciplines
- (8) Opmerkingen

Naast de bronnen, werd bij het merendeel van de fiches een of meerdere bijlagen opgenomen. Ze bevatten schematische overzichten van de betrokken actoren, de fasering, detailbeschrijvingen van de ondersteunerskenmerken (bv. profielbeschrijving, vacature), ondersteunend materiaal enz.

Tabel 1: Sjabloon ondersteuningsvormfiches

Kenmerken	Trajectondersteuning in het decreet en in de memorie van toelichting	Traject- ondersteuningsvorm (1)
Kern	Een trajectondersteuner ondersteunt de aanstaande ouders, het gezin en de context, het kind en de jongere (Art 12, 3°). De trajectondersteuner is ... een vast ankerpunt. Een vast baken, die fungeert als aanspreekpunt en brugfiguur ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, die mee volgt en ook actief mee kan ondersteunen (Art 12, 11°; Memorie 2024, p. 21) ⇒ Niet noodzakelijk 'zelf mee ondersteunen'	(2)
Doelgroep(en)	Art 12: 3° ondersteunt de aanstaande ouders, het gezin en de context, het kind en de jongere; Memorie p 22 Een trajectondersteuner moet er zijn voor elk gezin, elke jongere die daar behoefte aan heeft.	
Doelstelling(en)	Art 5: De organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid heeft de volgende doelstellingen: 1° het realiseren van een positieve, rijke en inclusieve leefomgeving voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, met het oog op het kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere; 2° het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Memorie, p.21 Trajectondersteuner als één van de middelen om continuïteit en toegankelijkheid te bevorderen ... verschillende vormen van continuïteit helpen verzekeren Memorie, p.23 zo vroeg en nabij mogelijk te [de] zorg en ondersteuning te installeren, of in geval van 'herval' tijdig te kunnen bijschakelen Memorie, p.21 ... dat kinderen en jongeren, óók kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ten volle participeren aan onze samenleving. ➤ Algemeen: enkel een specifieke doelstelling voor kinderen/jongeren inzake participatie, geen andere, ook niet voor ouders? Cf. versterking op bepaalde levensdomeinen? > zit vervat in de principes: zie volgende Hoofdstuk 3, Art. 15: proactief 1° ... a) toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; b) aan preventie en vroegdetectie te kunnen doen; 2° ... kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders informeren over hun rechten om op die manier hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren; 3° ... expertise bijschakelen ... > antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Hoofdstuk 3, Art. 19. Politisierend handelen 3° ... de actoren de sociale positie en het welzijn van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in kwetsbare situaties proberen te versterken en streven naar een meer sociaal rechtvaardige samenleving.	

Insteeek: al dan niet vrijwillig	Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben . ➤ Vrijwilligheid	
Werkniveau	Art 12: 5° kan een kind of jongere ook afzonderlijk ondersteunen , los van de ondersteuning van een gezin . Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context. De trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of de context;	
Wie ondersteunt	Memorie, p 21 Eén iemand of één organisatie die samen met een jongere of gezin het hele traject doorloopt, ... Memorie, p 22 De betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien kunnen vanzelfsprekend mee bepalen wie die rol voor hen zal opnemen . Het gaat daarbij evident om een persoon die hun vertrouwen geniet. Art 12: 5° ... De trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of de context; ➤ meerdere trajectondersteuners in gezin/context kan Memorie, p 24-25 Het is niet de bedoeling om een nieuwe en geïsoleerde 'functie' te creëren, maar het gaat om een rol die eenieder met de nodige competenties of eenieder die professioneel betrokken is ten aanzien van een kind, jongere of gezin kan opnemen . Memorie, p 25 ... geen uitspraak wordt gedaan over het arbeidsstatuut van deze persoon. Wat vaststaat, is dat er zekere verwachtingen en opdrachten bestaan ten aanzien van een trajectondersteuner, die niet zomaar door elke vrijwilliger of steunfiguur opgenomen kunnen worden .	
Inbedding	Memorie, p.24 Een trajectondersteuner kan (en zal meestal) verbonden zijn aan een bepaalde organisatie en zal in sommige gevallen ook rechtstreeks betrokken zijn op (een fractie van) het zorg- en ondersteuningstraject. Memorie, p.24 Om continuïteit zo goed als mogelijk te garanderen [cf. geen levenslang engagement v.d. trajectondersteuner], is het belangrijk de rol van trajectondersteuner vorm te geven vanuit een samenwerking tussen diverse betrokken actoren . Memorie, p 25 Het spreekt voor zich dat de trajectondersteuner de nodige tijd zal moeten kunnen spenderen met het gezin, met de jongere. Overheid en actoren zullen zich hierop binnen een netwerk moeten organiseren. Memorie, p.25 In ontwerp van decreet wordt de opdracht voor het opnemen van de rol van 'trajectondersteuner' bij de netwerken binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gelegd. Het netwerk neemt ook een rol op vlak van vorming en ontwikkeling van trajectondersteuners .	
Regie	Geen informatie	(3)
Looptijd	Memorie, p. 21 De trajectondersteuner komt in beeld wanneer het gezin, de jongere daar behoefte aan hebben, en blijft in beeld , zoals [zolang als] de trajectondersteuner en het gezin of de jongere oordelen dat er een behoefte blijft.	

	Memorie, p. 22 Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning. Memorie, p. 23: Dit concept gaat dus breder dan de trajectbegeleiding in het kader van jeugdhulpverlening zoals gevat in het decreet integrale jeugdhulp, dat vooral op casusregie inzet. De trajectondersteuner is er ook wanneer er geen formele jeugdhulpverlening (meer) is, en is ook een terugvalbasis voor de jongere, hun gezin en context wanneer het zorg- en ondersteuningstraject afgerond was. Memorie, p. 23-24 (verschil vertrouwensfiguur JHV): Een trajectondersteuner is een figuur die bijvoorbeeld in beeld kan komen nog vooraleer er zelfs sprake is van (jeugd)hulpverlening en ook ondersteunend kan bieden nadat (jeugd)hulpverlening afgerond is. Memorie, p 24 Een trajectondersteuner is, met het gezin, een schakel naar hulpverleningsorganisaties, iemand die overzicht behoudt, in beeld blijft voor het gezin gedurende het hele traject, ook in crisissituaties. Hij is een terugvalbasis, ook wanneer andere hulp gestopt is. Art 12 6° ondersteunt kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject, met inbegrip van diagnostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;	
Intensiteit	Geen informatie > maar zie looptijd > Memorie, p. 22 Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning	
Principes continuïteit	Art. 2 3° continuïteit: de voortzetting zonder onderbreking van het zorg- of ondersteuningstraject	
Principes Actief en proactief	Art 12 4° handelt actief en proactief om de rechten van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, en de doelstellingen, vermeld in artikel 5 tot en met 13 van dit decreet, te helpen realiseren; Hoofdstuk 3 Art. 15: proactief 1° de actoren ondersteuningsbehoeften en situaties van onderbescherming actief opzoeken om: a) toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; b) aan preventie en vroegdetectie te kunnen doen; 2° de actoren kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders informer over hun rechten om op die manier hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren; 3° de actoren, als ze de zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden, expertise bijschakelen, en in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.	
Principes fysieke en relationele nabijheid	Art. 16. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid zetten in op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning, wat betekent dat ze er samen voor zorgen dat de zorg en ondersteuning zo nabij als mogelijk aanwezig zijn in en aansluiten bij de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Memorie, p. 23	

	Het loslaten van de idee dat trajectondersteuning zinvol is indien zorg- en ondersteuningsnoden complex, meervoudig of een combinatie van beide zijn, is cruciaal om de doelstelling die de decreetgever beoogt om meer preventief te werken, en om vanuit de principes van vroegdetectie, zo vroeg en nabij mogelijk te [de] zorg en ondersteuning te installeren , of in geval van ‘herval’ tijdig te kunnen bijschakelen	
Principes outreaching	Hoofdstuk 3, Art. 17. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken outreaching . Dit houdt in dat: 1° de actoren vanuit een participatieve basishouding actieve inspanningen leveren om kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders te bereiken, in het bijzonder als die kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders moeilijk bereikbaar en kwetsbaar zijn. Ze doen dat door zich te begeven in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; 2° de actoren vanuit de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders mogelijke ondersteuningsbehoeften proberen te detecteren , ook als kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders nog geen ondersteuningsvraag gesteld hebben, en dat ze, als dat nodig is, ook actief aan de slag gaan en zorg en ondersteuning bijschakelen; 3° de actoren elkaar ondersteunen in het outreachend werken door kennis- en gegevensdeling .	
Principes generalistisch	Hoofdstuk 3, Art. 18. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken generalistisch binnen de relatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat, ook als er bijkomende of aanvullende expertise wordt ingezet, de actoren werken vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen waar kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders ondersteuning bij nodig hebben.	
Principes politiserend	Hoofdstuk 3, Art. 19. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen politiserend . Dit houdt in dat: 1° de actoren hiaten en drempels op het vlak van beleid en hun eigen werking en aanbod en op administratief en regelgevend vlak zichtbaar maken om de doelstellingen binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid te realiseren; 2° de actoren over de hiaten en drempels, vermeld in punt 1°, in dialoog gaan binnen hun eigen organisatie en binnen het netwerk waar ze deel van uitmaken, en met de betrokken overheden ; 3° de actoren de sociale positie en het welzijn van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in kwetsbare situaties proberen te versterken en streven naar een meer sociaal rechtvaardige samenleving .	
Principes oplossings- en krachtgericht	Hoofdstuk 3, Art. 20. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken oplossings- en krachtgericht . Dit houdt in dat de actoren vertrekkend vanuit gelijkwaardigheid , samen met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders bekijken wat die kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders willen en kunnen veranderen , en dat de actoren daarbij vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren in het leven van het kind, de jongere, zijn gezin en context, en de aanstaande ouder.	
Principes eigen regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid Overlap met principe oplossings- en krachtgericht (?)	Art 12 7° zorgt ervoor dat de regie over het zorg- en ondersteuningstraject in handen van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context blijft liggen; Hoofdstuk 1, Art. 2 11° regie: de controle uitoefenen op of de leiding nemen over de zorg of ondersteuning en die zorg of ondersteuning procesmatig en inhoudelijk laten aansluiten bij de levensdoelen en de levenskwaliteit van de gebruiker van zorg en ondersteuning; Hoofdstuk 3, Art. 22. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid vertrekken bij het aanbieden van zorg en ondersteuning vanuit de eigen regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.	

	Memorie, p.21 Trajectondersteuners zijn cruciaal voor het gezin, omdat ze kunnen helpen om de regie in handen van de cliënt te laten en aan te sluiten bij het gezin. Memorie, p .22: De decreetgever erkent hierbij uitdrukkelijk de regie van de jongere als autonome cliënt of zorg-of ondersteuningsvrager. Hoofdstuk 3, Art.23 De regie van de zorg en ondersteuning ligt bij kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, behalve in verontrustende situaties of situaties waarin de veiligheid of integriteit van het kind, de jongere of de context in het gedrang komt. In geval van de voormelde uitzondering komt de regie, in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, in de mate dat de situatie dat vereist in handen te liggen van de actor die zorg en ondersteuning aanbiedt. Memorie, p.24 dat ondersteuning 'zo gewoon waar mogelijk' moet zijn, rekening houdend met de mogelijkheden en sterktes van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en in de samenleving aanwezig zijn	
Principes participatie en in cocreatie ➤ Overlap met principe regie (?)	Hoofdstuk 3, Art. 23. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in participatie en in cocreatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat: 1° de actoren altijd in dialoog gaan met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders over de stappen die mogelijk zijn binnen het zorg- en ondersteuningstraject; 2° de actoren het kindperspectief altijd in rekening brengen, ongeacht de leeftijd van het kind; 3° de actoren voor transparantie van het zorg- en ondersteuningstraject zorgen; 4° de actoren het zorg- en ondersteuningstraject niet overnemen of niet eenzijdig bepalen.	
Principes Aandacht gezin/context ➤ Sluit aan bij fysieke en relationele nabijheid (cf. aansluiting leefomgeving)?	Art 12 5° ... Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context.	
Principes impactgedreven	Hoofdstuk 3, Art. 21. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen impactgedreven. Dit houdt in dat: 1° de actoren op frequente tijdstippen het proces en de impact van hun handelen zichtbaar en transparant maken voor de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen, binnen de eigen organisatie, voor het netwerk waarvan zij deel uitmaken en ten aanzien van de overheid en de samenleving en dat de actoren dat in samenwerking doen met de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; 2° de actoren reflecteren en leren over de wijze waarop de praktijk, het aanbod en de dienstverlening beter afgestemd kunnen worden op de behoeften en verwachtingen van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; 3° de actoren hun beleid en praktijk effectief aanpassen aan de behoeften en verwachtingen op basis van continue impactmeting	
Principes Andere = niet in decreet beschreven principes		(4)

Wat ➤ fasering /stappen + of de trajectondersteuner dat zelf doet	Art 12 12° zet in op het versterken en ondersteunen van de context van de aanstaande ouder, het kind, of de jongere Memorie, p. 24 ... aandacht heeft voor (het versterken van) de context, het informeel netwerk van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context. ... de vijf concentrische cirkels van ondersteuning: (1) de persoon zelf, (2) zijn familie en vrienden, (3) informele contacten zoals collega's, burens of vrijwilligers, (4) algemene zorg- en dienstverlening en (5) gespecialiseerde zorg- en dienstverlening.	(5)
Competenties trajectondersteuner onpartijdig en onafhankelijk	Art 12 1° stelt zich onpartijdig en onafhankelijk op; Memorie, p. 24 Het spreekt hierbij voor zich dat een trajectondersteuner zich bij de ondersteuning zelf en bij het uitvoeren van zijn opdrachten, onpartijdig opstelt, met de blik naar buiten en naar het brede partnerschap binnen het netwerk, en niet enkel naar eigen aanbod of organisaties toeleidt.	
Competenties trajectondersteuner Professionele competenties	Art 12 2° beschikt over professionele competenties;	
Competenties trajectondersteuner Generalistisch ... gespecialiseerd	Art 12 9° kan ook zelf generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden;	
Competenties trajectondersteuner Overzicht / kennis zorg- en ondersteuning	Art 12 8° behoudt het overzicht over de verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten ; 10° opereert als gids in het netwerk van actoren, aanbod en expertise, heeft grondige kennis van de sociale kaart , heeft vanuit een generalistische blik zicht op de mogelijke zorg en ondersteuning en op de actoren die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;	
Competenties trajectondersteuner Linken-verbinding- bemiddeling gezin -HV	Memorie, p. 24: [als diagnose duidelijk is > bijschakelen] De trajectondersteuner legt linken , neemt een verbindende rol op en bemiddelt met het gezin en de hulpverlening en is een verbinder tussen meer generalistische zorg en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning.	
Competenties trajectondersteuner Op maat kwetsbare gezinnen, verschillende, complexe problemen	Memorie, p. 22 ... belangrijk is dat een trajectondersteuner intensieve ondersteuning biedt of kan bieden op maat van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen.	
Competenties trajectondersteuning Andere = niet in decreet beschreven		(6)
Disciplines	Geen informatie	(7)

Opmerkingen?	Doelgroepbeschrijving: soms de 'oude volgorde' (cf. 2023: aanstaande ouders, het kind, de jongeren, zijn gezin en context), soms de 'nieuwe volgorde' (cf. 2024: kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders)	(8)
Geraadpleegde bronnen regelgeving	Decreet Vroeg en Nabij 2024 Memorie van toelichting bij het decreet Vroeg en Nabij, 2024, p. 22 e.v.	
Geraadpleegde bronnen onderzoek		
Geraadpleegde bronnen praktijkbeschrijvingen, werkveldnota's enz.		
Gecontacteerde stakeholder(s)		

2.3.2 Bronnen en redactie van de fiches

Voor de beschrijving van de ondersteuningsvormen raadpleegden we:

- De Regelgeving en/of andere overheidsinformatie
- Wetenschappelijke bronnen: onderzoeksrapporten, artikels enz.
- Praktijkbeschrijvingen:
 - o Informatie vanuit het werkveld en de overheid die gericht is op kinderen, jongeren, ouders, gezinnen en op (potentiële) professionals: Bv. vacatures, werkveldnota's, brochures voor de doelgroep, methodiekbeschrijvingen (al dan niet opgenomen in de databank van Opgroeien) enz.
 - o Aanvullende informatie en/of feedback van stakeholders

Voor een aantal ondersteuningsvormen was het vinden van up-to-date basisinformatie niet evident of werden we geconfronteerd met tegenstrijdige (overheids)online informatie. Vooral bij programma's die geïnitieerd werden door projectoproepen was niet altijd te achterhalen of de ondersteuning nog georganiseerd werd (bv. continuering via andere financieringskanalen, inbedding in de reguliere werking van een organisatie of dienst). Daarnaast is op webpagina's de datering van de informatie niet altijd traceerbaar.

Voor andere ondersteuningsvormen was in praktijkbeschrijvingen (bv. getuigenissen van jongeren) niet altijd duidelijk (af te bakenen) welke aspecten van de werking onder trajectondersteuning vallen. Dat komt onder meer voor in het jeugdwelzijnswerk en bij de JAC's. Het betreft in elkaar vloeiende werkingen van respectievelijk groepsactiviteiten, individuele contacten en begeleidingen (jeugdwelzijnswerk) en van onthaal- en inloophmomenten waarvan jongeren meermaals gebruik maken en individuele begeleidingsmomenten (JAC). Deze voorbeelden illustreren hoe verschillende functies in een organisatie zonder tussenstappen samenkomen. Vanuit het perspectief van de ondersteunde jongeren is het zonder meer positief dat in één organisatie de verschillende contact- en begeleidingsmogelijkheden naadloos in elkaar overvloeien.

Daarnaast bleek dat de basisprincipes en functies van de CAW- en de JAC- trajectondersteuning in grote mate gelijklopend zijn. Ze vertrekken immers vanuit dezelfde regelgeving waarin de basisprincipes, functies enz. uitvoerig beschreven staan. Gelet op de specifieke doelgroep en de verschillen in uitvoeringsmodaliteiten, hebben we de CAW en JAC ondersteuningsvormen in een aparte fiche beschreven. Ook bij andere ondersteuningsvormen doet zich overlap voor en dat in termen van een 'gedeelde functie' of medewerkers die in verschillende ondersteuningsvormen een rol op te nemen hebben. Dat geldt bijvoorbeeld voor de psychopedagoog die zowel in het Lokaal team van K&G een rol opneemt, als in het kader van de opdracht preventie kindermishandeling en Zorggarantie. Dat resulteert onder meer in deels parallel lopende functiebeschrijvingen, profielen en competenties van de medewerkers.

Zowel onderzoek als praktijkbeschrijvingen brachten ons vrij snel bij de vaststelling dat er ondersteuningsvormen zijn met meerdere lokale, domein- of sectorspecifieke varianten (bv. verschil in doelgroep, verschil in mate van actief met kinderen aan de slag gaan). Ook stakeholders (zie verder) bevestigden of wezen ons op die verscheidenheid. Dat geldt bijvoorbeeld voor 1G1P, buddywerkingen, brugfiguren, casusregie (Veilig Huis), doelgerichte zorg, het samenwerkingsverband geïntegreerd onthaal, het CLB en CAW- en JAC-trajecten. Een systematisch overzicht van alle varianten (vaak gebonden aan organisaties of samenwerkingsverbanden) was in de korte onderzoekstijd onmogelijk.

In overleg met de opdrachtgever namen we een opmerking of een illustratie van een lokaal, domein- of sectorspecifiek verschil op. Richtsnoer voor de beschrijving waren de generiek (vooropgestelde) principes, aanpak enz.

Aansluitend bij de variatie die zich in een ondersteuningsvorm kan voordoen, bleek dat verschillende praktijken een heel specifieke focus hadden. Dat geldt bijvoorbeeld voor buddywerkingen die specifiek gericht zijn op vrije tijd, ontspanning of sociaal contact (bv. voor personen met een beperking of met een psychische problematiek) en voor trajectondersteuningsvormen die zich expliciet tot één levensdomein of één activiteit richten (bv. richting dagbesteding of sociale economie). In de selectie van de ondersteuningsvormen en de concrete beschrijving lag de klemtoon op praktijken waarin meerdere levensdomeinen of activiteiten expliciet aan bod komen. Werkingen die zich (meer) exclusief tot een specifiek levensdomein of activiteit richtten, werden kort aangestipt in rubriek (1) (zie punt 2.3.1).

Bij een aantal ondersteuningsvormen en functies komen bijzonder veel parallellen in uitvoering voor en is er in die zin sprake van overlap in termen van aanbod en/of functies. Voor doelgerichte zorg en zorgcoördinatie blijkt het over een lokale variant en benaming te gaan (zie punt 3.1.2). Voor (context)begeleidingsvormen VAPH en zorgregisseurs gaat het respectievelijk over een breed palet van erkende begeleidingsvormen en over een niet erkende functie die naar begeleidingskenmerken gelijkenissen vertoont met de andere beschreven trajectbegeleidingsvormen (zie punt 2.2). Wat dat brede palet aan VAPH-begeleidingsvormen betreft, liet de onderzoeksopdracht en het daarbij ingesloten korte tijdsbestek geen afzonderlijke (cf. opsplitsing in aparte fiches) en meer diepgaande inventarisatie toe.

Ondersteuningsvormen waarvan een uitvoerige praktijk- of methodiekbeschrijving beschikbaar is en/of waarover wetenschappelijk onderzoek gepubliceerd werd lieten doorgaans vrij gemakkelijk toe om zicht te krijgen op de verschillende perspectieven (beleid en regelgeving, effectieve uitvoering in de praktijk) en/of op lokale, domein- of sectorspecifieke varianten. Onderzoek biedt daarenboven vaak zicht op de mate waarin vooropgestelde principes enz. in de praktijk een uitvoer kennen en wat daartoe de randvoorwaarden zijn. Het is evenwel niet uit te sluiten dat, mede door dergelijk onderzoek en publicaties, de onderzochte praktijkinitiatieven zich verder ontwikkelen of hun werking bijsturen. De praktijkbeschrijvingen en de daarbij aansluitende overzichten en de bevindingen in dit rapport, zijn in die zin te lezen als een momentopname.

Bij verschillende ondersteuningsvormen kwamen we **bronnen** op het spoor die niet verwerkt konden worden in de fiches: bv. verwijzingen naar nog lopend onderzoek, (nog) niet beschikbare rapporten, aanvullende informatie die in het korte tijdsbestek van het onderzoek niet verwerkt kon worden en informatie op 'verouderde' webpagina's⁵. Een overzicht van dergelijke bronnen werd, naast de verwerkte bronnen, in de desbetreffende fiches opgenomen.

De **onderzoekers** waren de **penhouders**. Naargelang er vragen rezen bij de opmaak van de fiches, deden we een beroep op **stakeholders** (uitvoerders, medewerkers van ondersteunende diensten e.a.) die mondeling of schriftelijk (e-mail of via track changes in de fiches) **aanvullende informatie** bezorgden of **feedback** gaven bij de opgemaakte fiches. Hun namen, de organisatie die ze vertegenwoordigen en de contactmomenten werden in de fiches genoteerd. Niettegenstaande voor een aantal ondersteuningsvormen de feedback pas na de onderzoeksperiode aangeleverd kon worden (januari 2025), werd die alsnog verwerkt in de fiches en de daarbij aansluitende analyse en rapportering.

Het was een bewuste keuze om de fiches niet door de uitvoerende organisaties of diensten te laten invullen. We wilden het werkveld en de bevoegde instanties niet belasten om informatie over hun ondersteuningsvorm in een kort tijdsbestek en volgens de rubricering van trajectondersteuning in het decreet en de memorie van toelichting bij elkaar uit te schrijven. We beoogden daarenboven tot een 'objectivering' van de beschikbare informatie (richtlijnen, vertaalslagen en variante uitvoeringen in de praktijk) te komen en een helikopterzicht over mogelijke varianten te behouden.

2.4 Analyse en rapportering

2.4.1 Fasering en tussentijdse output

Tijdens de opmaak van de fiches noteerden we vragen en vaststellingen in de fiches en in een apart document dat de voorloper vormde van dit onderzoeksrapport.

Naast de 24 ondersteuningsvormfiches maakten we twee overzichtsschema's. Om zicht te krijgen op de bevoegde en betrokken agentschappen, departementen en betrokken (boven)lokale actoren maakten we een **geïntegreerd overzicht**, geordend volgens de beleidsdomeinen, -velden en bevoegdheden. We vertrokken daarvoor van de indeling in het Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie (03/06/2005), de beleidsnota 2024-2029 Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding (cf. strategische doelstellingen). Voor elke ondersteuningsvorm werd in dat overzicht genoteerd **wie bevoegd** is (incl. lancering van een projectoproep of programma), **wie de regie** in handen heeft en **wie uitvoert**. Bij onduidelijkheden consulteerden we het Vlaams subsidieregister. Dat gaf niet altijd uitsluitsel: in de beschrijving van het (sub)thema in het register was de desbetreffende trajectondersteuningsvorm niet altijd te traceren.

⁵ Verschillende linken naar webpagina's die een oorsprong hebben in de site van het Departement WVG konden in de onderzoeksperiode niet geladen worden of de informatie die in het zoekresultaat beschreven stond, was niet op de doorgelinkte webpagina terug te vinden. Dat kan verklaard worden door de in opbouw zijnde nieuwe site n.a.v. de transitie van het Departement WVG naar het Departement Zorg.

Daarnaast maakten we een geïntegreerd overzicht van de **mate waarin de 24 ondersteuningsvormen de trajectondersteuningskenmerken** in het decreet en in de memorie van toelichting **representeren**. Ook mogelijke aanvullende kenmerken integreerden we in dat overzicht. Gelet op het exploratief karakter van de onderzoeksoopdracht en de onmogelijkheid om al de ondersteuningsvormvarianten te beschrijven, werkten we in dat schema met **indicatieve kleurcodes**.

Figuur 2: Indicatieve kleurcodes voor de mate van aansluiting bij de trajectondersteuningskenmerken

parallel met trajectondersteuningskenmerken in het decreet en de memorie van toelichting	gedeeltelijk parallel met trajectondersteuningskenmerken in het decreet en de memorie van toelichting	niet parallel met trajectondersteuningskenmerken in het decreet en de memorie van toelichting
geen informatie, onduidelijk	geen bepalingen daarover in regelgeving of beperkt tot een algemene formulering	mogelijke aanvullende kernelementen > al dan niet noodzakelijk voorwaarden voor trajectondersteuning (?)

Een kenmerk kreeg een **groene markering** als het integraal overeenstemde met de kenmerkbeschrijving in het decreet en/of de memorie van toelichting. Als zich tegenspraak voordeed (bv. gedwongen versus vrijwillig, geen keuzemogelijkheid versus keuzemogelijkheid, afgebakende ondersteuningsperiode versus looptijd zolang behoefte), dan kreeg dat kenmerk een **rode markering**.

Het ligt voor de hand dat bij ondersteuningsvormen met verschillende varianten de vraag rees of de kenmerken door alle uitvoerders en/of op alle locaties effectief in de ondersteuning een plaats kregen. Zowel uit onderzoek als uit de feedback van de stakeholders blijkt daar geen sluitend antwoord op te geven of blijkt dat er wel degelijk verschillen zijn. In het laatste geval resulteerde dat in een **gele markering**.

Soms is niet duidelijk of de vanuit de regelgeving voorgeschreven principes, functies enz. ook effectief in de praktijk gerealiseerd worden en soms kwamen een of meerdere kenmerken niet in de beschikbare praktijkbeschrijvingen, getuigenissen, onderzoeksbevindingen of regelgeving aan bod. Zij kregen de indicatie **‘geen informatie, onduidelijk’**. Voorbeelden zijn: looptijdkenmerken (bv. ook in crisissituaties, vóórleer er sprake is van (jeugd)hulpverlening, na afronding van het ondersteuningstraject), keuzemogelijkheid van de ondersteunde voor een trajectondersteuner, outreachend werken, impact gedreven werken.

‘Mogelijke aanvullende kernelementen’ kregen een **blauwe markering**. Voorbeelden zijn: al dan niet opstellen van een plan, een snelle opstart van het traject, kostprijs, belangenbehartiger, participatie van de betrokkene in de doorontwikkeling van de trajecten op organisatieniveau.

De opdrachtgever had voorzien dat het in de korte onderzoekstijd (Opgroeien, 2024) wellicht niet mogelijk zou zijn om elk van de 24 ondersteuningsvormen even gedetailleerd uit te werken. In de praktijk kwamen we tot 24 uitgebreide ondersteuningsvormfiches (17 tot 46 blz. incl. bijlagen) en twee omvangrijke schema’s. De opmaak van de twee oorspronkelijke schema’s werd met het oog op de integratie in dit rapport geoptimaliseerd.

2.4.2 Tussentijdse terugkoppeling naar de opdrachtgever en intersectorale terugkoppeling

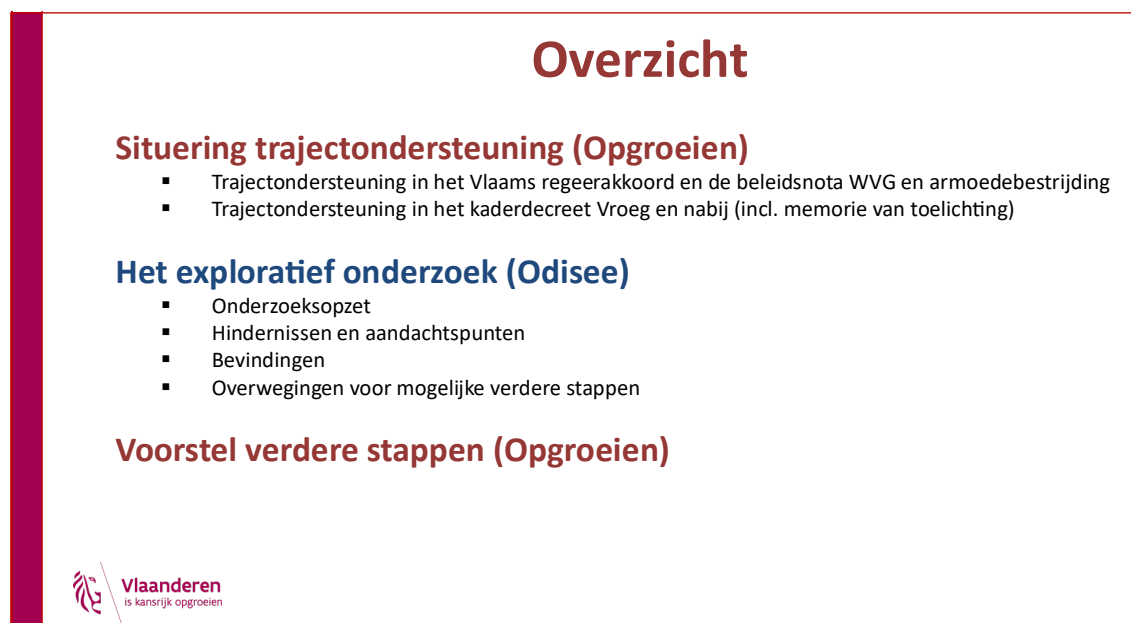
De tussentijdse bevindingen werden meermaals teruggekoppeld naar de **opdrachtgever**, **Opgroeien**, en de **contactpersoon** van het **Departement Zorg** via digitaal overleg (20 nov. '24, 3 dec. '25, 12 dec. '25). Beiden hadden permanent toegang tot de in ontwikkeling zijnde documenten: de 24 ondersteuningsvormfiches, de twee schema's en het tussentijds rapport met bevindingen.

Aanvankelijk waren twee terugkoppelingsmomenten voorzien naar de **intersectorale werkgroep** van het Agentschap Opgroeien (procescoördinatie), het VAPH, het Departement Zorg, het Departement Onderwijs en het team Jeugd van het Departement Cultuur, Jeugd en Media (zie punt 2.1). De 24 fiches, de twee schema's en de bevindingen zouden verspreid over deze twee dagen met de leden van de werkgroep en andere deskundigen van deze agentschappen en departementen besproken worden. Door omstandigheden kon slechts één digitaal terugkoppelingsmoment ingepland worden (27 februari 2025) en dat maakte een integrale bespreking van al de fiches, de schema's en de bevindingen onmogelijk.

De deelnemers kregen de vraag om de bij hun domein, sector of deskundigheid aansluitende fiches en de twee overzichtsschema's vooraf door te nemen. Dat zou ons toelaten om tijdens de (digitale) bijeenkomst gericht tot de analyse, de bevindingen en de aanvullende feedback te komen.

Tijdens het terugkoppelingsmoment werd trajectondersteuning vanuit beleidsdocumenten gesitueerd (Opgroeien), werden het opzet en de uitkomsten van het onderzoek toegelicht (Odisee) en werden mogelijke verdere stappen besproken (Opgroeien).

Figuur 3: Overzicht intersectoraal terugkoppelingsmoment 27 februari 2025

Er namen om en bij de 30 mensen deel en de eerder vermelde agentschappen en departementen waren door minstens één medewerker vertegenwoordigd. De deelnemers stelden vragen over het onderzoeksopzet, gaven feedback bij de omvang en de uitvoering

van de opdracht en/of deelden hun analyse en bezorgdheden n.a.v. de bevindingen. Aansluitend bij de bespreking van de verdere stappen konden de deelnemers hun engagement voor verdere betrokkenheid aangeven. Tot slot werd hen bevestigd dat ze aanvullende feedback aan Opgroeien en het onderzoeksteam mochten bezorgen.

De input van de deelnemers aan de intersectorale terugkoppeling werd in de eindrapportering meegenomen.

Volgens de opdrachtgever, verschillende stakeholders en leden van de intersectorale werkgroep bood de vergelijkende inventarisatie en analyse veel relevante informatie. Het liet toe om zich een (concretere) voorstelling te maken van gelijkenissen en parallellen tussen trajectondersteuningsvormen én van de complexe realiteit die zich inzake het aanbod én de betrokken en bevoegde actoren voordoet.

3 Bevindingen

3.1 Conceptuele, terminologische en operationele gelijkenissen en verschillen

3.1.1 Gelijkenissen en verschillen in en tussen het decreet en de memorie van toelichting

Zoals in hoofdstuk 1 vermeld, zijn de kenmerken van een trajectondersteuner (Art. 12), gelinkt aan doelstellingen en ondersteuningskenmerken van een ‘geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid’ dat elders in het decreet beschreven wordt (Art. 7 t.e.m. 11, Art. 5 t.e.m. 13, Art. 10, hoofdstuk 3).

In het overzicht van de kenmerken van trajectondersteuning en een trajectondersteuner komen een aantal principes en competenties meermaals voor⁶ (zie Tabel 1 in punt 2.3.1). Soms betreft het dezelfde bewoording en dezelfde inhoudelijke kern (overlap), soms betreft het een andere bewoording en/of worden andere kenmerken toegevoegd. De memorie van toelichting geeft veelal de contouren aan waarbinnen een bepaald principe of een bepaalde competentie aanwezig moet zijn. Ze brengt ook een paar kenmerken aan die niet expliciet in het decreet vermeld worden. Tabel 2 geeft daarvan een overzicht.

Tabel 2: Weerkerende en aanvullende kenmerken in het decreet en de memorie van toelichting

Art. 12, 7° Eigen regie , de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid	Art. 23: Participatie en cocreatie
	Art. 20: Oplossings- en krachtgericht
Art.12, 5° Aandacht gezin/context	Art.16: Fysieke en relationele nabijheid
Art. 12, 9° Kan ook zelf generalistisch of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden	Art. 18: Generalistisch werken
Art 12, 1°stelt zich onpartijdig en onafhankelijk op;	Memorie, p .24: Het spreekt hierbij voor zich dat een trajectondersteuner zich bij de ondersteuning zelf en bij het uitvoeren van zijn opdrachten, onpartijdig opstelt, met de blik naar buiten en naar het brede partnerschap binnen het netwerk, en niet enkel naar eigen aanbod of organisaties toeleidt als de diagnose duidelijk is en de situatie dat vereist – onmiddellijk kan bijgeschakeld worden met meer specifieke, aanvullende of gespecialiseerde zorg en ondersteuning. De trajectondersteuner legt linken , neemt een verbindende rol op en bemiddelt met het gezin en de hulpverlening

⁶ In de beschrijving van de ondersteuningsvormen werkten we met interne verwijzingen (‘zie rubriek, principe, competentie ...’) en/of (gedeeltelijke) overnames van eerder vermelde beschrijvingen om die (gedeeltelijke) herhaling aan te geven.

	en is een verbinder tussen meer generalistische zorg en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning.
Art 12, 2° beschikt over professionele competenties;	Memorie, p. 24: Het is belangrijk om te verduidelijken dat een trajectondersteuner over bepaalde professionele competenties beschikt, maar dat hierbij geen uitspraak wordt gedaan over het arbeidsstatuut van deze persoon. Wat vaststaat, is dat er zekere verwachtingen en opdrachten bestaan ten aanzien van een trajectondersteuner, die niet zomaar door elke vrijwilliger of steunfiguur opgenomen kunnen worden.
Art. 2, 3° continuïteit: de voortzetting zonder onderbreking van het zorg- of ondersteuningstraject Art.2: 8° geïntegreerde zorg en ondersteuning: samenwerking ... in het streven naar een samenhangende en continue zorg voor en ondersteuning van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood en zijn mantelzorgers, waarbij de zorg- en ondersteuningsnood en de context van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood het uitgangspunt vormen tijdens de hele levensloop; Art. 12, 6°: ondersteunt aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject, met inbegrip van diagnostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3; Art.12, 8: behoudt het overzicht over de verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten;	Memorie, p. 24: Een trajectondersteuner is, met het gezin, een schakel naar hulpverleningsorganisaties, iemand die overzicht behoudt, in beeld blijft voor het gezin gedurende het hele traject, ook in crisissituaties. Hij is een terugvalbasis, ook wanneer andere hulp gestopt is. Het is vanzelfsprekend dat de persoon die de rol van trajectondersteuner opneemt, hierbij geen levenslang engagement aangaat of dat er een absolute garantie kan gegeven worden om gedurende het hele traject of het hele opgroeien van een kind dezelfde persoon deze rol te laten opnemen. Om continuïteit zo goed als mogelijk te garanderen, is het belangrijk de rol van trajectondersteuner vorm te geven vanuit een samenwerking tussen diverse betrokken actoren.
	Memorie, p. 22: Hierbij moet worden benadrukt dat het belangrijk is dat een trajectondersteuner intensieve ondersteuning biedt of kan bieden op maat van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen. ... Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning.

Dat alles roept de **vraag** op of **een meer coherente en een inhoudelijk geïntegreerde beschrijving** mogelijk was en dat zowel in de overheidsdocumenten als in het ondersteuningsfichesjabloon. Dat we voor het sjabloon grotendeels de opbouw van de kenmerken in het decreet en de memorie van toelichting volgden, heeft te maken met de korte onderzoeksperiode. De onderzoekers moesten onmiddellijk kunnen starten met het uitschrijven van de trajectondersteuningsvormen en dat liet een uitgebreide voorafgaandelijke analyse en een optimalisatie van de rubricering niet toe.

3.1.2 Al dan niet (te) onderscheiden ondersteuningsvormen

In het punt over de selectie van de ondersteuningsvormen (zie punt 2.2) kwam de overlap tussen ondersteuningsvormen al aan bod. Meer specifiek geldt dat voor **zorgcoördinatie** en **doelgerichte zorg**. Beide zijn te situeren onder het bredere concept '(persoonsgerichte en) geïntegreerde zorg'. Doelgerichte zorg betreft meer specifiek een bundeling van methodieken die gestoeld zijn op een person-centered visie en die met de cliënt uitgevoerd kunnen worden om tot meer geïntegreerde zorg te komen. De coördinatie van zorg en ondersteuning is op zijn beurt een *"cruciaal principe van doelgerichte zorg en ondersteuning"* (www.eerstelijnszone.be/zorgcoordinator). Onderdelen van geïntegreerde zorg zijn onder meer 'een zorgcoördinator aanstellen' en 'casemanagement' voor vastgelopen en complexe zorgsituaties. Zorgcoördinatie blijkt een regiospecifieke benaming te zijn. Het [BVR van 26 april 2024](#) dat de organisatie van de eerstelijnszorg voor personen met zorg- en ondersteuningsnood regelt (in werking vanaf 01/01/2025), stelt dat die eerstelijnszorg *"georiënteerd moet worden op de principes van doelgerichte zorg en ondersteuning"*. Merk op dat het vermelde 'casemanagement' als onderdeel van geïntegreerde zorg, een zekere verwantschap heeft met een andere trajectondersteuningsvorm: casemanager zorg. Een casemanager zorg situeert zich evenwel in de specifieke finaliteit om werkzoekenden te activeren en werkt daarvoor samen met een casemanager werk.

Een ander voorbeeld van overlap doet zich voor tussen Zorgregisseur en het breed palet van begeleidingsvormen die bij de (context)begeleidingsvormen van het VAPH beschreven staan (zie punt 2.3.2). De invulling van 'begeleiding' blijkt daarenboven te verschillen naargelang het erkende en gefinancierde aanbod (bv. multifunctioneel centrum, persoonsvolgend budget en rechtstreeks toegankelijke hulp, resp. MFC, PVB en RTH).

Bij andere ondersteuningsvormen blijkt dat de concrete uitvoering soms dicht komt te staan bij een andere ondersteuningsvorm. Zo brengen brugfiguren- en buddywerkingen op sommige locaties heel sterk de visie en verschillende principes van gezinscoaching in de praktijk. Dat brengt ons terug bij de vaststelling dat zich voor een ondersteuningsvorm **lokale, domein- of sectorspecifieke varianten** kunnen voordoen. Dat geldt onder meer voor 1G1P, Buddywerkingen, Brugfiguren, Casusregie (Veilig Huis), Doelgerichte zorg, het GBO-samenwerkingsverband en het CLB. Ook voor het CAW en het JAC geldt dat niet al de ondersteuningstrajecten in al de lokale werkingen voorkomen (bv. 'Bruggen na(ar) 18' loopt enkel in Oost-Vlaanderen).

De **variatie in ondersteuningsvormen** doet zich op verschillende vlakken voor:

- **Inbedding**, samenwerkingsverband en partnerschappen: bevoegde en betrokken actoren (bv. buddywerkingen, brugfiguren, doelgerichte zorg)
- **Doelgroep**: specifieke doelgroep(en) (bv. het GBO-samenwerkingsverband, buddywerkingen, CAW en JAC-werkingen)
- **Werkniveau**: o.a. verschil in mate van actief met kinderen en/of met het informele netwerk aan de slag gaan (bv. casusregie: enkel doorverwijzingen tot inzet van brugfiguren en/of 'in-huis-aanbod' voor kinderen)
- **Looptijd**: al dan niet vooraf afgebakend in tijd (bv. 1G1P)
- ...

Elementen die meespelen in de ontwikkeling, de uitvoering en de al dan niet continuering van lokaal specifieke varianten zijn:

- de middelen, de grootte van de dienst of voorziening: o.a. in CAW en JAC (Van Brabandt, persoonlijke communicatie 1 december 2024)
- de afstemming op de lokale noden en behoeften, op prioritaire doelgroepen: o.a. GBO dat 'ontwikkeld en uitgevoerd dient te worden op maat van de lokale situatie én de doelgroepen die men met specifieke acties wil bereiken'
- lokale beleidskeuzes (cf. regierol en (co)financiering lokale besturen) en (boven)lokale partnerschapskeuzes: cf. al dan niet prioritaire doelgroepen en daarop afgestemde aanpak, zie ook het vorige en het volgende punt
- het type organisatie, de verschillende context en de manier van werken van organisaties: o.a. Huybrechts (2023) stelt dat er inzake doelgerichte zorg *'geen overal te volgen recept voor de implementatie is'*. Ook bij andere ondersteuningsvormen komt dat naar voren (o.a. 1G1P, GBO)
- ...

3.1.3 What's in a name?

In het voorgaande punt kwam al aan bod dat verschillende concepten voor gelijkaardige ondersteuningsvormen gebruikt worden. In dit punt zoomen we verder in op verschillen die zich in de benaming van de ondersteuningsvormen en de benaming van de ondersteuners voordoen en de mate waarin die de inhoudelijke kenmerken van de ondersteuningsvorm weerspiegelen.

Over de 24 beschreven ondersteuningsvormen heen, is er sprake van een veelvoud aan benamingen voor de 'ondersteuner' (zie Figuur 4). Sommige benamingen sluiten sterk bij elkaar aan of overlappen (bv. integrale trajectondersteuner en trajectondersteuner; gezinscoach en coach). Andere staan terminologisch en inhoudelijk verder van elkaar.

Figuur 4: Voorkomende benamingen voor de ‘ondersteuner’

De termen **coördinatie**, **casemanager**, **regie** of **regisseur**, betekenen op een enkele uitzondering na (cf. verschillen tussen de wijze waarop casusregie in de Veilige Huizen uitgevoerd wordt), dat de **focus** effectief ligt op de **coördinatie**, de **regie** en de daarbij aansluitende **toeleiding naar gepaste ondersteuning**. Casemanager Zorg, Jeugdhulpregie, Zorgcoördinatie en Zorgregisseur zijn daar voorbeelden van. De coördinator, casemanager of regisseur stelt zich onafhankelijk en neutraal op en biedt zelf geen concrete, praktische ondersteuning aan, voert de ondersteuning niet zelf uit. Deze kenmerken komen net zo goed voor bij ondersteuningsvormen die niet in die coördinatie- of regieterminologie beschreven worden. Voorbeelden zijn Consulenten (OCJ, SDJ, VK), Doelgerichte zorg, D.O.P. en Zorggarantie jonge kind (Bovenlokale teams K&G).

Terugkerend naar het voorbeeld van Zorgcoördinatie en Doelgerichte Zorg, geven we mee dat in die context ook andere aan elkaar gerelateerde termen en concepten voorkomen: integrale zorg, geïntegreerde zorg en casemanagement. Casemanagement en de aanstelling van een zorgcoördinator zijn twee van de zeven onderdelen van geïntegreerde zorg bij complexe zorg- en welzijnsvragen (www.eerstelijnszone.be/zorgcoordinatie). Uit eerdere rapporteringen (o.a. Agentschap Zorg & Gezondheid, 2016) en een verdere exploratie blijkt dat nog tal van andere benamingen in al dan niet andere contexten en sectoren voorkomen: o.a. zorgbemiddelaar (cf. woonzorgdecreet, een vnl. in Nederland gangbare term),

referentiepersoon (multidisciplinair overleg psychiatrische patiënt), overlegcoördinatie (o.a. thuisgezondheidszorg) en multidisciplinair overleg (coördinatie en op elkaar afstemmen van zorg en ondersteuning van een persoon in de thuissituatie).

Daarnaast worden in ondersteuningsvormen soms **gelijke of gelijkaardige benamingen** gebruikt terwijl de **uitvoering** op een of meerdere kernelementen **verschillend** is. Dat komt het meest uitgesproken naar voren bij het gebruik van de term gezinscoach die niet alleen in de methodiek gezinscoaching gebruikt wordt, maar ook bij een aantal 1G1P-werkingen. In de methodiek gezinscoaching werkt een gezinscoach (een gezinsondersteuner) à la carte niet voorgestructureerd, zonder uitgetekend plan, met wisselende intensiteit (meerdere keren per week, ... wekelijks tot minder intensief) en gaat de gezinscoach voor een lange periode met het gezin aan de slag. Bij een aantal 1G1P-werkingen werkt de gezinscoach naar één gemeenschappelijk plan, naar een gezinsplan, komt de gezinscoach met bijvoorbeeld een gemiddelde van eenmaal per drie weken aan huis en/of wordt kortdurende begeleiding vooropgesteld.

Verder zien we dat een aantal termen ook in andere contexten of andere sectoren gebruikt worden. Dat geldt bijvoorbeeld voor de term 'zorggarantie' die ook in het kader van persoonsvolgende financiering (VAPH) gebruikt wordt en meer specifiek gericht is op personen met de grootste ondersteuningsnood ([VAPH, Persoonsvolgende Financiering](#)). De scope van deze opdracht was evenwel 'Zorggarantie jonge kind' (cf. Bovenlokale teams jeugdhulp).

3.2 Bevoegde en betrokken instanties

We situeerden de 24 ondersteuningsvormen in de beleidsdomeinen en -velden, brachten in kaart welke instantie bevoegd is, wie de regierol opneemt, welke diensten en organisaties een rol in de uitvoering van de trajectondersteuning opnemen en naar welke actoren een link wordt gelegd. Het was niet evident om dat overzicht op te stellen. Er is niet altijd (expliciete) informatie terug te vinden over de bevoegde instantie voor die specifieke ondersteuningsvormen. Vooral wanneer een uitvoerende dienst of organisatie in meerdere beleidsvelden te situeren is en/of voor een of meerdere deelwerkingen door verschillende overheden gefinancierd wordt, was de reconstructie van het/de betrokken beleidsveld(en) en de bevoegde instantie(s) niet evident.

Vooruitlopend op de onderstaande bevindingen, is duidelijk dat de ondersteuningsvormen een (lokaal) gevarieerde inbedding kennen en vaak meerdere beleidsvelden beslaan. Dat komt enerzijds tot uiting in de samenstelling van de (kern)partnerschappen en samenwerkingsverbanden en anderzijds in de linken die bij de uitvoering van de ondersteuning gelegd worden naar andere beleidsdomeinen en -velden en naar andere diensten en organisaties (cf. doorverwijzen, bijschakelen).

Over de ondersteuningsvormen heen zijn diensten en organisaties kernpartner, betrokken of gelinkte partner vanuit welzijn, opvoeden, onderwijs, gezondheid, tewerkstelling, integratie en inburgering, jeugd enz. Dat loopt in de praktijk parallel met de mate waarin verschillende levensdomeinen in de ondersteuning een plaats krijgen.

Sommige ondersteuningsvormen zijn verankerd in de regelgeving, krijgen vanuit de regelgeving uitvoeringsmodaliteiten opgelegd en worden structureel vanuit een bovenlokale overheid gefinancierd. Voor andere geldt dat niet. Zij zijn afhankelijk van de inbreng van lokale besturen en/of lokale partners en/of projectoproepen en die afhankelijkheid kan de continuering van de ondersteuning, het behoud van medewerkers en de schaalgrootte (aantal locaties en bereik) onder druk zetten.

Lokale besturen zijn als ‘actor waarmee afgestemd moet worden’ of als ‘degene die de regierol opneemt’ prominent aanwezig. Zowel bij ondersteuningsvormen met een groot werkingsgebied als bij ondersteuningsvormen waar zich dat lokaal aftekent, *moeten of kunnen* één of meerdere lokale besturen de regierol opnemen. Dat betekent in de praktijk dat een lokaal bestuur voor meerdere ondersteuningsvormen zal moeten zorgen voor afstemming en regie.

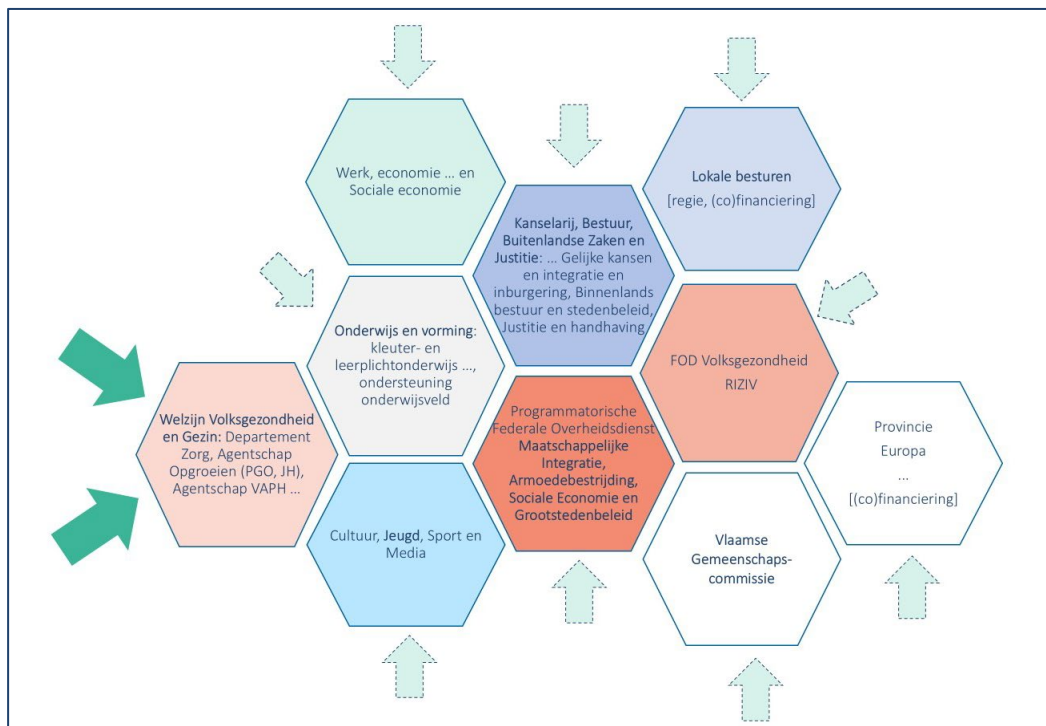
3.2.1 Vlaamse en federale geïnitieerde en gefinancierde initiatieven

Zowel Vlaamse beleidsdomeinen, -velden, bevoegde instanties en lokale actoren, als federale overheidsdiensten en actoren zetten in op een of meerdere vormen van trajectondersteuning (zie Figuur 5). Het merendeel van de 24 ondersteuningsvormen situeren zich in het beleidsdomein **Welzijn, Volksgezondheid en Gezin** (WVG) en vallen in de huidige legislatuur onder de overkoepelende strategische doelstelling *“We realiseren geïntegreerde zorg en ondersteuning waarin de noden en behoeften van de burger centraal staan.”* (Beleidsnota WVG 2024-2029, p.27). De bevoegde instanties in dat domein zijn: het **Departement Zorg**, het **Agentschap Opgroeien** en het **Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap** (VAPH).

Deze instanties zijn elk bevoegd of betrokken bij meerdere ondersteuningsvormen:

- Agentschap Opgroeien: o.a. 1G1P, Contextbegeleiding jeugdhulp, Lokale teams K&G, Zorggarantie jonge kind, Jeugdhulpregie, Consulten (OCJ, SDJ, VK)
- Departement Zorg: o.a. Casemanager zorg, CAW en JAC, het GBO samenwerkingsverband, Zorgcoördinatie, Doelgerichte zorg en Gezinscoaches (cf. projectoproep 2021)
- Vlaams Agentschap Personen met een Handicap: Diensten Ondersteuningsplan (D.O.P.), de begeleidingsvormen onder (context)begeleidingsvormen VAPH, Zorgregisseurs, ook bij 1G1P kunnen een of meerdere VAPH- diensten of voorzieningen deel uitmaken van het samenwerkingsverband of kernpartner zijn (zie [voorstelling samenwerkingsverbanden 1G1P](#)).

Figuur 5: Beleidsdomeinen en bevoegde instanties

Voor een aantal ondersteuningsvormen situeert de bevoegdheid zich in een ander beleidsdomein en andere bevoegde instanties:

- Het CLB valt onder **Onderwijs en vorming** en is vanuit Opgroeien o.a. erkend als een Multidisciplinair Team (cf. aanvraag NRTHT), een organisatie in de Brede Instap Integrale Jeugdhulp
- **Cultuur, Jeugd, Sport en Media**, beleidsveld jeugd: Jeugdwelzijnswerk, Trajectgezel ...
- Het geïndividualiseerd project maatschappelijke integratie (GPMI) van het OCMW valt onder de **Programmatorische Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid** (POD MI)
- Casusregie (Veilig Huis) valt onder **Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie** (cf. **Justitie en handhaving**) waarbij de coördinatie door het Agentschap Justitie en Handhaving en/of een lokaal bestuur opgenomen kan worden

Het merendeel van de ondersteuningsvormen voor wie de bevoegdheid buiten het domein WVG valt, werkt samen met bevoegde instanties en kernactoren in het WVG-domein of ze leggen de link naar een ander beleidsveld (bv. Opgroeien). Dat geldt ook omgekeerd: ondersteuningsvormen vanuit het WVG-domein leggen linken naar andere domeinen.

Naast de eerder vermelde beleidsdomeinen en instanties zijn er nog andere die inzetten op één of meerdere ondersteuningsvormen en dat al dan niet in termen van cofinanciering:

- **Werk en Sociale Economie** (WSE)
- **Vlaamse Gemeenschapscommissie** (VGC)
- **Lokale besturen**
- **Europese project- en financieringskanalen** (o.a. ESF)

Aanvullend geven we mee dat een aantal ondersteuningsvormen die niet in de onderzoeksopdracht besloten liggen, op federaal niveau een inbedding hebben en meer concreet in de Programmatorische Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid (Miriam-programma) en de **Federale Overheidsdienst Volksgezondheid** (Born in Belgium dat in het interfederaal programma Zorg en Ondersteuning voor zwangere vrouwen, hun kinderen en hun gezin tijdens de eerste 1000 dagen een uitrol zal krijgen).

Zoals in punt 2.2 over de selectie van de ondersteuningsvormen vermeld, zijn **niet** al de ondersteuningsvormen (**structureel**) **verankerend in een specifiek regelgevend kader**. De uitvoerende organisaties zijn voor hun globale of andere werking(en) weliswaar gebonden aan regelgeving en subsidiekaders, maar daarin worden geen specificaties of voorwaarden opgelegd voor de beschreven trajectondersteuningsvorm. De ontwikkeling en uitvoering van de ondersteuning kan zich situeren in een overheidsprojectoproep waarin al dan niet de doelstellingen, de visie, de aanpak, de uitrol enz. in meer of mindere mate voorgeschreven worden. De implementatie op 'langere termijn' (na de projectperiode) blijft niet noodzakelijk gebonden aan die basis- en handelingsprincipes.

Daarnaast kunnen ze niet terugvallen op een structurele financiering voor de uitvoering van de ondersteuning. In de praktijk zijn ze veelal **afhankelijk** van de **financiering** door **lokale besturen** en/of **andere lokale partners** (bv. Gezinscoaching⁷, Buddywerkingen⁸) en/of (**openvolgende**) **projectoproepen** waarop de kern van hun werking (groten)deels vervat ligt (bv. Opgroeien, Departement Zorg, Koning Boudewijnstichting, Kinderarmoedefonds, Europees Sociaal Fonds enz.). Deze afhankelijkheid kan de continuering van de ondersteuning en de schaalgrootte in termen van uitvoeringslocaties en het bereik onder druk zetten. Dat alles maakt het op zijn beurt des te moeilijker om medewerkers bij de organisatie te houden. Het ontbreken van een langetermijnperspectief stelt m.a.w. bijzondere uitdagingen aan het voeren van een retentiebeleid.

3.2.2 Gelijkaardige ondersteuningsvormen vanuit verschillende beleidsdomeinen, -velden en bevoegde instanties

We zien vrij gelijkaardige en varianten van ondersteuningsvormen die (al dan niet tegelijkertijd) vanuit verschillende beleidsdomeinen, beleidsvelden en bevoegde instanties geïnitieerd, gefinancierd en/of opgevolgd worden. Bijvoorbeeld:

- **Brugfiguren:** beleidsdomeinen "Welzijn Volksgezondheid en Gezin", 'Onderwijs en vorming', 'Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie' (cf. Plan Samenleven Agentschap Binnenlands Bestuur⁹), lokale besturen, ...

⁷ Gezinscoaching kan ingebed zijn in een Huis van het Kind (cf. Opgroeien, Lokaal bestuur) en/of een OCMW, al dan niet in combinatie met een tijdelijke projectfinanciering, ...

⁸ Bv. Home-Start Zuid-West-Vlaanderen is een project van CAW Zuid-West-Vlaanderen, W13 - Konekti Kortrijk en Home-Start Vlaanderen), Home-Start Geraardsbergen is een project van Home-Start Vlaanderen, RTJ De Tafels en HvhK Geraardsbergen (www.homestartvlaanderen.com/home-startlocaties).

⁹ Brugfiguurwerkingen vanuit het Plan Samenleven zijn initiatieven vanuit een lokaal bestuur of waar een lokaal bestuur coördineert of de regie voert. De kick-off van het derde en laatste projectjaar vond plaats op 25 november 2024 (www.vlaanderen.be/plan-samenleven). Het Plan Samenleven, waar 157 gemeenten aan deelnamen, loopt m.a.w. op zijn einde (zie ook [Mededeling VR 2025 0606 MED.0224-1 Lokaal Integratiebeleid](#)).

- **Buddywerkingen:** beleidsdomeinen 'Welzijn Volksgezondheid en Gezin' (cf. armoedebeleid vanuit Welzijn, mobiele ondersteuning door vrijwilligers vanuit Opgroeien), 'Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie' (cf. Gelijke kansen en integratie en inburgering (cf. regie bij loka(a)l(e) bestu(u)r(en) of een lokale vzw¹⁰) de 'Vlaamse Gemeenschapscommissie' (Brussel), ...
- **Jeugdwelzijnswerk:** beleidsdomeinen 'WVG' (bv. erkenning als vereniging waar armen het woord nemen vanuit Departement Zorg), 'Cultuur, Jeugd, Sport en Media' (beleidsveld Jeugd), 'Vlaamse Gemeenschapscommissie' (Brussel) en 'Kanselarij, Bestuur, Buitenlandse Zaken en Justitie', lokale besturen, ...
- **Trajectgezel:** 'Onderwijs en vorming', 'Jeugd', 'Werk en sociale economie' en/of lokale besturen, ...
- ...

Zoals eerder vermeld, kunnen daarenboven de basis- en handelingsprincipes van (lokale, organisatiespecifieke) varianten van een ondersteuningsvorm dicht bij een andere ondersteuningsvorm komen te liggen. Ze kunnen ook elk, naargelang de aanwezigheid van een dienst of organisatie in een werkingsgebied, door een andere (boven)lokale actor uitgevoerd worden. Dat hoeft geen probleem te zijn als voor de actoren die toeleiden of die in het ondersteuningstraject (al dan niet back office) betrokken worden, duidelijk is waar de ondersteuningsvorm voor staat (profilering van de ondersteuningsvorm) en wie de kwaliteit van de ondersteuning kan borgen. Dat geldt des te meer voor de kinderen, jongeren en ouders die op de ondersteuning een beroep doen.

3.2.3 Kernpartnerschappen en samenwerkingsverbanden

De overheid ziet een trajectondersteuner hoofdzakelijk ingebed in een organisatie en in een netwerk of in een samenwerking tussen betrokken actoren:

Memorie 2024, p.24

Een trajectondersteuner kan (en zal meestal) **verbonden zijn aan een bepaalde organisatie** en zal in sommige gevallen ook rechtstreeks betrokken zijn op (een fractie van) het zorg- en ondersteuningstraject.

Om continuïteit zo goed als mogelijk te garanderen, is het belangrijk de rol van trajectondersteuner vorm te geven vanuit een **samenwerking tussen diverse betrokken actoren**.

Memorie 2024, p.25

Het spreekt voor zich dat de trajectondersteuner de nodige tijd zal moeten kunnen spenderen met het gezin, met de jongere. **Overheid en actoren** zullen zich hierop binnen **een netwerk moeten organiseren**.

In ontwerp van decreet wordt de **opdracht** voor het **opnemen van de rol** van 'trajectondersteuner' bij de **netwerken** binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid gelegd. Het netwerk neemt ook een rol op vlak van vorming en ontwikkeling van trajectondersteuners.

¹⁰ De uitvoering gebeurt in overleg met de trajectbegeleider van Integratie en Inburgering en/of met ondersteuning/coördinatie (via samenwerkingsovereenkomst) door een andere dienst of organisatie (bv. CAW). De buddywerking kan ingebed zijn in het OCMW, het Sociaal Huis, de integratiedienst of bijvoorbeeld een CAW.

Uit de voorgaande beschrijvingen bleek al dat de 24 ondersteuningsvormen ingebed zijn in een organisatie of samenwerkingsverband. Privé-initiatieven werden niet opgenomen in deze inventarisatie.

Bij verschillende ondersteuningsvormen wordt de opzet en de uitvoering van de ondersteuning gedragen door een **(kern)partnerschap of samenwerkingsverband**. Dat geldt onder meer voor:

- **GBO samenwerkingsverband**: CAW, OCMW, DMW mutualiteiten
- **1G1P**: elk samenwerkingsverband bestaat uit een grote verscheidenheid aan partnerorganisaties (bv. diensten en organisaties vanuit Opgroeien, VAPH, CAW, onderwijs, het lokaal bestuur ...), de samenstelling is verschillend naargelang het regionaal samenwerkingsverband
- **Casemanager zorg**: traject start in VDAB; partners in het samenwerkingsverband zorg zijn CAW of OCMW of DMW ziekenfonds, VAPH-voorziening, GGZ-voorziening
- ...

Waar bij sommige ondersteuningsvormen de **kernpartners vastliggen** (bv. GBO-samenwerkingsverband) of **minstens een actor** uit een bepaalde lijst betrokken moet zijn (bv. casemanager zorg), ligt bij andere ondersteuningsvormen het (kern)actorschap **(meer) open** (bv. 1G1P). In de ondersteuningsvormen waar het (kern)actorschap of samenwerkingsverband niet van overheidswege bepaald wordt, doen zich op dat vlak lokaal of regionaal (bv. intergemeentelijke werkingen, ondersteuningsvormen op het niveau van een of meerdere eerstelijnszones) dan ook verschillen voor. Een centrum voor geestelijke gezondheidszorg kan bijvoorbeeld kernpartner zijn van 1G1P (bv. Oost-Brabant) of een of meerdere CGG kunnen deel uitmaken van het samenwerkingsverband (bv. Voor- en Noorderkempen). In andere 1G1P samenwerkingsverbanden is bijvoorbeeld een CKG (bv. CKG De Stap in Plan-Trekkers), een CAW (bv. CAW Brussel in Sonja Erteejee) of een MFC (bv. MFC Ritmica in Trawant) de kernpartner ([FAQ 1G1P](#)).

In de lijn van eerdere bevindingen (o.a. Ouald Chaib, 2023) kan een organisatie of dienst partner zijn van meerdere trajectondersteuningsverbanden (bv. CAW-trajectondersteuning en CAW als kernpartner in het GBO) en/of partner zijn in een andere ondersteuningsvorm of werk (bv. samenwerkingsverband HvhK). Dat geldt ook voor de lokale overheid. Er zijn ondersteuningsvormen waar de regie integraal bij het lokale bestuur ligt (bv. GBO) of gezamenlijk met een andere actor bij het lokale bestuur kan liggen (bv. Casusregie) en ondersteuningsvormen waarvoor met het lokale bestuur afgestemd wordt of moet worden (bv. CAW, Lokale teams K&G).

De korte looptijd van het onderzoek liet niet toe om een integraal overzicht te krijgen over de in de memorie van toelichting beschreven **rol van het netwerk op vlak van de vorming en ontwikkeling van trajectondersteuners**. Een aantal voorbeelden kwamen we veeleer exemplarisch op het spoor of waren terug te vinden in gepubliceerde praktijkbeschrijvingen, medewerkersprofielen en vacatures (bv. 1G1P, Casusregie, (context)begeleidingsvormen VAPH, D.O.P., Gezinscoaching, Buddy's, Brugfiguren, Lokale teams K&G). Daarbij wordt de inzet op vorming niet altijd door het netwerk of het samenwerkingsverband gedragen. Ze situeert zich ook in het team van de organisatie. Voor een aantal ondersteuningsvormen was

of is ondersteuning (o.a. vormingen, intervisie, uitwisseling enz.) door een van overheidswege aangestelde organisatie lopende. Voorbeelden zijn Casemanager zorg en het GBO-samenwerkingsverband.

3.3 Werkingsgebied en organisatieniveau

3.3.1 Van provinciale tot lokale inbedding en werking

Het **merendeel** van de ondersteuningsvormen zijn aanwezig in **Vlaanderen en Brussel**. Op het moment van de inventarisatie komen **twee** ondersteuningsvormen **enkel in Vlaanderen** voor:

- **Casusregie** (Veilige Huizen): minstens 1 per gerechtelijk arrondissement, er zijn 9 Veilige Huizen in Vlaanderen
- **Casemanagers zorg**: "... wordt opgenomen door gemandateerde samenwerkingsverbanden Zorg die steeds voor een periode van 5 jaar gemandateerd worden voor [17 vastgelegde werk- en zorgregio's](#). ... Er is geen dienstverlening voor wat betreft activeringstrajecten in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gezien de beperking tot de in de regelgeving afgebakende werk- en zorgregio's." ([Zie FAQ Departement zorg](#))

Op vlak van grootorde van het werkingsgebied en het organisatieniveau (zie ook samenwerkingsverbanden), doen zich grote verschillen voor (zie Figuur 6). Sommige ondersteuningsvormen situeren zich op lokaal niveau, zijnde op buurt- of wijkniveau of op gemeentelijk niveau. Andere situeren zich op regionaal niveau en betreffen intergemeentelijke werkingen en werkingen in één of meerdere eerstelijnszones. Nog andere volgen de gerechtelijke arrondissementen of worden op provinciaal niveau georganiseerd.

Figuur 6: Werkingsgebieden en organisatieniveaus: een aantal illustraties

Provinciaal:

- Jeugdhulpregie: 5 teams die deel uitmaken van de Afdeling Continuïteit en Toegang (ACT)
- Zorggarantie: 5 teams die deel uitmaken van ACT
- D.O.P.: 7 locaties waarvan 3 in Vlaams-Brabant, 1 in West-Vlaanderen, 1 in Oost-Vlaanderen, 1 in Antwerpen, 1 in Limburg
- VK-consulenten: in elke provincie en in het Brussel Hoofdstedelijk Gewest: 9 in Vlaanderen en 1 in Brussel

Gerechtelijk arrondissement:

- SDJ-consulenten: 13 jeugdrechtbanken in Vlaanderen en 1 in Brussel Hoofdstedelijk Gewest
- Casusregie (Veilig Huis): 9 in Vlaanderen: Antwerpen, Kempen, Rivierenland, Limburg, Halle-Vilvoorde, Oost-Brabant, Zuid-West-Vlaanderen en Noord-West-Vlaanderen

Regionaal: *één of meerdere eerstelijnszone(s) (60 ELZ met minstens 60.000 inwoners) of intergemeentelijk (kan ELZ-indeling benaderen of daar deels mee samenvallen):*

- 1G1P: 16 regionale samenwerkingen (bv. 1G1P Oost-Brabant bestrijkt 6 ELZ)
- OCJ-consulenten: 19 ondersteuningscentrum jeugdzorg in Vlaanderen en Brussel
- Doelgerichte zorg / Zorgcoördinatie: volgens regionale zorgzones die in Vlaanderen minstens twee eerstelijnszones omvatten, in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest kan het uit één eerstelijnszone bestaan
- GBO-samenwerkingsverbanden: 58 die heel Vlaanderen dekken, het lokaal bestuur voert, al dan niet in samenwerking met andere lokale besturen, de regie
- Casemanagement zorg: werk- en zorgregio's
- Lokale teams K&G: 57 in Vlaanderen en Brussel
- Gezinscoaching: bv. in Baldemore
- CAW: programmatie volgens de gemeentelijke cijfers
- JAC: 84 in Vlaanderen en 1 in Brussel

Regionaal: *Werkingsgebied van de erkende/vergunde dienst of organisatie:*

- Contextbegeleiding jeugdhulp
- (Context)begeleidingsvormen VAPH
- Zorgregisseurs

Lokaal: gemeente, buurt of wijk¹¹

- Gezinscoaching
- Brugfiguren (al dan niet ingebed in school, in bepaalde wijk enz.)
- Buddywerkingen (al dan niet ingebed in een koepelorganisatie)

¹¹ Er zijn grote verschillen in aantal wijken per gemeente en in schaalgrootte: bv. 145 wijken in Brussel, 66 in Antwerpen, 30 in Genk, 25 in Gent, 18 in Sint-Niklaas, 12 in Mechelen, 10 in Diest, 8 in Oostende.

- CLB (cf. verbonden aan een of meerdere scholen ➤ werking wel/niet in de woonplaats van het kind, de jongere, de ouders)
- Jeugdwelzijnswerk
- OCMW

De keuze voor een Vertrouwenspersoon jeugdhulp is een recht voor elk kind of elke jongere en situeert zich als het ware op **individueel niveau**.

De grootorde van het werkingsgebied loopt niet noodzakelijk parallel met de grootorde van het bereik. Het bereik is onder meer afhankelijk van de prevalentie van de doelgroep (cf. maatschappelijke kwetsbaarheid, complexiteit en/of ernst van de problematiek, zorg- en ondersteuningsnood, vraag naar een ondersteuningsplan, hulpvragen enz.) in het werkingsgebied.

De ondersteuningsvormen die verankerd zijn op het niveau van de provincies, de gerechtelijke arrondissementen en de eerstelijnszones zijn in wezen gebiedsdekkend: hun werking moet dat integrale gebied omvatten. In die zin moeten ze beschikbaar zijn voor elk kind, elke jongere en ouder die er behoefte aan heeft of voor wie zich een nood aandient. Ook regionale en lokale ondersteuningsvormen kunnen gebiedsdekkend werken (bv. Lokale teams van Kind & Gezin, 1G1P). Niet al de regionale en lokale ondersteuningsvormen zijn evenwel in al de gemeenten operationeel (bv. gezinscoaching) of zijn niet altijd gebonden aan de woonplaats van de betrokkene (bv. CLB).

3.3.2 Inbedding en organisatieniveau in relatie tot ‘nabijheid’

Het niveau van inbedding en organisatie heeft een weerslag op de fysieke en relationele nabijheid van de ondersteuning en ondersteuner. Het zegt iets over de **toegankelijkheid** in termen van **bereikbaarheid** en **aanspreekbaarheid** van de ondersteuning en ondersteuner. Het spreekt voor zich dat ondersteuningsvormen die lokaal georganiseerd worden (bv. Brugfiguren, Buddywerking, Gezinscoaching, Jeugdwelzijnswerk enz.) fysiek dicht bij de woon- of verblijfplaats van het kind, de jongere of de (aanstaande) ouders gelegen zijn dan ondersteuningsvormen op een hoger niveau (bv. provinciaal, ELZ) die geen lokaal georiënteerde werking hebben, die niet over lokale antennepunten beschikken en die niet of beperkt inzetten op bijvoorbeeld huisbezoeken.

De mate waarin de ondersteuner zich **in de leefomgeving** begeeft (bv. op huisbezoek gaat) en **zelf met de betrokkenen aan de slag** gaat is **sterk verschillend in en tussen de ondersteuningsvormen**. Verschillen tussen de lokale werkingen doen zich onder meer voor bij casusregie waar zich de variatie ‘heel actief’ tot ‘minder of niet in de thuisomgeving actief’ voordoet (cf. enkel doorverwijzingen tot inzet van brugfiguren en/of ‘in-huis-aanbod’ voor kinderen). Bij OCMW’s zijn er zelden huisbezoeken (persoonlijke communicatie De Wilde, 25 november 2024) en bij andere ondersteuningsvormen situeert nabijheid zich op het niveau van ‘contact opnemen met’ (bv. Jeugdhulpregie).

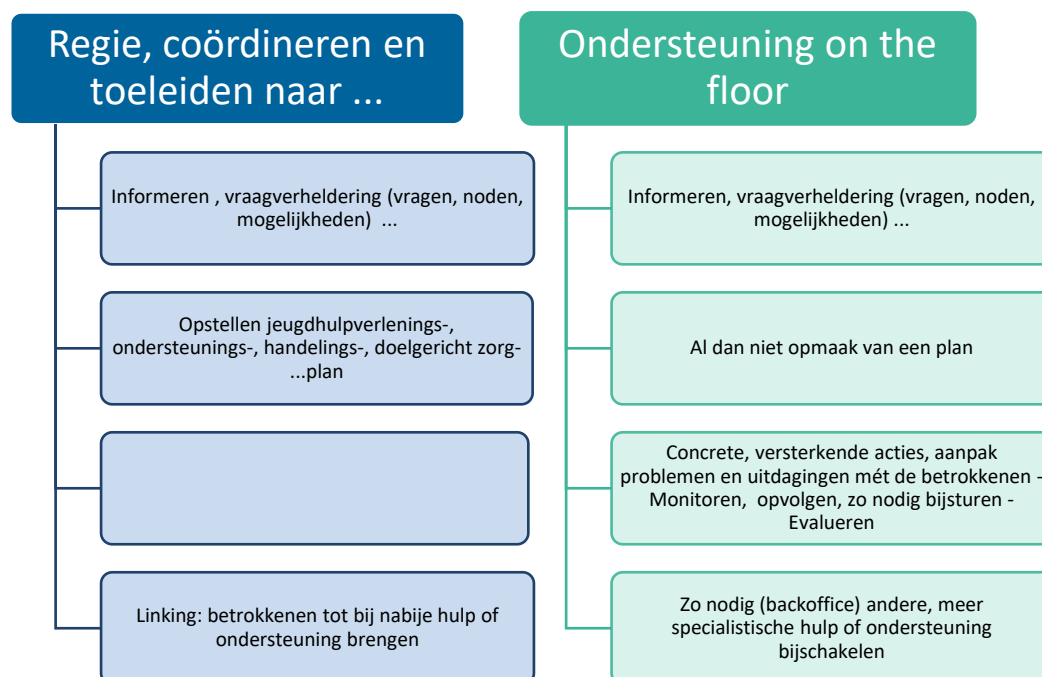
Merk op dat de mate waarop ingezet wordt op huisbezoeken onder meer bepaald wordt door organisatieprincipes en werkingscontouren (bv. caseload). Dat is niet specifiek of exclusief aan het inbeddingsniveau gebonden. Uit voorgaande blijkt dat er zowel

bovenlokaal (bv. Casusregie) als lokaal ingebedde initiatieven (OCMW) zijn die daar in de ene vestigingsplaats wel op inzetten en in de andere niet.

De mate waarin sprake is van werken mét het kind, de jongere, de (aanstaande) ouder én van werken in de leefomgeving (bv. in het gezin, in de buurt), is gerelateerd aan de focus en de finaliteit van de ondersteuning. Bij verschillende ondersteuningsvormen wordt het perspectief van het kind, de jongere, de (aanstaande) ouder en de context meegenomen, wordt met hen een gesprek aangegaan, maar wordt de ‘uitvoerende ondersteuning’ of de ‘**ondersteuning on the floor**’ (cf. mét de betrokkenen concrete acties ondernemen om problemen aan te pakken, werkvormen inzetten om met uitdagingen om te gaan, meegaan naar een basisvoorziening, een specialist, ondersteuning in de opvoeding enz.) niet door de medewerker opgenomen. De medewerker neemt de **regie of coördinatie** van de ondersteuning op die door andere actoren uitgevoerd wordt en/of is **toeleider** naar geschikte en beschikbare ondersteuning voor de betrokkenen.

Figuur 7 geeft een overzicht van de focus en finaliteit van de ondersteuning en hoe zich dat vertaalt in wat de ondersteuner effectief mét de betrokkenen doet.

Figuur 7: Van ‘regie, coördinatie en/of toeleider’ tot ‘ondersteuning on the floor’

Een aantal ondersteuningsvormen situeren zich momenteel uitgesproken op de regie-, coördinatie- en toeleidingsfinaliteit. Voorbeelden zijn: Casemanager Zorg, Consulenten (OCJ, SDJ, VK), Doelgerichte zorg en Zorgcoördinatie, D.O.P., Jeugdhulpregie (Bovenlokale teams jeugdhulp), Zorgregisseurs (cf. procesbegeleider versus uitvoerder van hulpverlening) en Zorggarantie jonge kind (Bovenlokale teams jeugdhulp).

Bij andere ondersteuningsvormen zijn voorbeelden in beide clusters te vinden en dat brengt ons wederom bij de ‘lokale of samenwerkingsverband-specifieke varianten. Dat geldt onder meer voor 1G1P, Casusregie (Veilig Huis) en het CLB. Deels daarbij aansluitend zijn er

ondersteuningsvormen waarin zich (lokaal) verschillen in opdracht en in uitvoering kunnen voordoen. Een voorbeeld daarvan is het GBO-samenwerkingsverband waarbij de 'generalist-medewerker' onder meer 'een scala aan lichte interventies' moet kunnen uitvoeren en onderbescherming moet tegengaan ([Brochure Samenwerkingsverband GBO](#)). Daar wordt in de praktijk ook op ingezet, maar 'de vereiste doorgedreven samenwerking, afstemming en integratie strandt', zo stellen Benoot e.a. (2022), 'veelal in doorverwijzen naar elkaar'. Een ander voorbeeld van lokaal verschillende uitvoeringen is het OCMW, dat veeleer op afstand, dan wel meer actief met een cliënt op een of meerdere levensdomeinen concrete stappen zet.

Voorbeelden van ondersteuningsvormen die (meer) uitgesproken inzetten op 'ondersteuning on the floor' zijn: Buddywerkingen, Brugfiguren, CAW, (context)begeleidingsvormen VAPH en contextbegeleiding Jeugdhulp, JAC, Jeugdwelzijnswerk, Gezinscoaching, Lokale teams K&G (o.a. rol gezinsondersteuner en sociaal werker) en Trajectgezel.

Daarnaast zijn er ook mengvormen en vormen die moeilijk te situeren zijn. De Vertrouwenspersoon jeugdhulp bijvoorbeeld die aan een aantal voorwaarden moet voldoen (leeftijd, geen link met hulp van de betrokkene, uittreksel strafregister model 2), die de betrokkene moet ondersteunen bij de uitoefening van zijn rechten, die wordt geacht bemiddeling en overleg tussen het kind, de jongere en hulpverlening te kunnen initiëren.

De inbedding en het organisatieniveau heeft een impact op de **omvang** van de **te beheersen sociale kaart**. Bovenlokaal georganiseerde ondersteuningsvormen (bv. provinciaal) moeten een goed zicht hebben op de diensten en organisaties én de aan te spreken medewerkers in een uitgestrekt werkingsgebied. Een combinatie van provinciale en lokale sociale kaarten kan daartoe bijdragen. Een voorbeeld daarvan vinden we bij D.O.P. die daarenboven ook met een 'alternatieve sociale kaart' werken: een kaart met steunfiguren die lokaal of in de regio verbinding kunnen leggen met buurten, organisaties en verenigingen. Andere ondersteuningsvormen schakelen daarvoor eigen experts in. Zo kan bijvoorbeeld Zorggarantie (bovenlokale teams jeugdhulp) terugvallen op casuscoördinatoren en psychopedagogen. Het spreekt voor zich dat ook lokaal georganiseerde ondersteuningsvormen een goed zicht moeten hebben op de sociale kaart en zo nodig de link moeten kunnen leggen naar (gespecialiseerde) diensten en organisaties en hun medewerkers die buiten het eigen werkingsgebied vallen. Naast de sociale kaart, kan partnerschap in een of meerdere bovenlokale netwerken of samenwerkingsverbanden helpen om daarop zicht te krijgen en te behouden (cf. wijzigingen in ondersteuningsmogelijkheden, stopzetting van programma's en projecten, personeelsverloop).

3.3.3 Inbedding en organisatieniveau in relatie tot (pro)actief kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders opzoeken

Meer specifiek, voor de mate waarin ondersteuningsvormen (pro)actief gezinnen in hun leefomgeving opzoeken, op zoek gaan naar **kinderen, jongeren, (aanstaande) ouders in een kwetsbare situatie, naar gezinnen met een zorg- en ondersteuningsnood** (cf. outreachend werken met het oog op toeleiding) doen zich vooral verschillen tussen de ondersteuningsvormen voor. Een derde van de ondersteuningsvormen werkt **outreachend**

met het oog op toeleiding naar de ondersteuning (cf. Brugfiguren, Buddywerkingen, CAW, Gezinscoaching, JAC, Jeugdwelzijnswerk, Lokale teams K&G, Trajectgezel). We zien dat deze ondersteuningsvormen soms zelf laagdrempelige activiteiten organiseren, daarin betrokken zijn (bv. mee instaan voor onthaal, kinderen of ouders toeleiden) of dat ze op dezelfde locatie gevestigd zijn als de organisator van laagdrempelig aanbod (bv. onthaal-of ontmoetingsruimte, buurtcentrum, Koala-werking enz.).

Twee derden gaan zelf niet zelf actief op zoek naar gezinnen in een kwetsbare situatie, naar gezinnen met een zorg- en ondersteuningsnood, maar werken via toeleidingsorganisaties. Kinderen, jongeren, (aanstaande) ouders worden in de praktijk (hoofdzakelijk) aangemeld via andere diensten of organisaties.

3.4 Doelgroep en werkniveau

3.4.1 Trajectondersteuning voor iedereen én voor gezinnen in een kwetsbare situatie in het bijzonder

Trajectondersteuning moet er zijn voor **elk kind, elke jongere, elke (aanstaande) ouder die/dat er behoefte aan heeft**. De regelgever vraagt bijzondere aandacht voor betrokkenen die zich in een **kwetsbare situatie** bevinden, voor betrokkenen **met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek** (zie Tabel 3).

Tabel 3: Beschrijving van de doelgroep in het decreet en in de memorie van toelichting

Decreet	Memorie van toelichting
Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben. Art. 8. De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid zorgen ervoor dat zorg en ondersteuning inclusief is. Dit houdt in dat ze bijzondere aandacht hebben voor aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context met een specifieke ondersteuningsbehoefte, of met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek.	p. 21 De implementatie van het concept van de trajectondersteuner moet er uiteindelijk ook toe bijdragen dat kinderen en jongeren, óók kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ten volle participeren aan onze samenleving. p. 22 De trajectondersteuner komt in beeld wanneer het gezin, de jongere daar behoefte aan hebben, en blijft in beeld, zoals [zolang] de trajectondersteuner en het gezin of de jongere oordelen dat er een behoefte blijft. ... Een trajectondersteuner moet er zijn voor elk gezin, elke jongere die daar behoefte aan heeft. ... Hierbij moet worden benadrukt dat het belangrijk is dat een trajectondersteuner intensieve ondersteuning biedt of kan bieden op maat van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen. p. 23: Het loslaten van de idee dat trajectondersteuning zinvol is indien zorg- en ondersteuningsnoden complex, meervoudig of een combinatie van beide zijn, is cruciaal om de doelstelling die de decreetgever beoogt om meer preventief te werken, en om vanuit de principes van vroegdetectie, zo vroeg en nabij mogelijk te zorg en ondersteuning te installeren, of in geval van 'herval' tijdig te kunnen bijschakelen.

Merk op dat in het decreet de bijzondere aandacht voor betrokkenen in een kwetsbare situatie niet bij het specifieke artikel 12 over de trajectondersteuner vermeld wordt, maar bij de operationele doelstelling van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, 'Onderafdeling 2 Toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg-, en ondersteuningstrajecten'.

De memorie van toelichting bekrachtigt het beschikbaar stellen van trajectondersteuning voor alle kinderen, jongeren, (aanstaande) ouders en hun context, vanuit de doelen preventief te werken, vroegdetectie, vroeg en nabije zorg en ondersteuning en tijdig bijschakelen bij herval.

3.4.2 Brede tot meer specifieke doelgroepen en lokale varianten

In de praktijk wordt over al de ondersteuningsvormen heen een gevarieerd palet aan doelgroepen voor ogen gehouden. Zowel brede als meer specifieke beschrijvingen komen voor:

Brede beschrijvingen (zonder leeftijdsafbakening): gezinnen, ouders, personen (OCMW), burgers (GBO).

Leeftijdsgebonden beschrijvingen: van heel jonge kinderen tot jongvolwassenen

- **Breed geformuleerde leeftijdsafbakening:** 0-17/18 jaar (Contextbegeleiding Jeugdhulp), 0-25 jaar (1G1P), minderjarigen, jongvolwassenen, leerlingen in (huis)onderwijs (CLB), gezinnen (ouders) betrokken bij een school (brugfiguren), minder- en meerderjarigen (D.O.P., Doelgerichte zorg)
- **Meer specifieke leeftijdsafbakening:** -9m tot 3 jaar (Lokale teams K&G, Zorggarantie), 0 tot 12/13 jaar – 0 tot 18 jaar (Gezinscoaching), 3-25 jaar (Jeugdwelzijnswerk), 12-25 jaar (JAC), 15-25 jaar (JAC 'Bruggen naar 18')

Ondersteuningsnood en/of kwetsbare situatie die gerelateerd is aan een of meerdere levensdomeinen:

- **Algemene beschrijving:** alle gezinnen die op zoek zijn naar gepaste (jeugd)hulp (1G1P), gezinnen die wat extra hulp kunnen gebruiken (buddywerking), maatschappelijk kwetsbare positie/ meest kwetsbaren (JAC, Jeugdwelzijnswerk, Gezinscoaching, GBO, buddywerking, brugfiguren), bijzondere aandacht voor maatschappelijk kwetsbare groepen (Lokale teams K&G), personen met een zorg- en ondersteuningsnood (Zorgcoördinatie), moeilijk bereikbare doelgroepen (Trajectgezel), complexe, meervoudige hulpverleningsnood (CAW) enz.
- **Meer specifieke beschrijving:** niet genoeg middelen voor een menswaardig leven (OCMW), ingeschreven in VAPH en nog geen zorg of ondersteuning van VAPH-diensten of vermoeden van handicap en nog niet ingeschreven in VAPH (D.O.P.), persoon met een (chronische) zorg- en ondersteuningsnood (Doelgerichte zorg), precare hulpverleningsrelatie (Gezinscoaching), problematische leef- en/of opvoedingssituatie (Contextbegeleiding Jeugdhulp), ongeboren en heel jonge kinderen (-9m tot 3 jaar) die zich in erg precare situaties bevinden en bij wie

sprake is van dreigende uithuisplaatsing (Zorggarantie), verontrusting al dan niet i.o.v. jeugdrechter (Consulenten OCJ, SDJ, VK), al dan niet (vermoeden van) handicap, en met problemen of ondersteuningsnoden die meer intensief en ingrijpend hulpaanbod vragen (Jeugdhulpregie), noodsituatie (Jeugdhulpregie), (verhoogd risico) intrafamiliaal geweld (Casusregie), kind of jongere in contacten met jeugdhulp en SDJ (Vertrouwenspersoon jeugdhulp), jongeren in deeltijds onderwijs of MFC's en/of jeugdzorg (JAC), werkzoekenden voor wie betaalde beroepsarbeid tijdelijk niet mogelijk is (Casemanager zorg), daklozen (OCMW) enz.

Het aspect **‘op maat werken van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen’**, is bij 17 van de 24 ondersteuningsvormen aan de orde. Bij de overige verschilt dat naargelang het samenwerkingsverband, de dienst of organisatie of laat de beschikbare informatie niet toe daarover een (eenduidige) uitspraak te doen.

Zowel naar leeftijdsafbakening (bv. CAW, Gezinscoaching) als naar problematieken (bv. GBO) doen zich lokale verschillen voor. Daarenboven dient een onderscheid gemaakt te worden tussen de beoogde en de bereikte doelgroep in relatie tot de vooropgestelde doelgroep in het decreet (0 tot 25 jaar). In het bijzonder wanneer er geen leeftijdsindicatie is (bv. burgers, minder- en meerderjarigen) is het onmogelijk om voor die vormen zicht te krijgen op het aandeel van kinderen en jongeren tot 25 jaar dat effectief een beroep doet op de ondersteuningsvorm (bv. OCMW, Casemanager zorg, CAW, D.O.P., GBO, Zorgcoördinatie, Doelgerichte zorg)¹².

Een aantal ondersteuningsvormen vermelden expliciet (informele) diensten en organisaties als doelgroep. Dat is onder meer te kaderen in de doelstelling om de toegankelijkheid van de dienstverlening te versterken en in de kenmerken politiserend werken en impactgericht werken (cf. hiaten en drempels zichtbaar maken en wegwerken, beleid en praktijk aanpassen aan behoeften en verwachtingen). Deze topics komen verder in het rapport aan bod.

Het merendeel van de ondersteuningsvormen richt zich tot ‘meer specifieke’ groepen van minderjarigen en/of meerderjarigen. Het betreft kinderen, jongeren en ouders die zich voor een of meerdere levensdomeinen in een kwetsbare situatie bevinden en/of een (uitgesproken) zorg- en ondersteuningsnood hebben. Naargelang de (lokale) context of het samenwerkingsverband kunnen zich bij een ondersteuningsvorm verschillen voordoen.

Op vlak van ‘relatie met hulpverlening’ wordt de ondersteuning, naargelang de ondersteuningsvorm in verschillende situaties ingezet: als er nog geen ondersteuning of hulp geboden wordt, als sprake is van een precaire hulpverleningsrelatie of als er meerdere zorg- en hulpverleners betrokken zijn.

¹² Het was niet haalbaar om in de korte looptijd van het onderzoek dergelijke registratiegegevens op te vragen en te verwerken. Dat lag ook niet besloten in de onderzoeksopdracht.

3.4.3 Werkniveau: kinderen, jongeren, aanstaande ouders, gezinnen en hun context

De trajectondersteuner moet een aanspreekpunt, baken, brugfiguur zijn voor al de betrokkenen: het kind, de jongere, de aanstaande ouders, het gezin en de context. Laatst vermeldde wordt in de memorie verder geduid in termen van diensten en professionals, cliëntorganisaties.

Art 12, 3° De trajectondersteuner ... ondersteunt de aanstaande ouders, het gezin en de context, het kind, de jongere.

Art 12, 11° De trajectondersteuner... fungeert als aanspreekpunt en brugfiguur ten aanzien van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context;

Art 12, 12° zet in op het **versterken en ondersteunen** van de **context** van de aanstaande ouder, het kind, of de jongere

Memorie, p. 21 Het welzijnslandschap is voor gezinnen, kinderen en jongeren vaak een kluwen. Problemen zijn soms complex en brengen meerdere uitdagingen met zich mee, zowel voor **gezinnen** als voor verschillende **diensten en professionals**. Het is dan ook logisch dat **cliëntenorganisaties, gezinnen, ouders, jongeren** vragen naar een vast ankerpunt. Een vast baken, die mee volgt en ook actief mee kan ondersteunen, biedt **voor alle betrokkenen tijdens gelijk welke transitie** een rustpunt en kan de verschillende vormen van continuïteit helpen verzekeren.

Memorie, p.24 ... **aandacht heeft voor** (het versterken van) **de context, het informeel netwerk van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context**. ... **de vijf concentrische cirkels van ondersteuning**: (1) de persoon zelf, (2) zijn familie en vrienden, (3) informele contacten zoals collega's, burens of vrijwilligers, (4) algemene zorg- en dienstverlening en (5) gespecialiseerde zorg- en dienstverlening.

Ook in de beschrijving van andere, meer specifieke kenmerken van trajectondersteuning wordt die beschikbaarheid voor en gerichtheid op diensten en organisaties onderschreven. Dat komt onder meer aan bod bij politiserend werken en impact gedreven werken. Die specificaties worden verder in het rapport beschreven.

Al de vermelde betrokkenen (aanstaande ouder, kind, jonger, gezin en context) in de ondersteuning opnemen komt vooral voor bij ondersteuningsvormen die outreachend werken zoals Brugfiguren, Buddywerkingen, Gezinscoaching. Ook bij 1G1P, Lokale teams K&G, zorgregisseur en Contextbegeleiding jeugdhulp komt dat voor of wordt dat op zijn minst voorop gesteld. Bij andere ondersteuningsvormen komt die gerichtheid op al de betrokkenen minder uitgesproken of niet naar voren.

Meer specifiek is het **werken met ouders**, naast de insteek of gerichtheid op kinderen en jongeren, bij 10 van de 24 ondersteuningsvormen aan de orde (zie Tabel 4). Bij

ondersteuningsvormen die zich uitgesproken tot kinderen en jongeren richten komt het werken met ouders minder uitgesproken of niet systematisch voor. Dat geldt bijvoorbeeld voor het Jeugdwelzijnswerk, JAC-trajecten en Trajectgezel. Of al ouders al dan niet (actief) in het traject betrokken worden hangt in belangrijke mate af van het perspectief en de keuze van het kind of de jongere. Ook bij ondersteuningsvormen die een breed leeftijdsbereik hebben en/of die zich (vooral) richten tot jongvolwassenen zien we de betrokkenheid van ouders niet systematisch naar voren komen (bv. Casemanager zorg). Bij andere wordt de betrokkenheid van ouders niet expliciet verwoord (bv. Doelgerichte zorg, Zorgcoördinatie, D.O.P.). Op het niveau van het informele netwerk kan zich immers een breed spectrum aan mantelzorgers of andere mensen (bv. ouders, brussen, familieleden enz.) aandienen.

Tabel 4: Werkniveau: werken met de context, zijnde het informele en het formele netwerk

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw. -verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk Lokale Teams	K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Werkniveau																								
... hun gezin en context gezin / <i>persoon</i> en context > <i>versus</i> : <i>jongvolwassene/volwassene > individu, een persoon (cf. niet noodzakelijk een ouder) + individuele ondersteuning</i>																								
... en aanstaande ouders > ouder / <i>opvoedingsverantwoordelijke</i> /...																								
Als TO een <i>kind of jongere</i> afzonderlijk ondersteunt: altijd met aandacht voor het gezin en de context	n.v.t.												n.v.t.				n.v.t.						n.v.t.	
<i>Werken met netwerk algemeen geformuleerd = zonder specificatie van het informele of het formele netwerk</i>																								
<i>> arcering van de cel als een of beiden wel gespecificeerd worden > zie volgende rijen</i>																								
zie voorgaande: context <i>werken met/aan verschillende levensdomeinen, cf. materiële/financiële context enz. wordt bij principes opgenomen: generalistisch > werken met informeel netwerk (aanspreken, versterken)</i>																								
werken met formeel netwerk (aanspreken, versterken)																								

Bij zestien ondersteuningsvormen zijn er aanwijzingen dat het informele en/of het formele netwerk betrokken wordt en actief ingezet wordt op de versterking van die netwerken. Voor wat het formele netwerk betreft, loopt dat deels parallel met de opname van de doelstelling 'toegankelijke dienstverlening bevorderen' (zie punt 3.5). Voor vijf van die zestien ondersteuningsvormen betrof het een algemene formulering (bv. werken met het netwerk, het netwerk versterken) en kon uit de beschikbare informatie niet afgeleid worden of zich dat op het informele en/of op het formele netwerk toespitste.

Kortom, met al de betrokkenen werken, zijnde het gezin, de context, het informele en het formele netwerk komt vooral voor bij ondersteuningsvormen die outreachend werken. Effectief, on the floor met het informele en het formele netwerk van het kind, de jongere, de aanstaande ouder of het gezin aan de slag gaan én dat netwerk actief versterken staat lang niet in al de ondersteuningsvormen centraal of blijft een uitdaging.

3.5 Doelstellingen

De regelgeving vermeldt voor het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid een aantal globale doelstellingen. Ze laten ruimte voor verschillende operationalisering en er tekent zich daarbij een zekere overlap af.

Art 5 De organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid heeft de volgende doelstellingen: 1° het realiseren van een **positieve, rijke en inclusieve leefomgeving** voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, met het oog op het **kansrijk opgroeien van elk kind en elke jongere**; 2° het **tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, continue, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten** voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Memorie, p.21 Trajectondersteuner als één van de middelen om **continuïteit** en **toegankelijkheid** te bevorderen ... verschillende vormen van continuïteit helpen verzekeren

Memorie, p.23 **zo vroeg en nabij mogelijk te [de] zorg en ondersteuning te installeren**, of in geval van 'herval' **tijdig** te kunnen **bijschakelen**

Memorie, p.21 ... dat **kinderen en jongeren**, óók kinderen en jongeren met een specifieke ondersteuningsbehoefte, ten volle **participeren** aan onze **samenleving**.

Art. 15 proactief

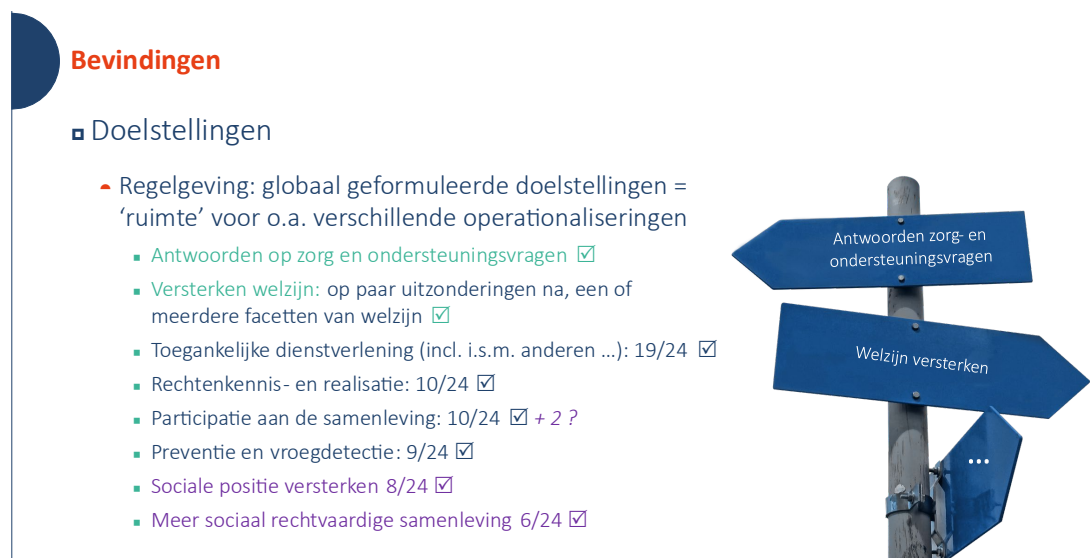
1° ... a) **toegankelijkheid te realiseren** in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders; b) aan **preventie en vroegdetectie** te kunnen doen; 2° ... kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders informeren over hun rechten om op die manier **hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren**; 3° ... expertise bijschakelen ... > **antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders**.

Art. 19 **Politisierend** handelen

3° ... de actoren de **sociale positie** en het **welzijn** van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in kwetsbare situaties proberen te **versterken** en streven naar een **meer sociaal rechtvaardige samenleving**.

Antwoorden op zorg en ondersteuningsvragen is bij al de ondersteuningsvormen aan de orde (zie Figuur 8 en zie Tabel 5). Dat geldt, op een paar na, ook voor **versterken van het welzijn**. Het merendeel geeft daaraan een eigen invulling die uit een of één of meerdere facetten kan bestaan. Bijvoorbeeld: individueel welzijn, persoonlijk functioneren, psychosociaal welzijn, autonomie, zelfstandigheid, (psychologische) zelfredzaamheid, persoonlijke ontwikkeling, ontplooiingskansen, eigenwaarde, toekomstoriëntatie, zelfinzicht, talenten, kennis, vaardigheden, handelingsmogelijkheden, draagkracht, levenskwaliteit, menselijke waardigheid, fysiek welzijn, relatie tussen gezinsleden (ouder-kindrelatie, hechttingsrelatie, rollen in het gezin), leefomstandigheden (o.a. inkomen, huisvesting, gezondheid, toegang gezondheidszorg). Een **toegankelijke dienstverlening** realiseren wordt door om en bij twee derde van de ondersteuningsvormen vermeld.

Figuur 8: Doelstellingen van de ondersteuningsvormen

Andere doelstellingen worden door minder dan de helft van de 24 ondersteuningsvormen vermeld. Het betreft rechtenkennis- en realisatie, participatie aan de samenleving, preventie en vroegdetectie, de sociale positie versterken en een meer sociaal rechtvaardige samenleving (zie Figuur 8).

Dat preventie en vroegdetectie niet meer (expliciet) als doelstelling voorop gesteld worden, ligt in de lijn van de vaststelling dat heel wat ondersteuningsvormen ingezet worden na doorverwijzing vanuit een basisdienstverlening of hulpverlening en dat bij de doelgroep een uitgesproken, complexe of chronische problematiek aanwezig is. Dat neemt niet weg dat ondanks een dergelijke problematiek op andere domeinen preventief gewerkt kan worden en een aantal ondersteuningsvormen aangeven daarop in te zetten. De op meso- en macroniveau geformuleerde doelstelling 'een meer rechtvaardige samenleving' vraagt op veel vlakken en van veel actoren (burgers, diensten en organisaties, overheden) een inspanning. Mogelijk komt het daardoor in uitvoeringsbeschrijvingen minder uitgesproken in het vizier.

Uit Tabel 5 blijkt dat Gezinscoaching en JAC-trajecten, op basis van de beschikbare en verwerkte informatie, het meest expliciet en integraal gericht zijn op 'al' de doelstellingen in de regelgeving.

Tabel 5: Exploratief en indicatief overzicht van de 24 ondersteuningsvormen in relatie tot de in regelgeving geformuleerde doelstellingen

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw. -verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk	Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Doelstelling(en)																								
antwoorden op zorg- en ondersteuningsvragen (micro)																								
kennis rechten vergroten (micro)																								
rechtenrealisatie (micro)																								
versterken sociale positie (micro)																								
versterken welzijn (micro) > elke ondersteuningsvorm eigen invulling > elementen die kunnen bijdragen tot welzijn: individueel welzijn, persoonlijk functioneren, relatie tussen gezinsleden, leefomstandigheden enz. > gearceerde markering																								
participatie aan de samenleving (micro-meso-macro)																								
toegankelijke dienstverlening (meso-macro) > algemene/brede tot specifieke invulling: samenwerking, afstemming, kwaliteitsbevordering, drempels wegwerken, structurele oplossingen enz.																								
... als zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden ... in onderlinge sw en sw met partners andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland antwoorden proberen te formuleren op zorg- of ondersteuningsvraag ... > antwoorden formuleren op zorg- en ondersteuningsvragen meso en macro > niet altijd door de 'TO' zelf, wel door een andere medewerker van het team/samenwerkingsverband > overlap met 'toegankelijke dienstverlening'																								
preventie en vroegdetectie																								
meer sociaal rechtvaardige samenleving (meso-macro)																								

3.6 Keuze, inbedding en statuut van de trajectondersteuner(s)

In de regelgeving staan verschillende bepalingen over de trajectondersteuner. We beperken ons in dit punt tot de vraag **wie een rol opneemt in de ondersteuning**. De kenmerken en de rol van de trajectondersteuner komen verder in het rapport aan bod.

3.6.1 Keuzemogelijkheid kind, jongere, (aanstaande) ouder

De keuze van de trajectondersteuner moet volgens de regelgeving mee bepaald kunnen worden door het kind, de jongere, de (aanstaande) ouders.

Art. 12 De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid organiseren zich zodanig of werken met elkaar samen opdat de ondersteuning, vermeld in het eerste lid, effectief gerealiseerd wordt, en de betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien **mee kunnen bepalen wie die rol voor hen zal opnemen**

Memorie, p. 22: De betrokkenen voor wie de trajectondersteuning wordt voorzien **kunnen vanzelfsprekend mee bepalen** wie die rol voor hen zal opnemen. Het **gaat daarbij evident om een persoon die hun vertrouwen geniet**.

Keuzemogelijkheid van de betrokkenen komt uiterst **zelden** voor. Dat geldt enkel voor de vertrouwenspersoon jeugdhulp en deels voor buddywerkingen. Een **vertrouwenspersoon** wordt door het kind of de jongere aangewezen. In bepaalde gevallen kan die door de ouders gekozen worden, door de organisatie die het kind of de jongere helpt of door de intersectorale toegangspoort. Bij heel wat **buddywerkingen** wordt een matchingproces doorlopen en daarin hebben de betrokkenen zeggenschap. Organisatorische belemmeringen (bv. aantal beschikbare vrijwilligers) laten niet altijd toe om (meteen) een goede match te vinden.

Bij andere ondersteuningsvormen is er geen expliciete uitspraak over de keuzemogelijkheid terug te vinden. Het wordt bijvoorbeeld niet vermeld als basisprincipe. Wellicht spelen ook bij hen organisatorische belemmeringen: bv. aantal medewerkers, caseload, organisatie-, gemeente- of regiogebondenheid van medewerkers.

3.6.2 Eén persoon of één organisatie voor een traject?

Het decreet stelt dat de trajectondersteuner het volledige zorg en ondersteuningstraject op zich neemt. In de memorie van toelichting wordt enerzijds in het midden gelaten of één persoon of één organisatie trajectondersteuning opneemt en wordt anderzijds - met het oog op continuïteit – bepleit om vanuit een samenwerking tussen actoren vorm te geven aan de rol van trajectondersteuner.

Art 12, 6° De trajectondersteuner ... ondersteunt aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context tijdens **het volledige zorg- en ondersteuningstraject**, met inbegrip van diagnostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;

Memorie, p. 21 Eén iemand of één organisatie die samen met een jongere of gezin het hele traject doorloopt, ...

Memorie, p. 24 Het is vanzelfsprekend dat de persoon die de rol van trajectondersteuner opneemt, hierbij geen levenslang engagement aangaat of dat er een absolute garantie kan gegeven worden om gedurende het hele traject of het hele opgroeien van een kind dezelfde persoon deze rol te laten opnemen. Om continuïteit zo goed als mogelijk te garanderen, is het belangrijk de rol van trajectondersteuner vorm te geven vanuit een samenwerking tussen diverse betrokken actoren.

Bij ruim de helft van de ondersteuningsvormen (17/24) neemt **één (vaste) persoon** de rol van trajectondersteuner op. Bij de andere situeert die rol zich op **organisatieniveau** of is dat niet duidelijk. Merk op dat zowel de keuze voor één persoon als één organisatie of samenwerkingsverband repercussies heeft voor de vooropgestelde ondersteuningscontinuïteit. Bij de keuze voor één organisatie kunnen verschillende medewerkers het traject met de betrokkenen doorlopen. Bij de keuze voor één persoon kan die persoon uitvallen. Vanuit die optiek kiezen initiatiefnemers er soms voor om in tandem te werken: bv. bij de opstart van het traject wordt een tweede gezinscoach geïntroduceerd die backoffice mee opvolgt en enkel bij afwezigheid van de andere gezinscoach inspringt of een gezinscoach en een gezinsondersteuner van het Lokale team K&G werken alternerend (bv. laatst vermelde volgt het gezin op bij vakantie van de gezinscoach).

Of ingeval van een heraanmelding, dezelfde persoon ingezet kan worden voor de ondersteuning of opvolging, is bij verschillende ondersteuningsvormen niet duidelijk of kan niet gegarandeerd worden (bv. D.O.P., GBO, Jeugdhulpregie). Bij Gezinscoaching wordt het meest uitdrukkelijk gesteld dat de gezinscoach aanspreekbaar blijft voor het gezin.

Daarnaast blijkt dat bij verschillende ondersteuningsvormen meerdere medewerkers of actoren (on)rechtstreeks betrokken zijn. Dat doet zich zowel voor in een team van een organisatie (bv. Lokale teams K&G) als wanneer meerdere organisaties al dan niet backoffice ondersteuning bieden (bv. Gezinscoaching, Zorgcoördinatie) of wanneer in de loop van het traject bijgeschakeld wordt.

Soms is het een **kluwen van functies en opdrachten** die door verschillende personen en/of voorzieningen op **verschillende niveaus** opgenomen worden (bv. Casemanager zorg) en dat al dan niet gelinkt aan de problematiek (bv. Zorgcoördinatie: mogelijke aanstelling van een externe en neutrale casemanager bij complexe of vastgelopen zorgsituaties).

Dat maakt dat het niet altijd meteen duidelijk is wie wat doet. Soms is het een **keten van betrokkenen** (cf. beslissingen, keuzes) die de te ondersteunen persoon tot bij de inschakeling en uitvoering van ondersteuning brengt. Denk aan een bovenlokale bovenbouw bij wie aangemeld moet worden, die coördineert, die al dan niet afspraken opvolgt en die al dan niet on the floor met gezinsleden en/of diensten/voorzieningen aan de slag gaat (bv. Team indicatiestelling > Team Jeugdhulpregie > opmaak jeugdhulpverleningsvoorstel en initiatie van geïndiceerde jeugdhulp). Ten aanzien van het GBO wordt onder meer vanuit die optiek vooropgesteld dat een tweede onthaal bij een andere kernactor vermeden moet worden.

3.6.3 Eén tot meerdere trajectondersteuners in een gezin

In het decreet is voorzien dat in een gezin meerdere trajectondersteuners ondersteuning kunnen bieden en/of dat verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten gelijktijdig kunnen lopen.

Art 12, 5° De trajectondersteuner ... kan een **kind of jongere** ook **afzonderlijk ondersteunen**, los van de ondersteuning van een gezin. Als de trajectondersteuner een kind of jongere afzonderlijk ondersteunt, gebeurt dat altijd met aandacht voor het gezin en de context. De **trajectondersteuner van het kind of de jongere is niet noodzakelijk dezelfde als die van het gezin of context**;

Art. 12, 8° De trajectondersteuner ... **behoudt** het **overzicht** over de **verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten**;

Een **Vertrouwenspersoon jeugdhulp** werkt steeds **één op één** en de vertrouwenspersoon van een ouder of opvoedingsverantwoordelijke moet verschillen van de vertrouwenspersoon van het kind of de jongere (Decreet 12 juli 2013, Art. 2/1). Kinderen en hun ouders kunnen in se een andere vertrouwenspersoon gekozen hebben. Ook bij 1G1P is een gelijktijdige inzet van meerdere trajectondersteuners mogelijk. Een voorbeeld is 1G1P in Brussel waar naast de beroepskracht een vrijwillige gezinscoach (die a.h.w. de rol van buddy opneemt) ingezet kan worden.

In de praktijk doen zich **combinaties van trajectondersteuningsvormen en trajectondersteuners** voor: wanneer zich bij meerdere gezinsleden of op gezinsniveau uitgesproken uitdagingen of problematieken voordoen (bv. ouder en/of kind met een zorgnood, plaatsing van een kind of jongere, verontrusting, intrafamiliaal geweld, financiële problemen in combinatie met gezondheidsproblemen enz.). Bijvoorbeeld: een contextbegeleider jeugdhulp of een consulent SDJ en een vertrouwenspersoon jeugdhulp, een buddy (voor de ouder en/of kind) en een ondersteuner vanuit een VAPH- of jeugdhulpvoorziening, een CLB-medewerker of een zorgcoördinator en een maatschappelijk werker van het OCMW enz. Bemerk dat deze personen veelal onderscheiden rollen opnemen (bv. vertrouwenspersoon versus contextbegeleider, consulent enz.) en niet allemaal 'on the floor' met één of meerdere gezinsleden aan de slag gaan. Desalniettemin vraagt een gecombineerde inzet de nodige aandacht en zorg voor de betrokkenen én onderlinge afstemming.

Bij een aantal ondersteuningsvormen is een al ingeschakelde trajectondersteuningsvorm een **tegenindicatie** om op te starten. Gezinscoaching bijvoorbeeld zal niet opstarten als er al contextbegeleiding of een ander gelijkaardig hulpverlenings- of begeleidingstraject loopt.

Daarnaast komt een **opeenvolging van ondersteuningsvormen** en trajectondersteuners voor. Het GBO-samenwerkingsverband kan bijvoorbeeld een voortraject zijn van Zorgcoördinatie (ELZ). Vanuit een Lokaal team K&G, een CLB enz. kan bijvoorbeeld de stap naar een consulent (bv. VK) of een buddywerking worden gezet. Jeugdhulpregie kan via de opmaak van het jeugdhulpverleningsvoorstel de betrokkenen tot bij Contextbegeleiding jeugdhulp brengen enzoverder. Net zoals bij een gelijktijdige inzet van trajectondersteuningsvormen, is de nodige aandacht en zorg voor de betrokkenen én

onderlinge afstemming essentieel. Bonte en Myny (2022) stellen in dat verband: *‘Mensen worden liever toegeleid dan doorverwezen.’*

Punt 8 van Art. 12 stelt dat een trajectondersteuner het **overzicht over de verschillende zorg- en ondersteuningstrajecten** moet behouden. Als meerdere trajectondersteuners tegelijkertijd in een gezin aan de slag zijn, dan heeft in se elk van hen die opdracht. Gelet op de overlap, stelt zich de vraag of dat een wenselijke situatie is en hoe dat in de praktijk vorm krijgt (bv. één aanspreekpunt over de ondersteuningsvormen heen?). Bij ondersteuningsvormen waar de klemtoon ligt op ‘regie of coördinatie’ (bv. Casemanager Zorg, Zorgcoördinatie, Doelgerichte zorg) is het net de insteek om als coördinator aanspreekpunt te zijn voor de zorgverstrekkers, met hen afspraken te maken, zorg op te volgen en zo nodig bij te sturen.

Bij de combinatie van trajectondersteuningsvormen en -ondersteuners in een gezin stelt zich bovenal de vraag hoe gezinnen dat percipiëren, of voor elk gezinslid duidelijk is wie waarvoor staat, aanspreekbaar is enz. Hetzelfde geldt voor het informele en formele toeleiders, hulpverleners enz. Vraag is ook wat in geval van trajectondersteuningscombinaties de draagwijdte van geïntegreerd werken is.

3.6.4 Beroepskracht of vrijwilliger?

Een trajectondersteuner moet over bepaalde competenties beschikken en kan vanuit die optiek zowel een beroepskracht als een vrijwilliger zijn:

Memorie, p. 24-25:

Het is niet de bedoeling om een nieuwe en geïsoleerde ‘functie’ te creëren, maar het gaat om **een rol** die eenieder met de **nodige competenties** of eenieder die **professioneel betrokken is ten aanzien van een kind, jongere of gezin kan opnemen**.

Memorie, p. 25: ... geen uitspraak over arbeidsstatuut ... wel zekere verwachtingen en opdrachten t.a.v. trajectondersteuner, die niet zomaar door elke vrijwilliger of steunfiguur opgenomen kunnen worden.

Bij **buddywerkingen** bijvoorbeeld biedt een **vrijwilliger** ondersteuning en wordt die daarin zelf ondersteund door een beroepskracht. Bij andere ondersteuningsvormen kunnen **zowel beroepskrachten als vrijwilligers** de rol van ondersteuner opnemen. Voorbeelden zijn:

- **Brugfigurenwerking:** vrijwilligers die ondersteuning bieden bij schoolwerk, beroepskrachten (al dan niet aangesteld door de gemeente onder het Plan Samenleven) die o.a. afstemmen met de school en het gezin, met het gezin rechtenverkenning en -toekenning opnemen enz.
- **Gezinscoaching:** bv. beroepskrachten in Baldemore, Bilzen, Heist-op-den-Berg, Mechelen, Oostende enz., beroepskrachten (van verschillende diensten en organisaties) en vrijwilligers (van Home-Start) in Leuven
- **Vertrouwenspersoon jeugdhulp:** een familielid, een kennis of een andere persoon uit het informele netwerk of een beroepskracht die niet rechtstreeks betrokken is bij de jeugdhulpverlening of bij het aanbod in het jeugddelinquentierecht
- **Zorgcoördinatie:** de ondersteunde persoon zelf, een mantelzorger of een ander lid van het zorgteam

Bij vijftien ondersteuningsvormen, kwamen we informatie op het spoor over de disciplines en/of het profiel van de medewerker-trajectondersteuner.

- Bachelor Maatschappelijk Assistent, Sociaal Verpleegkundige of Orthopedagogie, of in een van de volgende richtingen: psychologie, orthopedagogie, criminologie, sociale wetenschappen, sociale readaptatiewetenschappen en gezinswetenschappen of een Master orthopedagogie of pedagogische wetenschappen, psychologie, sociale wetenschappen, sociologie, agogische wetenschappen, communicatiewetenschappen en criminologische wetenschappen (OCJ-SDJ-consulenten)
- Gediplomeerd sociaal werker (Brugfiguren), Bachelor welzijnssector, bij voorkeur maatschappelijk werk of gelijkwaardig diploma door ervaring (Zorgregisseur), Gezins- of maatschappelijk werk gerichte opleidingen (Gezinscoach), Menswetenschappelijke richting (D.O.P., Jeugdwelzijnswerk), Professionele of academische bachelor in menswetenschappelijke of gelijkwaardige richting (Jeugdhulpregie), Criminologie (Jeugdwelzijnswerk)
- Maatschappelijk werk (OCMW)
- Een medisch, paramedisch, sociaal, psychologisch of pedagogisch diploma op bachelorniveau (Casemanager zorg)
- Gecertificeerde ICF-kennis (International Classification of Functioning)
- Ervaring via gelijkaardige functie (Jeugdwelzijnswerk), ruime ervaring in sociaal werkveld (Gezinscoach, D.O.P.), ervaring in zorgverlening aan de doelgroep (2 jaar voor casemanager zorg), ervaring met hulpverlening aan jongeren/hun gezin in de sector Integrale jeugdhulp of kinder- en jeugdpsychiatrie (Jeugdhulpregie)
- Ervaringsdeskundigheid (gezinsondersteuner Lokale team K&G)
- Voor studenten, vrijwilligers: sociale of pedagogische opleiding (Buddy), al dan niet ervaring in sociaal werkveld (Buddy), ervaringsdeskundigheid (Brugfiguren)

Een paar ondersteuningsvormen stellen geen opleidings- of diploma vereisten voorop. Een trajectgezel bijvoorbeeld moet enkel voldoende agogische bekwaamheid en geen specifieke diploma's of specialisaties kunnen voorleggen. Voor een vertrouwenspersoon in de jeugdhulp wordt geen 'inhoudelijke of agogisch' profiel opgelegd. Deze persoon moet meerderjarig zijn, mag niet rechtstreeks bij de hulp betrokken zijn en moet in het bezit zijn van een uittreksel uit het strafregister (model 2).

Voor andere ondersteuningsvormen (CAW, Doelgerichte zorg, Contextbegeleidingsvormen, GBO, JAC, Zorgcoördinatie) kwam ons in de onderzoeksperiode geen informatie over de disciplines en het profiel van de (traject)ondersteuner in het vizier.

Een aantal ondersteuningsvormen verwijzen expliciet naar de inbedding in een multidisciplinair team of naar de multidisciplinaire of complementaire samenstelling van het team van ondersteuners: Brugfiguur, Buddy, Casemanager zorg, Casusregie, Consulenten VK, draaischijffunctie CLB. Bijvoorbeeld:

- VK: multidisciplinair team bestaat 'minstens uit een kindbegeleider, een ouderbegeleider, een arts en een criminoloog. ... Het bestaat uit een team van maatschappelijk werkers, psychologen, pedagogen en artsen.'

- CLB: multidisciplinair team: arts, psychopedagogisch consulent, maatschappelijk werker, paramedisch werker (vaak verpleegkundigen), psychopedagogisch werker, intercultureel bemiddelaar (eventueel), ervaringsdeskundige in de armoede (eventueel).
- Lokale team K&G: verpleegkundige, gezinsondersteuner, sociaal werker, psychopedagoog.

3.7 Ondersteuningskenmerken

In het decreet staan de kenmerken van de trajectondersteuner expliciet beschreven. Die kenmerken zijn mede ingegeven vanuit de ruimer beschreven ondersteuningskenmerken die vooropgesteld worden voor een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. Daarenboven bleek eerder al dat bepaalde kenmerken sterk in elkaars verlengde liggen en (deels) overlappen.

We geven in dit punt een geïntegreerd en geclusterd overzicht van het merendeel van de ondersteuningskenmerken. Een aantal kenmerken van de trajectondersteuner kwamen immers al in voorgaande punten aan bod: op maat kunnen werken van kwetsbare gezinnen met kinderen die kampen met diverse, vaak complexe problemen (punt 3.4.2) en de inbedding en het statuut (punt 3.6).

3.7.1 Opstart en uitvoeringsmodaliteiten afgestemd op de betrokkenen

3.7.1.1 Keuze- en beslissingsmogelijkheid voor ondersteuning

Voor het gebruik van trajectondersteuning, is de behoefte van de betrokkenen richtinggevend.

Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, **kunnen** aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context **rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner als ze daar behoefte aan hebben**.

Deze formulering wijst op vrijwilligheid, verwijst naar de keuze en beslissingsmogelijkheid van de betrokkenen om al dan niet een beroep te doen op een trajectondersteuner.

Tussen en binnen de 24 ondersteuningsvormen doet zich een variatie in keuze- en beslissingsmogelijkheden voor: van integrale keuze- en beslissingsmogelijkheid (vrijwillig) tot gedwongen (gerechtelijke) hulp; voor sommige facetten van de begeleiding of hulp in de ondersteuningsvorm wel, voor andere niet.

Bij het merendeel van de ondersteuningsvormen hebben het kind, de jongere, de (aanstaande) ouders de **keuze en beslissingsmogelijkheid** om zich **al dan niet aan te melden, de ondersteuning op te starten en die ‘integraal’ te doorlopen** (bv. Buddywerking, CAW, Doelgerichte Zorg, D.O.P., GBO, Gezinscoach, JAC, Jeugdhulpregie, Jeugdwelzijnswerk, Lokale teams K&G, Trajectgezel, Vertrouwenspersoon jeugdhulp, Zorgcoördinatie). Verschillende praktijken (bv. Buddywerkingen, Gezinscoaching) signaleren dat het gebruik van hun ondersteuning door derden soms als voorwaarde wordt gesteld om niet over te gaan naar meer ingrijpende maatregelen. Ze volgen evenwel het principe dat de

ondersteuning pas kan starten en gecontinueerd kan worden als de betrokkenen daarin toestemmen.

Casusregie (Bovenlokaal team jeugdhulp) is vrijwillig, maar politie en parket zijn betrokken in de samenwerkingen en kunnen i.f.v. de veiligheid gecontacteerd worden. Een Ondersteuningscentrum Jeugdzorg (OCJ) en een Vertrouwenscentrum Kindermishandeling (VK) situeren zich binnen vrijwillige hulpverlening. Ingeval van verontrusting, maatschappelijke noodzaak, kunnen ze de stap naar het Jeugdparket zetten en kan door een jeugdrechter een interventie of hulpverlening opgelegd worden¹³.

Zorggarantie situeert zich bij vrijwillige (inclusief gemandateerde) en gerechtelijke jeugdhulp. Ook Contextbegeleiding jeugdhulp kan zowel gedwongen (op vraag van een jeugdrechter) opgestart en uitgevoerd worden als vrijwillig. Laatst vermelde is evenwel niet vrijblijvend, van de betrokkenen wordt een engagement in het traject gevraagd (bv. wekelijkse gesprekken). Bij het CLB is er voor een aantal zaken geen keuzemogelijkheid voor het kind, de jongere en de ouders (o.a. verplichting om deel te nemen aan systematische contacten, leerplichtbegeleiding), voor bijvoorbeeld de (continuering van) individuele leerlingenbegeleiding is die keuze er wel.

Bij het OCMW kan een GPMI op vraag van de betrokkene of op vraag van het OCMW opgesteld worden. Voor de inzet en uitvoering van een GPMI kan de focus liggen op begeleiding, dan wel op controle inclusief sancties bij het niet nakomen van afspraken, werkpunten enz. De Sociale Dienst van de Jeugdrechtbank (SDJ) is de enige instantie die enkel via **gerechtelijke weg** ingeschakeld kan worden.

3.7.1.2 Looptijd van de ondersteuning

De looptijd van de ondersteuning wordt in het decreet integraal bepaald door de behoefte van de betrokkenen. Door het centraal stellen van de behoefte van de betrokkenen, is vooraf geen tijdsindicatie te geven van de looptijd van een traject. Verder wordt gestipuleerd dat de trajectondersteuner ‘tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject’ ondersteuning moet bieden. De memorie van toelichting vermeldt expliciet een aantal situaties waarin de trajectondersteuner aan zet moet zijn of blijven: vooraleer er hulp is, nadat het traject en/of andere hulp is afgerond en in crisissituaties. Daarbij aansluitend stelt de memorie van toelichting expliciet dat trajectondersteuning een ruimere looptijd heeft dan wat zich bij Vertrouwenspersoon jeugdhulp en Casusregie (cf. eens hulp is ingeschakeld) voordoet.

Art. 12. Om de doelstellingen, vermeld in artikel 7 tot en met 11, te realiseren, kunnen aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context rekenen op ondersteuning door een trajectondersteuner **als ze daar behoefte aan hebben**.

¹³ Deze voorbeelden brengen ons bij het beroepsgeheim, het meldrecht en de meldplicht die voor elke hulpverlener, onder bepaalde voorwaarden gelden. Voor meer informatie daarover verwijzen we naar SAM vzw (2021); Versweyvelt, Put, & Ogenhaffen (2018); www.opgroeien.be/.../integriteits-en-veiligheidsgerichte-uitzonderingen en www.vaph.be/gog/meldingsplicht.

Art 12, 6° ondersteunt kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders **tijdens het volledige zorg- en ondersteuningstraject**, met inbegrip van diagnostiek, vermeld in artikel 10, en handelt daarbij altijd vanuit de principes, vermeld in hoofdstuk 3;

Memorie, p. 21: De trajectondersteuner komt in beeld wanneer het gezin, de jongere daar behoefte aan hebben, en **blijft in beeld**, zoals [zolang als] de trajectondersteuner en het gezin of de jongere oordelen dat er een **behoefte blijft**.

Memorie, p. 22: Echter moet het ook mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, **contact te kunnen blijven hebben**, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning.

Memorie, p. 23: Dit concept gaat dus breder dan de trajectbegeleiding in het kader van jeugdhulpverlening zoals gevat in het decreet integrale jeugdhulp, dat vooral op casusregie inzet. De trajectondersteuner is er ook **wanneer er geen formele jeugdhulpverlening (meer) is, en is ook een terugvalbasis voor de jongere, hun gezin en context wanneer het zorg- en ondersteuningstraject afgerond was**.

Memorie, p. 23-24 De verwachtingen ten aanzien van en het mandaat van beide figuren ("vertrouwenspersoon in de jeugdhulp" en "trajectondersteuner") lopen niet gelijk. Een trajectondersteuner is een figuur die bijvoorbeeld in beeld kan komen nog vooraleer er zelfs sprake is van (jeugd)hulpverlening en ook ondersteunend kan bieden **nadat (jeugd)hulpverlening afgerond is**.

Memorie, p. 24: Een trajectondersteuner is, met het gezin, een schakel naar hulpverleningsorganisaties, iemand die overzicht behoudt, in beeld blijft voor het gezin gedurende het hele traject, **ook in crisissituaties**. Hij is een terugvalbasis, **ook wanneer andere hulp gestopt is**.

Uit onderzoek en de praktijkbeschrijvingen blijkt dat zich voor de looptijd van de ondersteuning zowel tussen als binnen ondersteuningsvormen verschillen voordoen.

De looptijd is **niet vooraf vastgelegd** bij onder meer Brugfiguren, Casusregie, CAW, Consulenten, (context)begeleidingsvormen VAPH (cf. geen grens op herhaling van die ondersteuning), GBO, Gezinscoaching, Jeugdwelzijnswerk en Vertrouwenspersoon jeugdhulp.

Bij Buddywerk doen zich grote lokale of doelgroep specifieke **verschillen** voor: de ondersteuning kan zowel in tijd beperkt zijn (bv. 1 tot 2 jaar) als dat er sprake kan zijn van 'een vriend voor het leven' (cf. persoonsgebondenheid). Verschillen doen zich ook voor bij 1G1P waar in sommige samenwerkingsverbanden de looptijd 6 maanden bedraagt en in andere die looptijdafbakening niet geldt.

De looptijd is **gelimiteerd** bij Casemanager Zorg (3m tot 18m met mogelijke verlening door VDAB tot 24 m), bij Jeugdhulpregie (binnen 15d een jeugdhulpverleningsvoorstel, geen opvolging eens de hulpverlening is gestart), bij Zorggarantie (3m met max. 1 verlenging) en bij D.O.P. (max. 1 jaar). Ook bij contextbegeleiding jeugdhulp is er een vooropgestelde looptijd (6m), maar in de praktijk blijkt het veeleer over trajecten van anderhalf jaar tot twee jaar te gaan.

Bij de ondersteuningsvormen zonder een vooropgestelde looptijd, bepaalt de **mate waarin een antwoord geboden werd op de vragen en/of een problematiek weggewerkt werd** de looptijd. Bij Casusregie bijvoorbeeld is dat 'tot het geweld duurzaam gestopt is'. Daarnaast zijn er een aantal ondersteuningsvormen waar ook de **leeftijd** van het kind, de jongere of de jongvolwassene bepalend is voor de mogelijke looptijd van de ondersteuning. Het betreft veelal ondersteuningsvormen waar de ondersteuning meerdere jaren kan overspannen: JAC (bv. Brugge naar 18: 16 jaar tot 18 jaar), Lokale teams K&G (-9m tot 3j), CLB (tot zolang kind naar een school gaat waaraan dat CLB verbonden is). In de praktijk kan dat betekenen dat ze de gemiddelde looptijd van de eerder vermelde ondersteuningsvormen zonder looptijdsafbakening benaderen of soms overschrijden. Dat geldt bijvoorbeeld bij Casemanager zorg waar een looptijd (na verlenging door de VDAB) tot 24 maanden aan de orde kan zijn.

Bij een minderheid van de ondersteuningsvormen is '**aanspreekbaarheid na de afronding van het traject**' mogelijk (zie Tabel 6). Zowel bij het GBO-samenwerkingsverband, Gezinscoaching en het JAC en wordt expliciet gesteld dat de betrokkenen altijd opnieuw contact kunnen opnemen, terug beroep kunnen doen op de ondersteuning. Een D.O.P. coach kan enkel onder bepaalde voorwaarden de cliënt blijven opvolgen na de opmaak van het ondersteuningsplan.

Dat brengt ons bij het meer algemeen gegeven dat maximale looptijden ook bij andere hulp of begeleidingstrajecten overschreden kunnen worden, zij het dat die dan onder een nieuwe aanmelding vallen en er vaak geen garantie is dat de betrokkene bij dezelfde medewerker terecht kan. Dat geldt zonder meer wanneer de betrokkene een andere woonplaats heeft die buiten het werkingsgebied van de dienst, organisatie of het samenwerkingsverband valt.

Tabel 6: Looptijd en intensiteit van de ondersteuning

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis) CAW-	trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegele. Jeugdhulp	Contextbegele. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf-functie CLB	GBO-sw. -verband	Gezins-coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp-regie	Jeugd-welzijnswerk Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens-persoon JH	Zorg-coördinatie	Zorg-garantie	Zorg-regisseur
Looptijd																							
De TO komt in beeld wanneer het gezin, de jongere daar behoefte aan hebben, en blijft in beeld, zo [lang] als de TO en het gezin of de jongere oordelen dat er een behoefte blijft.																							
Een TO ... in beeld blijft voor gezin gedurende hele traject, ook in crisissituaties.																							
breder dan TB in JHV dat vooral op casusregie inzet. > TO is er ook wanneer er geen formele jeugdhulpverlening (meer) is, ook terugvalbasis voor jongere, hun gezin en context na afronding zorg- en ondersteuningstraject TO is een terugvalbasis, ook wanneer andere hulp gestopt is. geïntegreerde zorg en ondersteuning: ... verwijzing naar de hele levensloop																							
(verschil vertrouwensfiguur JHV): TO kan in beeld komen vooraleer er sprake is van (jeugd)HV ...																							
Intensiteit																							
moet mogelijk zijn om, als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning. > (wisselende) intensiteit naargelang behoefte																							

3.7.1.3 Continuïteit van ondersteuning en de ondersteuner

Trajectondersteuning heeft bij uitstek een rol op te nemen in de realisatie van verschillende vormen van continuïteit voor de betrokkenen. Kern is dat zich geen breuklijnen in de zorg en ondersteuning voordoen, niet bij transitiemomenten en niet bij moeilijke of complexe situaties die organisatie- of sectorgebonden kunnen zijn.

Art. 2 3° continuïteit: de voortzetting zonder onderbreking van het zorg- of ondersteuningstraject

Art. 2 8° geïntegreerde zorg en ondersteuning: de samenwerking op operationeel en organisatorisch niveau van alle betrokken zorg- en welzijnsactoren en initiatieven van vrijwillige en informele zorg- en welzijnsactoren in het streven naar een samenhangende en **continue zorg voor en ondersteuning** van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood en zijn mantelzorgers, waarbij de zorg- en ondersteuningsnood en de context van de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood het uitgangspunt vormen *tijdens de hele levensloop*;

Art 5 De organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid heeft de volgende doelstellingen ... 2° het tijdig realiseren van toegankelijke, inclusieve, **continue**, participatieve, effectieve en adequate zorg- en ondersteuningstrajecten voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Memorie, p.19 Breuklijnen in zorg en ondersteuning moeten zoveel als mogelijk vermeden worden, ongeacht de leeftijd of het scharniermoment *[minder of meer ondersteuning nodig, leeftijd hulp kunnen stopzetten, instap of overgang meerderjarige zorg]*. **Continuïteit** van een zorg- of ondersteuningstraject staat op die manier in functie van een goede kwaliteit van leven van het kind, de jongere en zijn gezin en context.

[p. 20 in het bijzonder voor kinderen en jongeren met een complexe multi-problematiek, ingeval van een 'kunstmatige' sectorgrens (bv. 18 jaar in GGZ, tot 21 jaar in VAPH en tot 25 bij Opgroeien ...), bij veranderende proportie van kwetsbaarheid, op handen zijnde inhoudelijke sectorgrens / samenwerking / doorverwijzing, dak- en thuisloosheid of verhoogd risicoprofiel bij jongeren]

Memorie, p.21 Trajectondersteuner als één van de middelen om **continuïteit** en toegankelijkheid **te bevorderen** ... Een vast baken, die mee volgt en ook actief mee kan ondersteunen, biedt voor alle betrokkenen tijdens gelijk welke transitie een rustpunt en kan de **verschillende vormen van continuïteit helpen verzekeren**. [p. 20-21: informatiecontinuïteit, managementcontinuïteit, relationele continuïteit en ervaren continuïteit vanuit perspectief van de cliënt].

Merk op dat in de beleidsteksten 'tijdens de hele levensloop' niet specifiek of rechtstreeks gerelateerd is aan de looptijd (zie punt 3.7.1.2), maar aan de opdracht om de zorg- en ondersteuningsnood en de context van de betrokkene richtinggevend te laten zijn voor de zorg en ondersteuning.

Zoals in punt 3.6.2 vermeld, wordt met het oog op continuïteit bepleit om vanuit een samenwerking tussen actoren vorm te geven aan de rol van trajectondersteuner. Achterliggende reden is dat een levenslang engagement van de trajectondersteuner of een absolute garantie om door één en dezelfde ondersteund te worden, niet gegeven kan worden.

In nagenoeg al de ondersteuningsvormen is, al dan niet binnen een afgebakende looptijd (zie 3.7.1.2), sprake van continuïteit van de ondersteuning. De kernopdracht van een aantal ondersteuningsvormen ligt evenwel in het opstellen van een hulp- of ondersteuningsplan en het toeleiden naar gepaste hulp of ondersteuning. Dat geldt onder meer voor D.O.P. en Jeugdhulpregie. Dat brengt ons terug bij het gegeven dat ondersteuningstrajecten elkaar kunnen opvolgen en bij de eerder aangehaalde voorbeelden: van een GBO-samenwerkingsverband naar Zorgcoördinatie (ELZ), vanuit een Lokaal team K&G, een CLB enz. naar een consulent (bv. VK) of naar een Buddywerking (zie 3.6.3). Zaak is dan om een naadloze toeleiding, overgang en opvolging (door de eerste dan wel tweede ondersteuningsvorm) te voorzien. In het bijzonder wanneer zich bij de opeenvolgende ondersteuners een verschil in mandaat voordoet (bv. andere opdracht, andere werkingsmodaliteiten enz.) zal daar met de nodige zorg en aandacht voor de betrokkenen mee omgegaan moeten worden.

3.7.1.4 Intensiteit van de ondersteuning

Over de intensiteit van trajectondersteuning worden in de regelgeving geen specificaties gegeven. Andere elementen in de beschrijving van trajectondersteuning (bv. 'behoefte van de betrokkene', 'regie bij de betrokkene', 'vinger aan de pols houden'), alsook de algemeen beschreven principes van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid, weerspiegelen de strekking dat niet alleen de looptijd, maar ook de intensiteit afgestemd moet zijn op de betrokkenen.

Art. 2 11° regie: de controle uitoefenen op of de leiding nemen over de zorg of ondersteuning en die zorg of ondersteuning **procesmatig en inhoudelijk laten aansluiten bij de levensdoelen en de levenskwaliteit van de gebruiker van zorg en ondersteuning**;

Memorie, p. 22: Echter moet het ook mogelijk zijn om, **als de ondersteuningsnoden (tijdelijk of permanent) minder zijn, contact te kunnen blijven hebben, en zo enerzijds een vinger aan de pols te houden** bij de gezinnen of gezinnen toe te laten contact te nemen indien de situatie opnieuw zou vragen om extra ondersteuning.

Bij net niet de helft van de ondersteuningsvormen hebben we over de mate waarin de intensiteit, aangepast wordt aan de behoefte van de betrokkenen en over het traject kan variëren, geen informatie of is het onduidelijk (zie Tabel 6). Bij negen ondersteuningsvormen varieert het aantal en de duur van de contacten met de betrokkenen (bv. huisbezoeken, overleg of consultatiegesprek met de betrokkene en andere actoren) naargelang de vragen en de ondersteuningsnoden die zich voordoen. Bij de volgende ondersteuningsvormen vinden we daar expliciete beschrijvingen van: Brugfiguren, Buddy's, Casemanager Zorg, CAW-trajecten, GBO-samenwerkingsverband, Gezinscoaching, JAC, Jeugdwelzijnswerk en Lokale teams K&G. Bij 1G1P, Contextbegeleiding jeugdhulp, (context)begeleidingsvormen VAPH en D.O.P. doen zich binnen de ondersteuningsvorm varianten voor of liggen de contouren met een zekere marge vast (bv. afgebakend aantal contacten zonder tijdsduur tot geen afbakening in tijd en aantal contacten, gemiddeld 8 sessies met een gemiddelde van 2u, 2u per week of meer of minder).

3.7.2 Basis- en handelingsprincipes

Het decreet en de memorie van toelichting beschrijven verschillende principes die de actoren met het oog op de realisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid moeten volgen en die zo ook gelden voor de trajectondersteuner. Naast de eerder signaleerde overlap (zie punt 3.1.1) stellen we vast dat verschillende principes deel uit maken van wat Dewaele, De Maeyer en Beelen (2012 in Dewaele, 2023) als outreachend werken beschrijven:

Outreachend werken is een werkwijze, die uitgaat van een actieve benadering en gericht is op het bevorderen van welzijn. De werker vertrekt vanuit de participatieve basishouding en richt zich op kwetsbare doelgroepen die niet of ontoereikend bereikt worden door het huidige dienst-, hulp- en zorgverleningsaanbod. Dit door zich te begeven in hun leefwereld met erkenning van de daar geldende waarden en normen. Met outreachend werken streeft men naar een wederzijdse afstemming tussen de doelgroep, hun netwerk, het maatschappelijk aanbod en de ruimere samenleving.
(Dewaele, De Maeyer & Beelen, 2012, in Dewaele, 2023)

Deze definitie laat ons toe om een aantal apart gestipuleerde kenmerken in de regelgeving te clusteren: ‘outreachend’, ‘actief en proactief’, ‘participatie en cocreatie’. Net de samenhang tussen verschillende principes, alsook het kort tijdsbestek van het onderzoek, lieten niet toe om de overlap tussen de principes volledig weg te werken. Herindelingen van de specificaties van de principes staan beschreven in Tabel 7, Tabel 8 en Tabel 9 en in de onderstaande punten.

3.7.2.1 Outreachend werken met oog op toeleiding

De regelgeving benoemt zowel basis- en handelingsprincipes van outreachend werken als wat daarvan de uitkomst moet zijn.

Art. 17 De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid werken **outreachend**. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren vanuit een **participatieve basishouding actieve inspanningen leveren om aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context te bereiken**, in het bijzonder als die aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context moeilijk bereikbaar en kwetsbaar zijn. Ze doen dat door zich te **begeven in de leefomgeving** van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context;
- 2° de actoren vanuit de leefomgeving van aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context mogelijke **ondersteuningsbehoeften proberen te detecteren**, ook als aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context nog geen ondersteuningsvraag gesteld hebben, en dat ze, als dat nodig is, ook **actief aan de slag gaan en zorg en ondersteuning bijschakelen**;
- 3° de actoren elkaar ondersteunen in het outreachend werken door **kennis- en gegevensdeling**.

We zoomen hier in op de inspanningen om de betrokkenen te bereiken en meer specifiek op het aspect ‘zich in de leefomgeving begeven’. Bij een minderheid staat expliciet beschreven dat ze dat zelf doen of daar de opdracht toe hebben (zie Tabel 7): Buddywerkingen, Brugfiguren, CAW, GBO-samenwerkingsverband, Gezinscoaching, JAC, Jeugdwelzijnswerk, Lokale teams K&G en Trajectgezel. Ze werken

vindplaatsgericht, leggen contact met bijvoorbeeld ouders of jongeren aan de schoolpoort of een speelterrein, in een wijkcentrum of een ontmoetingsruimte enz. Dat sluit niet uit dat ook andere werkingen of diensten en organisaties aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context kunnen aanmelden.

Het merendeel van de ondersteuningsvormen valt terug op het laatst vermelde toeleidingspoor. Bij hen doen actoren op de nulde, de eerste, de tweede of de derde lijn een aanmelding van betrokkenen voor de opstart van de ondersteuning.

3.7.2.2 Fysieke en relationele nabijheid

Fysieke en relationele nabijheid is één van de principes van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid dat de trajectondersteuner moet volgen (cf. verwijzing in Art. 12 naar de principes in Hoofdstuk 3). De toelichting geeft geen vastomlijnde indicatoren, wel een richting: 'zo nabij als mogelijk'.

Art. 16 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid zetten in op **fysieke en relationele nabijheid** van zorg en ondersteuning, wat betekent dat ze er samen voor zorgen dat de zorg en ondersteuning **zo nabij als mogelijk aanwezig zijn in en aansluiten bij de leefomgeving** van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Bij het merendeel van de ondersteuningsvormen (19/24) is er sprake van nabijheid of wordt die nagestreefd (zie Tabel 7). Zoals in punt 3.3.2 vermeld, kan het niveau van inbedding (cf. lokaal, bovenlokaal) een impact hebben op 'nabijheid'.

Fysieke en relationele nabijheid is het meest uitgesproken bij ondersteuningsvormen waar de ondersteuner afgestemd op de noden van de betrokkenen huisbezoeken aflegt en/of in de leefomgeving (bv. buurt, school, organisaties) activiteiten of stappen met de betrokkenen zet (bv. 1G1P, Brugfiguren, Buddywerking, Doelgerichte zorg, Gezinscoaching, Jeugdwelzijnswerk, Lokale teams K&G). Ook bij een vertrouwenspersoon ligt die nabijheid voor de hand omdat deze persoon zich in het (persoonlijk) netwerk van de betrokkene situeert.

Ingeval van ambulante ondersteuning bijvoorbeeld is niet algemeen te stellen of dat voor de betrokkenen fysiek nabij is en aansluit bij de leefomgeving. Dat geldt ook voor ondersteuningsvormen waar het niet standaard is maar van werking tot werking verschilt om cliënten op te zoeken in hun leefomgeving of om huisbezoeken af te leggen (bv. Casusregie, OCMW). Voor andere blijft de vraag open in hoeverre in de vermelding 'contact opnemen met' (bv. Jeugdhulpregie) fysieke en relationele nabijheid geïncorporeerd ligt.

Tabel 7: Ondersteuningskenmerken 'Outreachend', 'Fysieke en relationele nabijheid', 'Actief en proactief'

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw. -verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk	Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Outreachend werken met oog op toeleiding																								
De actoren werken outreachend. > 1° de actoren ... inspanningen leveren om kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders te bereiken (*)... in het bijzonder als (*) moeilijk bereikbaar en kwetsbaar zijn ... Ze doen dat door zich te begeven in de leefomgeving van (*); > in termen van toeleiding naar de ondersteuningsvorm > al toegeleide mensen 'in hun leefomgeving ondersteunen, begeleiden' > niet hier, wel bij fysieke en relationele nabijheid																								
Fysieke en relationele nabijheid																								
De actoren zetten in op fysieke en relationele nabijheid van zorg en ondersteuning > er samen voor zorgen dat de zorg en ondersteuning zo nabij als mogelijk aanwezig zijn in en aansluiten bij de leefomgeving van (*) ondersteuning 'zo gewoon waar mogelijk' ...																								
Actief en proactief																								
handelt actief en proactief om de rechten van (*) en de doelstellingen, ... te helpen realiseren ... proactief: 1° de actoren > ondersteuningsbehoeften en situaties van onderbescherming actief opzoeken > bij outreachend ... mogelijke ondersteuningsbehoeften proberen te detecteren ook voor (*) die nog geen ondersteuningsvraag gesteld hebben > bij outreachend																								
* informereren over hun rechten ... werken outreachend. > 2° ... en ..., als dat nodig is, ook actief aan de slag gaan ... > mensen in een kwetsbare situatie opzoeken, toeleiden vanuit hun leefomgeving enz.: niet hier, wel bij outreachend werken																								

Tabel 8: Ondersteuningskenmerken 'Participatie en cocreatie', 'Regie bij de betrokkenen'

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw.- verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk	Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Participatie en cocreatie																								
de actoren altijd in dialog gaan met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders over de stappen die mogelijk zijn binnen het zorg- en ondersteuningstraject;																								
de actoren voor transparantie van het zorg- en ondersteuningstraject zorgen; > <i>geldt automatisch voor ondersteuningsvormen waar de betrokkenen de regie hebben (?)</i>																								
<i>Principe participatie en cocreatie (*) op mesoniveau > Participatie in de (door)ontwikkeling van de trajecten op organisatie, samenwerkingsniveau</i>		ja				ja						ja	ja											
de actoren het kindperspectief altijd in rekening brengen, ongeacht de leeftijd van het kind;																								
Eigen regie, de eigen kracht (> eigen kracht = apart principe > niet hier opgenomen) en de eigen verantwoordelijkheid																								
regie: ... en die zorg of ondersteuning procesmatig en inhoudelijk laten aansluiten bij de levensdoelen en de levenskwaliteit van de gebruiker van zorg en ondersteuning;																								
regie over zorg- en ondersteuningstraject blijft in handen van de (*); ... actoren vertrekken vanuit de eigen regie; TO-ers kunnen helpen regie in handen van cliënt te laten en aan te sluiten bij gezin ... de regie van de jongere als autonome cliënt of zorg-of ondersteuningsvrager ... het zorg- en ondersteuningstraject niet overnemen of niet eenzijdig bepalen. > <i>gradaties: zoveel als mogelijk, geleidelijk aan, integrale regie (altijd, voor alle facetten)</i>																								

Tabel 9: Ondersteuningskenmerken 'Generalistisch' en 'Oplossings- en krachtgericht'

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw.- verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk	Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Generalistisch																								
actoren werken generalistisch binnen de relatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. ... de actoren werken vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen waar kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders ondersteuning bij nodig hebben.																								
Competentie trajectondersteuner: Generalistisch ... specialistisch																								
kan ook zelf generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden;																								
Oplossings- en krachtgericht																								
... actoren vertrekkend vanuit gelijkwaardigheid																								
De actoren werken oplossings- en krachtgericht. ... samen met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders bekijken wat die (*) willen en kunnen veranderen > vraaggestuurd, vanuit behoeften en noden werken enz. > <i>als oplossings- en krachtgericht werken, versterken van de betrokkenen enkel 'algemeen' geformuleerd wordt</i> > <i>licht geel veld</i>																								
... en dat de actoren daarbij vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren in het leven van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders rekening houdend met de mogelijkheden en sterktes van (*) en die in de samenleving aanwezig zijn																								

3.7.2.3 Actief en proactief werken

In het decreet is ‘actief en proactief’ gericht op het in beeld krijgen van ondersteuningsbehoefte en onderbescherming en daar met de betrokkenen mee aan de slag te gaan. Dat laatste betreft zowel hen informeren als hen ondersteunen om hun ondersteuningsbehoeften en hun rechten respectievelijk vervuld en gerealiseerd te zien.

Art 12, 4° handelt **actief en proactief** om de rechten van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, en de doelstellingen, vermeld in artikel 5 tot en met 13 van dit decreet, te helpen realiseren;

Art. 15: De actoren binnen het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid handelen **proactief**. Dit houdt in dat:

1° de **actoren ondersteuningsbehoeften en situaties van onderbescherming actief opzoeken** om:

a) toegankelijkheid te realiseren in de leefomgeving van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;

b) aan preventie en vroegdetectie te kunnen doen;

2° de actoren kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders **informeren over hun rechten** om op die manier hun kennis te verhogen, en hen te ondersteunen om die rechten te realiseren;

3° de actoren, als ze de zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden, **expertise bijschakelen**, en in hun onderlinge samenwerking en in hun samenwerking met partners uit andere beleidsdomeinen in binnen- of buitenland antwoorden proberen te formuleren op de zorg- of ondersteuningsvraag van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Het aspect ‘actief opzoeken van situaties van onderbescherming’ kwam al in het punt over outreachend werken aan bod (zie 3.7.2.1) en het topic ‘expertise bijschakelen’ komt in het punt over de ‘relatie gezin – ondersteuner – andere actoren’ aan bod (zie 3.7.3).

Uit de inventarisatie van de twee overige aspecten ‘ondersteuningsbehoeften detecteren’ en ‘informeren over hun rechten’ blijkt dat het merendeel inzet op de detectie van ondersteuningsnoden en dat iets meer dan de helft expliciet aangeeft de betrokkenen te informeren over hun rechten (zie Tabel 7). Ondersteuningsvormen die uitgesproken op beide inzetten zijn onder meer: Brugfiguren, Buddywerking, Casusregie, CAW, GBO-samenwerkingsverband, Gezinscoaching, JAC, Jeugdwelzijnswerk en Lokale teams K&G.

Er tekent zich in zekere zin een gradatie af die gerelateerd kan worden aan de meer specifieke insteek van ‘informeren over hun rechten’. Ondersteuningsbehoeften kunnen veel ruimer zijn dan onderbescherming. Niet al de personen met een ondersteuningsnood bevinden zich in een situatie van onderbescherming. Vanuit die optiek is het logisch dat ‘informeren over rechten’ minder voorkomt. Tegelijkertijd valt het relatief grote aantal lege velden op. Voor de helft van de ondersteuningsvormen bevatte de beschikbare informatie geen expliciete verwijzing naar het al dan niet informeren over rechten.

3.7.2.4 Participatie, cocreatie en regie bij de betrokkenen

De principes 'Participatie en cocreatie' en 'Regie bij de betrokkenen' (of 'eigen regie') liggen in elkaars verlengde. Laatst vermeldde is als het ware de meest uitgesproken vorm van zeggenschap over de ondersteuning (zie o.a. participatiekaders op [Opgroeien.be](https://opgroei.be)).

Art. 23 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid geven de zorg en ondersteuning vorm in **participatie en in cocreatie** met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren altijd in **dialog** gaan met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders **over de stappen** die mogelijk zijn binnen het zorg- en ondersteuningstraject;
- 2° de actoren het **kindperspectief** altijd in rekening brengen, ongeacht de leeftijd van het kind;
- 3° de actoren voor **transparantie van het zorg- en ondersteuningstraject** zorgen;
- 4° de actoren **het zorg- en ondersteuningstraject niet overnemen of niet eenzijdig bepalen**.

Art. 2 11° **regie**: de **controle uitoefenen** op of de **leiding nemen** over de **zorg of ondersteuning** en die zorg of ondersteuning procesmatig en inhoudelijk laten **aansluiten** bij de **levensdoelen** en de **levenskwaliteit** van de gebruiker van zorg en ondersteuning;

Art 12, 7° zorgt ervoor dat de **regie** over het zorg- en ondersteuningstraject in handen van de **aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context** blijft liggen;

Art. 22. De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid vertrekken bij het aanbieden van zorg en ondersteuning vanuit de **eigen regie, de eigen kracht en de eigen verantwoordelijkheid** van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders.

Memorie, p.21 Trajectondersteuners zijn cruciaal voor het gezin, omdat ze kunnen helpen om de **regie in handen van de cliënt te laten en aan te sluiten bij het gezin**.

Memorie, p .22 De decreetgever erkent hierbij uitdrukkelijk de **regie** van de **jongere** als autonome cliënt of zorg-of ondersteuningsvrager.

De regelgever wijst op situaties waarin de regie niet langer bij de betrokkenen kan blijven liggen, maar bij de zorgverstrekker of ondersteuner.

Art.23 De regie van de zorg en ondersteuning ligt bij kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, **behalve in verontrustende situaties of situaties waarin de veiligheid of integriteit van het kind, de jongere of de context in het gedrang komt**. In geval van de voormelde uitzondering komt de regie, in toepassing van hoofdstuk 8 van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp, in de mate dat de situatie dat vereist in handen te liggen van de actor die zorg en ondersteuning aanbiedt.

Op een paar uitzonderingen na geven al de ondersteuningsvormen aan dat ze met de betrokkenen in **dialog** gaan **over de mogelijke stappen in het ondersteuningstraject** én dat het **zorg- en ondersteuningstraject transparant** is voor de betrokkenen (zie Tabel 8). Bij vier ondersteuningsvormen situeert de **participatie en cocreatie van de betrokkenen** zich niet alleen op het niveau van het 'eigen ondersteuningstraject', maar zet die zich ook door op **organisatieniveau**. De doelgroep neemt een actieve rol op in de (door)ontwikkeling van de ondersteuning. Voorbeelden daarvan vonden we bij Brugfiguren, CAW, GBO-samenwerkingsverband en Gezinscoaching. Dat we daar voor de overige

ondersteuningsvormen geen zicht op hebben, is toe te schrijven aan het feit dat deze specificatie zich in de loop van de inventarisatie opdrong en de korte looptijd van het onderzoek niet toeliet om dat voor al de ondersteuningsvormen na te gaan.

Altijd het **kindperspectief in rekening brengen** komt logischerwijze naar voren bij ondersteuningsvormen waar kinderen, jongeren of het gezin de insteek vormen voor de ondersteuning. Bij om en bij de helft van de ondersteuningsvormen, is daarover geen expliciete informatie beschikbaar. Het gaat overwegend over ondersteuningsvormen die zich tot een breed spectrum van burgers, personen met een zorg- of ondersteuningsnood enz. richten. Denk aan jongvolwassenen die niet meer bij hun ouders wonen en die zelf geen kinderen hebben. Of denk aan volwassenen waarbij een of meerdere kinderen mantelzorger zijn en waarbij hun perspectief wel degelijk meegenomen wordt in de organisatie en de opvolging van de ondersteuning. In dergelijke ondersteuningsvormen ligt het veel minder voor de hand om dat specifiek in termen van 'het kindperspectief in rekening brengen' te formuleren. Tegelijkertijd brengt dat alles ons terug bij de eerder vermelde bevindingen dat het niet evident is om actief met het netwerk – waar ook kinderen deel van kunnen uitmaken - aan de slag te gaan. Ook dat is in deze ondersteuningsvormen aan de orde (zie punt 3.4.3).

De ondersteuning laten aansluiten bij **de levensdoelen en de levenskwaliteit** van de betrokkenen situeert zich op het kruispunt van de principes 'participatie en cocreatie' en 'eigen regie'. Het weerspiegelt de idee dat de noden én wat de betrokkenen betrachten in rekening worden gebracht én richtinggevend zijn voor de ondersteuning. Bij ruim de helft van de ondersteuningsvormen komt dat in (gelijkaardige) bewoordingen naar voren (zie Tabel 8). Bij de andere vormt dat niet specifiek de insteek of was daarover geen informatie beschikbaar.

Bij drie vierde van de ondersteuningsvormen ligt de regie bij de betrokkenen. Bij de andere ondersteuningsvormen is daar geen uitsluitel of geen eenduidig beeld over te geven (Casusregie, CLB, Jeugdhulpregie, OCMW, Zorggarantie). Dat is deels terug te brengen tot verontrustende situaties en situaties waarin de veiligheid of integriteit van een van de betrokkenen in het gedrang komt én tot de eigenheid van de dienst of organisatie. Zo heeft bijvoorbeeld het CLB een tweeledige opdracht: ondersteuning bij vragen van kinderen en ouders versus vragen vanuit de school waarvoor de regie minder bij leerlingen en ouders ligt.

De 'eigen verantwoordelijkheid' komt slechts uitzonderlijk voor in de beschrijvingen. We vermoeden dat de mogelijke negatieve connotatie van deze formulering daarin een rol kan spelen.

De principes participatie, cocreatie en eigen regie zijn bij het merendeel van de ondersteuningsvormen uitgesproken aanwezig. Het zijn principes waarvan het belang al een geruime tijd onderschreven wordt en die ook in de regelgeving van verschillende sectoren, domeinen en aanbodvormen een essentiële plaats innemen.

3.7.2.5 Van generalistische tot specialistische ondersteuning

In de regelgeving situeert generalistische ondersteuning zich op verschillende niveaus. Enerzijds is het een algemeen principe dat verwijst naar universele zorg: cf. generalistische basiszorg die het pad effent voor preventie, vroegdetectie en vroeginterventie. Anderzijds verwijst generalistische ondersteuning naar de wijze waarop de trajectondersteuner met de betrokkenen aan de slag gaat: cf. vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen werken. Het is niet duidelijk wat de draagwijdte is van 'kan zelf generalistische of meer gespecialiseerde ondersteuning bieden'.

Art. 18 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken **generalistisch** binnen de relatie met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders. Dit houdt in dat, ook als er bijkomende of aanvullende expertise wordt ingezet, de actoren **werken vanuit een integraal perspectief op diverse levensdomeinen** waar kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders ondersteuning bij nodig hebben.

Memorie, p.11 Het **belang** van een kwalitatieve, **generalistische universele zorg en ondersteuning, preventie, vroegdetectie en vroeginterventie** wordt in de organisatie van het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid sterk naar voor geschoven. Wanneer dat nodig is, worden bijkomende of aanvullende zorg en ondersteuning bijgeschakeld of op samenhangende, ononderbroken en geïntegreerde wijze aangeboden. Ondersteuning kan ook vormen van materiële of financiële ondersteuning omvatten.

Memorie, p.26 Bijgeschakelen wordt gezien als een flexibel en proactief samenwerkingsproces tussen **generalistische, laagdrempelige, vaak lokaal (op vertrouwde plekken) aanwezige, vormen van generalistische ondersteuning en dienstverlening**, en meer specifieke vormen van ondersteuning en dienstverlening, en dit zowel op casusniveau als op teamniveau. Dit betekent dat niet enkel 'aanvullende of specifieke zorg' bijgeschakeld kan worden, maar dat omgekeerd ook 'generalistische, basiszorg' bijgeschakeld kan worden.

Art 12, 9° De trajectondersteuner ... **kan** ook zelf **generalistische** of meer **gespecialiseerde ondersteuning** bieden;

Memorie, p. 24 De trajectondersteuner legt linken, neemt een verbindende rol op en bemiddelt met het gezin en de hulpverlening en is **een verbinder tussen meer generalistische zorg en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning**.

Het merendeel van de ondersteuningsvormen werkt generalistisch in de zin dat ze aandacht hebben voor verschillende levensdomeinen, hoe die op elkaar inspelen enz. (zie Tabel 9). Het is niet altijd duidelijk of de ondersteuner daar zelf – al dan niet met backoffice ondersteuning- samen met de betrokkenen mee aan de slag gaat, dan wel dat andere actoren met bijkomende of aanvullende expertise dat opnemen. Dat brengt ons terug bij de bevindingen dat werken met informele en formele netwerken nog vaak een uitdaging is en dat de werkingscontouren (bv. max. looptijd van traject, caseload) niet altijd toelaten om binnen de specifieke finaliteit ook in te zetten op al de domeinen waar zich noden voordoen.

In de lijn van de onduidelijkheid die er is over generalistische dan wel meer gespecialiseerde ondersteuning als trajectondersteuning 'kunnen' bieden (cf. supra), is het onmogelijk om een eenduidig zicht te krijgen op de mate waarin beide al dan niet in de

trajectondersteuningsvormen aan de orde zijn. Bij een paar ondersteuningsvormen wordt expliciet gesteld dat de ondersteuner geen gespecialiseerde ondersteuning biedt, dat daarvoor andere actoren ingeschakeld worden. Dat geldt onder meer voor Trajectgezel en Casemanager zorg. Voor Casemanager zorg loopt dat parallel met de kernopdracht om een trajectplan op te stellen. Ook bij andere ondersteuningsvormen ligt de klemtoon op het opstellen van een plan of hulpverleningsvoorstel en al dan niet op de coördinatie en de opvolging van de uitvoering van dat plan of voorstel. Dat vraagt specifieke, gespecialiseerde kennis (bv. over de aangemelde problematieken, de beschikbaarheid, het opzet enz. van het ondersteunings- en hulpverleningsaanbod,) die evenwel indirect, via het opgestelde plan of voorstel én de uitvoering door andere actoren, tot bij de betrokkenen komt.

Bij een aantal ondersteuningsvormen is een combinatie van generalistische en gespecialiseerde ondersteuning onder meer mogelijk vanuit de multidisciplinaire samenstelling van het team (bv. 1G1P, Casusregie, Lokaal team K&G) of vanuit de specifieke doelgroep (bv. D.O.P.). Bij de overige is dat niet duidelijk of is dat afhankelijk van werking tot werking of van de competenties en expertise van de ondersteuner.

3.7.2.6 Oplossings- en krachtgericht

Oplossings- en krachtgericht werken is geen specifiek omschreven principe voor de trajectondersteuner, maar een algemeen principe van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid. In de omschrijving komt vooral het krachtgericht werken naar voren, zijnde vertrekken vanuit positieve en werkzame factoren bij de betrokkenen en in de samenleving. Merk op dat het aspect ‘samen bekijken wat ze willen en kunnen veranderen’ aansluit bij de principes ‘participatie en cocreatie’ (zie punt 3.7.2.4). Het zoomt evenwel meer specifiek in op de mogelijkheden van de betrokkenen en geeft in die zin een verdere specificatie van de invulling van de dialoog over de mogelijke stappen in het zorg- en ondersteuningstraject.

Art. 20 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid werken **oplossings- en krachtgericht**. Dit houdt in dat de actoren vertrekkend vanuit **gelijkwaardigheid**, samen met kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders **bekijken** wat die kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders **willen** en **kunnen veranderen**, en dat de actoren daarbij vertrekken vanuit de **positieve** en **werkzame factoren** in het leven van het kind, de jongere, zijn gezin en context, en de aanstaande ouder.

Memorie, p.24 ... dat ondersteuning ‘**zo gewoon waar mogelijk**’ moet zijn, rekening houdend met de **mogelijkheden** en **sterktes** van de aanstaande ouder, het kind, de jongere, zijn gezin en context, en **in de samenleving** aanwezig zijn

Bij om en bij de helft van de ondersteuningsvormen vormt gelijkwaardigheid de insteek om te bepalen wat de betrokkenen willen en kunnen veranderen (zie Tabel 9). Bij de andere is daar geen expliciete verwijzing naar. Samen met de betrokkenen bekijken wat ze willen en kunnen veranderen komt bij drie vierde van de ondersteuningsvormen voor. Vertrekken vanuit de positieve en werkzame factoren, rekening houden met de mogelijkheden en de sterktes van de betrokkenen en de samenleving komt in dezelfde grootorde voor. Ondersteuningsvormen die de drie facetten van krachtgericht werken voorop stellen en of in de praktijk brengen zijn: 1G1P, Buddywerking, Contextbegeleiding jeugdhulp, Doelgerichte zorg, GBO-samenwerkingsverband, Gezinscoaching, JAC en Lokale teams K&G.

Net zoals de principes participatie, cocreatie en eigen regie, is ook het krachtgericht werken al een geruime tijd ingeburgerd in het ondersteuningslandschap en zien we dat principe in drie vierde van de ondersteuningsvormen weerspiegeld.

3.7.3 Relatie gezin – hulpverlening en de rol en de positie van de trajectondersteuner

De verbinding of de relatie tussen het gezin en zorg- en ondersteuningsactoren komt in de regelgeving het meest uitgesproken aan bod in de beschrijving van de rol en de kenmerken van de trajectondersteuner. Een trajectondersteuner moet over de nodige kennis van de sociale kaart beschikken, bemiddelen met het gezin en de hulpverlening en de verbinding leggen tussen generalistische en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning. De trajectondersteuner moet daarbij verder kijken dan het aanbod van de eigen organisatie en dat vraagt een onpartijdige en onafhankelijke opstelling.

3.7.3.1 Verbinding tussen gezin en zorg- en ondersteuningsactoren

Art 12, 8° behoudt het **overzicht** over de verschillende **zorg- en ondersteuningstrajecten**; 10° opereert als gids in het netwerk van actoren, aanbod en expertise, heeft grondige **kennis** van de **sociale kaart**, heeft vanuit een generalistische blik **zicht** op de mogelijke **zorg en ondersteuning** en op de **actoren** die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;

Memorie, p.24 *[als diagnose duidelijk is > bijschakelen]* De trajectondersteuner **legt linken**, neemt een verbindende rol op en **bemiddelt met het gezin en de hulpverlening** en is een verbinder tussen meer generalistische zorg en aanvullende specialistische zorg en ondersteuning.

Voor nagenoeg al de ondersteuningsvormen is het duidelijk dat de ondersteuner (1) op de hoogte moet zijn van het aanbod, van diensten en organisaties die tegemoet kunnen komen aan de zorg- en ondersteuningsnoden van de betrokkenen en (2) de link moet kunnen leggen naar andere actoren en hulpverlening en moet kunnen bemiddelen tussen het gezin en de hulpverlening (zie Tabel 10). Dat blijkt niet alleen in de praktijkbeschrijvingen en regelgeving, maar ook in vacatures een weerkerende vooropgestelde competentie te zijn. Van de vertrouwenspersoon jeugdhulp wordt kennis van de sociale kaart niet (expliciet) verwacht. Die is vooral aanspreekpersoon voor het kind of de jongere en moet door de betrokken hulpverleners van beslissingen op de hoogte worden gebracht. De vertrouwenspersoon wordt wel geacht bemiddeling en overleg tussen het kind, de jongere en hulpverlening te kunnen initiëren.

3.7.3.2 Onpartijdig en onafhankelijk én belangenbehartiger?

Zoals in de inleiding van dit kenmerkencluster vermeld, stelt de regelgever dat een onpartijdige en onafhankelijke opstelling van de trajectondersteuner nodig is om de best passende ondersteuning tot bij de betrokkenen te brengen.

Art 12, 1° stelt zich **onpartijdig** en **onafhankelijk** op;

Memorie, p.24 Het spreekt hierbij voor zich dat een trajectondersteuner zich bij de ondersteuning zelf en bij het uitvoeren van zijn opdrachten, onpartijdig opstelt, **met de blik naar buiten en naar het brede partnerschap binnen het netwerk, en niet enkel naar eigen aanbod of organisaties toeleidt.**

Bij net niet de helft van de ondersteuningsvormen zijn er verwijzingen naar een **onpartijdige en onafhankelijke opstelling** (zie Tabel 10). Deze kenmerken zien we vooral naar voren komen bij ondersteuningsvormen waar de coördinatie van zorg- en hulpverlening of het opstellen van een plan of hulpverleningsvoorstel de kern van hun opdracht vormt (bv. Casemanager Zorg, Doelgerichte Zorg, D.O.P., Jeugdhulpregie, Zorgcoördinatie) of waarbij de onthaalfunctie centraal staat (bv. GBO-samenwerkingsverband). Ze komen evenwel ook voor bij ondersteuningsvormen die zelf uitgesproken 'on the floor' met het gezin aan de slag gaan. Voorbeelden zijn Contextbegeleiding jeugdhulp, Jeugdwelzijnswerk, Lokale teams K&G en Trajectgezel.

Vraag is hoe deze bepaling te lezen en te interpreteren is. Ze laat vermoeden dat ze ingegeven is vanuit ondersteuningsvormen waarbij de klemtoon ligt op de coördinatie van zorg, hulp en ondersteuning (cf. afstemming tussen actoren en met de betrokkenen) of op de opmaak van een plan- of hulpverleningsvoorstel waarbij de uitvoering van dat plan of voorstel on the floor niet de opdracht is van degene die de eerder vermelde opdrachten opneemt. Het ligt voor de hand dat (1) de trajectondersteuner op zoek moet gaan of bijschakelt naar een match tussen de ondersteuningsnoden van de betrokkenen en de ondersteuningsmogelijkheden van de actoren en (2) dat die match zich niet automatisch in de eigen dienst of organisatie situeert.

Onder meer vanuit de fundamenteën van Gezinscoaching (zie Van den Cruyce et al., 2024) komt een gelaagdheid van de begrippen neutraal en onafhankelijk naar voren. Enerzijds moet de gezinscoach, wanneer het gezin en de noden van het gezin dat vragen, het gezin tot bij afgestemde ondersteuning brengen. Vanuit die optiek stelt de gezinscoach zich neutraal ten aanzien van andere actoren op. Anderzijds staat bij de gezinscoach het gezinsperspectief centraal om rechtentoeënkning te bevorderen, om ervoor te zorgen dat gezinnen de ondersteuning krijgen waar ze recht op hebben en die ze nodig hebben. Een gezinscoach stelt zich m.a.w. niet neutraal en onafhankelijk op ten aanzien van het gezin, maar is net **pleitbezorger en belangenbehartiger** van het gezin. Als 'uitvoerder' en vanuit diens betrokkenheid op het gezin, neemt die logischerwijze een standpunt in en dat ligt ingesloten in het principe 'politisierend werken' (zie punt 3.7.4).

Gezinscoaching is niet de enige vorm waar belangenbehartiging een centraal principe is. Het komt ook voor bij Brugfiguren, Casemanager zorg, CAW, Gezinscoaching, Jeugdwelzijnswerk, Vertrouwenspersoon en Zorgcoördinatie (zie Tabel 10). De Vertrouwenspersoon jeugdhulp bijvoorbeeld heeft het mandaat om de belangen van kinderen en jongeren te verdedigen. Het groot aantal lege (niet gearceerde) velden is toe te schrijven aan het feit dat we dat kenmerk op het spoor kwamen tijdens het uitschrijven van de fiches en de korte onderzoekstijd ons niet toeliet om voor al de ondersteuningsvormen nog na te gaan of 'belangenbehartiger' aan de orde is. Deze opsomming geeft m.a.w. geenszins een exhaustief beeld van de mate waarin dat kenmerk bij de 24 ondersteuningsvormen voorkomt.

Tabel 10: Ondersteuningskenmerken 'Overzicht en kennis zorg en ondersteuning', 'Linken, verbinding, bemiddeling gezin – hulpverlening', 'Onpartijdig en onafhankelijk' en 'Belangenbehartiger'

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1G1P	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager	Casusregie (Veilig Huis)	CAW-trajecten	Consulent	Contextbegel.	Contextbegel.	Doelgericht	Draaischijf-functie CLB	GBO-sw.-verband	Gezins-coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp-regie	Jeugd-welzijnswer	Lokale Teams	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens-	Zorg-coördinatie	Zorg-garantie	Zorg-reisreus
Overzicht en kennis zorg en ondersteuning																								
opereert als gids in het netwerk van actoren, aanbod en expertise, heeft grondige kennis van de sociale kaart, heeft vanuit een generalistische blik zicht op de mogelijke zorg en ondersteuning en op de actoren die die zorg en ondersteuning organiseren of weet zich hierover te informeren;																								
Linken, verbinding, bemiddeling gezin-HV																								
Linken-verbinding-bemiddeling gezin – hulpverlening Inclusief: de actoren, als ze de zorg- of ondersteuningsvraag niet zelf kunnen beantwoorden, expertise bijschakelen werken outreachend. > 2° ... en dat ze, als dat nodig is, ... zorg en ondersteuning bijschakelen ; > stond bij 'Actief en proactief'																								
Onpartijdig en onafhankelijk																								
stelt zich onpartijdig en onafhankelijk op; ... bij de ondersteuning zelf en bij het uitvoeren van zijn opdrachten, onpartijdig opstellen, met blik naar buiten en naar brede partnerschap binnen het netwerk, niet enkel naar eigen aanbod of organisaties toeleiden																								
Aanvullend: belangenbehartiger																								
Aanvullende competentie: belangenbehartiger		ja		ja		ja							ja			ja					ja	ja		

3.7.4 Impact gedreven en politiserend en werken

Niet specifiek voor de trajectondersteuner, maar voor het geïntegreerde jeugd- en gezinsbeleid in het algemeen, worden ‘impact gedreven werken’ en ‘politiserend werken’ als principe benoemd.

Art. 21 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen **impactgedreven**. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren op frequente tijdstippen het **proces en de impact van hun handelen zichtbaar en transparant maken voor de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders, waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen, binnen de eigen organisatie, voor het netwerk waarvan zij deel uitmaken en ten aanzien van de overheid en de samenleving** en dat de actoren dat **in samenwerking doen met de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders**;
- 2° de actoren **reflecteren en leren** over de wijze waarop de praktijk, het aanbod en de dienstverlening **beter afgestemd** kunnen worden **op de behoeften en verwachtingen** van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;
- 3° de actoren **hun beleid en praktijk effectief aanpassen** aan de behoeften en verwachtingen op basis van continue impactmeting

Art. 19 De actoren binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid handelen **politiserend**. Dit houdt in dat:

- 1° de actoren **hiaten en drempels** op het vlak van **beleid** en hun **eigen werking en aanbod** en op **administratief en regelgevend vlak zichtbaar** maken om de doelstellingen binnen het geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid te realiseren;
- 2° de actoren over de hiaten en drempels, vermeld in punt 1°, **in dialoog gaan** binnen hun **eigen organisatie** en binnen het **netwerk** waar ze deel van uitmaken, en met de betrokken **overheden**;
- 3° de actoren de **sociale positie** en het **welzijn** van kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders in kwetsbare situaties proberen te **versterken** en streven naar een **meer sociaal rechtvaardige samenleving**.

Voor ‘impact gedreven werken’ en ‘politiserend werken’, die elk uit verschillende deelfacetten bestaan, zien we in vergelijking met andere kenmerken het meest frequent lege velden in het overzichtsschema. Dat betekent dat we daarover geen expliciete informatie konden terugvinden (zie Tabel 11). Bij Gezinscoaching en Buddywerkingen zien we al de beschreven facetten naar voren komen. Het merendeel van de facetten (7 tot 10 van de 11) zien we weerspiegeld bij GBO-samenwerkingsverband, Jeugdwelzijnswerk en Trajectgezel en Lokale teams K&G.

Waar de eerder vermelde principes ‘actief betrekken van de betrokkenen’, ‘participatie en cocreatie’ bij het merendeel van de ondersteuningsvormen naar voren komt, is dat met het oog op ‘impact gedreven werken’ en ‘dat in samenwerking met de betrokkenen doen’ veel minder uitgesproken aan de orde over de 24 ondersteuningsvormen heen.

Tabel 11: Ondersteuningskenmerken 'Impact gedreven' en 'Politisierend werken'

Oorspronkelijke formuleringen regelgeving Aangepaste formuleringen i.f.v. overlap vermijden en op basis van input bij opmaak van de 24 fiches aanvullingen en opmerkingen	1GIP	Brugfiguren	Buddy's	Casemanager zorg	Casusregie (Veilig Huis)	CAW- trajecten	Consulenten (OCJ, SDJ, VK)	Contextbegel. Jeugdhulp	Contextbegel. VAPH	Doelgerichte zorg	Draaischijf- functie CLB	GBO-sw.- verband	Gezins- coaching	JAC-trajecten	Jeugdhulp- regie	Jeugd- welzijnswerk	Lokale Teams K&G	D.O.P.	OCMW	Trajectgezel	Vertrouwens- persoon JH	Zorg- coördinatie	Zorg- garantie	Zorg- regisseur
Impact gedreven																								
Proces en impact transparant maken voor kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders (*), waaraan zij zorg en ondersteuning verlenen > (deels) overlap met 'transparantie zorg- en ondersteuningsproces																								
transparant maken binnen de eigen organisatie																								
transparant maken... voor het netwerk waarvan zij deel uitmaken																								
transparant maken t.a.v. overheid																								
transparant maken t.a.v. de samenleving																								
...dat in samenwerking doen met de kinderen, jongeren, hun gezin en context, en aanstaande ouders;																								
de actoren reflecteren en leren over de wijze waarop de praktijk, het aanbod en de dienstverlening beter afgestemd kunnen worden op de behoeften en verwachtingen van (*); de actoren hun beleid en praktijk effectief aanpassen aan de behoeften en verwachtingen op basis van continue impactmeting > Hiaten en drempels actief wegwerken, daarin bijdragen = ja					ja	ja						ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja				ja		
Politisierend																								
de actoren hiaten en drempels op het vlak van beleid en hun eigen werking en aanbod en op administratief en regelgevend vlak zichtbaar maken																								
... in dialoog gaan binnen hun eigen organisatie en binnen het netwerk waar ze deel van uitmaken, en met de betrokken overheden;																								
dialoog in netwerk																								
dialoog met betrokken overheden																								
Sensibiliseren samenleving; bekendmaking van de ondersteuningsmogelijkheden enz.	ja				ja		Ja						ja											

3.8 Aanvullende uitvoeringsmodaliteiten?

Een aantal facetten van trajectondersteuning zijn in het decreet en in de memorie van toelichting niet of niet specifiek omschreven als kenmerk van de trajectondersteuner. Het betreft de volgende uitvoeringsmodaliteiten: snelle opstart, al dan niet opmaak van een plan en al dan niet betalend.

3.8.1 Al dan niet snelle opstart

Een aantal ondersteuningsvormen krijgen van overheidswege richtlijnen om snel op te starten. Bij sommige is dat inclusief een tijdsindicatie, bij andere is dat niet het geval en betreft het een meer algemene formulering zoals 'snel', 'zo vroeg mogelijk'. Bijvoorbeeld:

- **1G1P:** Oproep 2020: "Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid worden onmiddellijk en gecoördineerd hulpvragen opgenomen. **Binnen de maand** dient er een gesprek plaats te vinden waarin er samen met het gezin een perspectief en traject bepaald wordt."
- **Casemanager Zorg:** "De samenwerkingsverbanden Zorg garanderen dat elke nieuwe deelnemer van bij de start van een traject, in eender welke regio, **meteen terecht kan** bij een casemanager Zorg met de juiste achtergrond en expertise."
- **GBO-samenwerkingsverband:** "**snel** en binnen een aanvaardbare afstand van de woonplaats verder geholpen worden".
- **Jeugdhulpregie:** "Een jeugdhulpregisseur zoekt uit wie de hulpverlening effectief zal uitvoeren. **Binnen de 15 werkdagen** werkt hij een jeugdhulpverleningsvoorstel uit."
- **Zorggarantie jonge kind:** "Een traject zorggarantie wordt bij voorkeur **zo vroeg mogelijk gestart**. Ook aanmelden tijdens de zwangerschap is mogelijk. Want een vroege, preventieve zorg en een geïntegreerd hulpverleningstraject kunnen later leed en ingrijpende zorg en ondersteuning voorkomen."

Andere ondersteuningsvormen stipuleren dat ze een snelle opstart beogen. Dat kan vervat zitten in het organisatiemodel zoals bijvoorbeeld de naadloze overgang van de reguliere werking, de laagdrempelige werking van waaruit gezinnen kunnen doorstromen (bv. Lokale teams K&G, JAC, Jeugdwelzijnswerk) of de outreachende, vindplaatsgerichte aanpak die ervoor zorgt dat de ondersteuner gezinnen op het spoor komt en met hen meteen aan de slag kan gaan (bv. Brugfiguren, Gezinscoaching).

Een al dan niet snelle opstart blijkt in de praktijk gerelateerd te zijn aan de beschikbaarheid en compatibiliteit (cf. matching) van de medewerkers. De beschikbaarheid van medewerkers en zo ook de opstart van de ondersteuning is op zijn beurt gebonden aan de locaties en de samenwerkingsverbanden waarbinnen de ondersteuning uitgevoerd kan worden (cf. projectfinanciering). Eerder bleek al dat niet al de ondersteuningsvormen op continue basis in elke regio voorkomen en dat betekent dat ondanks een mogelijke behoefte bij kinderen, jongeren en (aanstaande) ouders niet altijd 'meteen en nabij' de voor hen aangewezen ondersteuningsvorm beschikbaar of inzetbaar is.

3.8.2 Al dan niet een plan

Bij het merendeel van de ondersteuningsvormen wordt met de betrokkenen een plan opgesteld: o.a. bij 1G1P, Casemanager Zorg, Casusregie, CAW, Consulenten (OCJ, SDJ, VK), Contextbegeleiding jeugdhulp, (context)begeleidingsvormen VAPH, Doelgerichte zorg, Jeugdhulpregie, D.O.P., OCMW, trajectgezel, Zorgcoördinatie, Zorggarantie en Zorgregisseur. Brugfiguren werken soms wel, soms niet met een plan. Gezinscoaching werkt niet met een plan (cf. werkt à la carte, niet voorgestructureerd). Voor de andere ondersteuningsvormen kregen we daarover in het bestek van de onderzoeksopdracht geen informatie in het vizier.

3.8.3 Al dan niet betalend

Voor nagenoeg alle ondersteuningsvormen moeten de betrokkenen niet betalen voor hun ondersteuningstraject. Een uitzondering zijn de trajecten vanuit de door het VAPH gegunde voorzieningen. De kostprijs wordt uitgedrukt in punten (cf. RTH) die ze op jaarbasis kunnen besteden, al dan niet in combinatie met een persoonlijke bijdrage (cf. gelimiteerd tot 6,57 euro voor de verschillende types begeleiding).

4 Conclusies, uitdagingen en aanbevelingen

4.1 Reikwijdte van de inventarisatie, analyse en rapportering

Voor 24 ondersteuningsvormen de trajectondersteuningskenmerken op basis van de regelgeving inzake het geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid in kaart brengen, was geen sinecure. Er was de **korte onderzoekstijd** ($\pm 1,5$ maand) en er waren een aantal **inhoudelijke uitdagingen** zoals de soms beperkte informatie over de concrete uitvoering, zicht krijgen op overlap tussen ondersteuningsvormen, de mogelijke doelgroep-, organisatie-, en samenwerkingsverband-specifieke varianten van ondersteuningsvormen. Dat laatste integraal in kaart brengen was niet mogelijk. Dat gold ook voor de gelijkaardige praktijken en varianten die we in de loop van het onderzoek in vizier kregen en die geen deel uitmaakten van de geselecteerde ondersteuningsvormen. Dat alles maakt dat dit rapport te lezen is als **een niet-exhaustief overzicht van ondersteuningsvormen die in meer of mindere mate aansluiten bij wat in de regelgeving als trajectondersteuning beschreven staat**.

De klemtoon lag op het in kaart brengen van de kenmerken en om daar over de ondersteuningsvormen heen een overzicht van te geven. Het betreft **geenszins een normatief georiënteerde evaluatie van de beschreven ondersteuningsvormen**. Dat zou voorbij gaan aan het gegeven dat de 24 ondersteuningsvormen al enige tot geruime tijd vóór het decreet in uitvoering waren en dus los daarvan tot stand gekomen zijn. Daarenboven was het onmogelijk om voor alle ondersteuningsvormen én de varianten erop zicht te krijgen op de mate waarin wat uitgeschreven staat (cf. regelgeving, praktijkbeschrijvingen enz.) ook effectief en systematisch een uitvoering in de praktijk kent. Kortom, het is een **exploratieve beschrijving en analyse** op basis van de bronnen die in het korte tijdsbestek beschikbaar en verwerkt konden worden (cf. momentopname).

Doel was om met het oog op een **doorontwikkeling van trajectondersteuning** (cf. ontwikkeling van een specifiek kader voor een trajectondersteuner en verdere intersectorale uitrol) een **opstap** te bieden voor wat **essentiële kenmerken** kunnen zijn en om de **contouren van implementatie** in kaart te brengen. Deze inventarisatie biedt praktijken aanknopingspunten om hun werking in de lijn van die doorontwikkeling bij te sturen (cf. Memorie van toelichting 2023; Opdrachtbeschrijving Opgroeien, 2024).

In het voorgaande ligt de vraag besloten: ‘Wanneer is er effectief sprake van trajectondersteuning’? Dat is niet alleen een vraag naar essentiële kenmerken, maar ook naar de mate en context waarin die moeten aanwezig zijn. En dat is dan weer gerelateerd aan nuances en vragen die de beschreven ondersteuningsvormen oproepen in relatie tot de formuleringen in de regelgeving. De onderstaande topics en vragen bieden een beknopt overzicht van kenmerken en randvoorwaarden die richtinggevend kunnen zijn voor de doorontwikkeling op beleids- en uitvoeringsniveau.

4.2 Reikwijdte van ‘trajectondersteuning voor iedereen die er behoefte aan heeft’

Vanuit de doelen preventief te werken, vroegdetectie, vroeg en nabije zorg en ondersteuning en tijdig bijschakelen bij herval, moet trajectondersteuning beschikbaar zijn voor elk kind, elke jongere, elke (aanstaande) ouder die er behoefte aan heeft. Bijzondere aandacht wordt gevraagd voor betrokkenen in een kwetsbare situatie, met een specifieke ondersteuningsbehoefte, met een enkelvoudige, meervoudige of complexe problematiek.

- De in eerste instantie brede, universalistische oriëntatie, blijkt in de praktijk ingehaald te worden door meer specifieke doelgroepgerichte oriëntaties: het betreft overwegend trajecten voor kinderen, jongeren en ouders die zich voor een of meerdere levensdomeinen in een kwetsbare situatie bevinden en/of een (uitgesproken) zorg- en ondersteuningsnood hebben. Vanuit de vastgestelde noden en de project- of programmaspecifieke oproepen en richtlijnen is dat een voor de hand liggende bevinding.
- De hoge caseload en wachttijden die bij verschillende ondersteuningsvormen voorkomen roept de vraag op of binnen de huidige werkings- en financieringscontouren een uitbreiding naar ‘iedereen die er behoefte aan heeft’ haalbaar is. Merk op dat niet voor alle betrokkenen die behoefte meteen duidelijk is of uitgesproken kan worden en dat niet in al de ondersteuningsvormen vrijwilligheid (systematisch) aan de orde is. Dat onderschrijft het belang van laagdrempelige basisvoorzieningen die een vinger aan de pols kunnen houden, die voor een lange periode aanspreekbaar blijven en die de mogelijkheid hebben en het mandaat krijgen om tot een vloeiende overgang naar trajectondersteuning te komen die op zijn minst in een lokaal samenwerkingsverband ingebed is. Het spreekt voor zich dat ze daarvoor de nodige inhoudelijke en financiële ruimte moeten krijgen (cf. kwaliteitsbewaking, deskundigheidsbevordering, basisfinanciering).
- In de geformuleerde doelen van trajectondersteuning ligt het belang van outreachend te werken met het oog op toeleiding en op het in beeld krijgen van de behoeften en noden besloten. Daaraan tegemoetkomen is voor sommige ondersteuningsvormen een dagelijkse realiteit, voor andere vraagt dat nog bijzondere inspanningen.

4.3 Reikwijdte van continuïteit

Continuïteit verwijst naar de looptijd en naar de ononderbrokenheid van de ondersteuning. Beiden hebben een weerslag op (randvoorwaarden op) organisatie- en medewerkersniveau.

We zien deze facetten weerspiegeld in:

- Zo lang als nodig. Zo lang als de betrokkene een behoefte heeft. Trajectondersteuner moet aanspreekbaar blijven, ook als vragen/noden een antwoord kregen.
- De scope van 0 tot 25 jaar? De hele levensloop? De hele levensloop voor iedereen of voor bepaalde groepen?
- Door een vaste (aanspreekbare) trajectondersteuner?
- Vanuit één organisatie of vanuit een samenwerkingsverband?

- In de vorm van elkaar opvolgende trajecten (bv. leeftijdsgebonden, van regiefunctie of planopmaak naar ondersteuning on the floor), die door verschillende medewerkers, organisaties, diensten of samenwerkingsverbanden uitgevoerd en opgevolgd worden?

In de twee laatst vermelde facetten ligt een overdracht tussen medewerkers en/of diensten en organisaties besloten. De betrokkenen worden daarbij ontegensprekelijk met een overgang geconfronteerd en dat zowel in termen van aanpak en begeleidingsmethodiek als in termen van relatieopbouw. Op medewerkers- en organisatieniveau moeten inspanningen geleverd worden om die overgang zo vloeiend mogelijk te maken. Vraag is of uit te sluiten is dat de betrokkenen toch weer opnieuw hun verhaal zullen moeten doen en of dat door een GDPR-proof gegevensdeling ondervangen kan worden. Het zal vooral aan de (nieuw) geïntroduceerde medewerker of organisatie zijn om tijd en ruimte te maken voor vertrouwens- en relatieopbouw en afstemming met de betrokkenen. Een introductie in tandem bij de opstart (bv. de ondersteuner en de back-up ondersteuner of de coördinator) blijkt in de praktijk een beproefde aanpak te zijn. Bij een opeenvolging van trajecten omwille van nieuwe noden is een dergelijke tandemintroductie bij de opstart logischerwijze niet meer mogelijk.

Continuïteit realiseren is niet alleen afhankelijk van de wijze waarop de ondersteuning een invulling krijgt. Het vraagt een langetermijnvisie, een structurele verankering in de regelgeving en een structurele financiering van ondersteuningsvormen (zie ook punt 4.7). Niettegenstaande de aanwezige creativiteit om afgelopen projecten via andere projectmiddelen te financieren en/of de mogelijke terugval op lokale financiering, biedt dat alles onvoldoende continuïteitsgarantie. Opeenvolgende tijdelijke financiering biedt geen solide basis voor ondersteuningsinitiatieven (cf. retentiebeleid) en zodoende ook niet voor de ondersteunde personen. Het perkt daarenboven de implementatiegraad in en dat zet ontegensprekelijk het effectief bereik van mensen met een zorg- of ondersteuningsnood ('iedereen die er behoefte aan heeft') onder druk.

4.4 Reikwijdte en (on)verenigbaarheid van rollen en opdrachten

De ondersteuningsvormen kunnen onderscheiden worden op basis van de rollen en opdrachten die daarin opgenomen worden. Dat situeert zich op verschillende dimensies, waarbij evenwel geldt dat de onderstaande tweedelingen een vereenvoudigde voorstelling zijn van de mengvormen die er in de praktijk zijn:

- Van 'neutraal en onafhankelijk de regie opnemen, coördineren, een plan of voorstel opmaken' tot 'on the floor zorg en ondersteuning bieden aan de betrokkenen, mét de betrokkenen en hun context, met hun noden en gericht op onder meer hun levensdoelen (pro)actief aan de slag gaan'.
- Van 'een neutrale en onafhankelijke opstelling' (cf. supra) tot 'belangenbehartiger van de betrokkenen zijn' in functie van onder andere rechtentoekenning, in de ondersteuning en in de contacten met andere diensten en organisaties het kind-, ouder-, en gezinsperspectief inbrengen, verdedigen, bepleiten.

Men zou kunnen stellen dat het zowel voor toeleiders en partnerorganisaties én niet in het minst voor de betrokkenen duidelijk moet zijn welke rollen de ondersteuner opneemt en ‘tot waar’ de ondersteuner zich begeeft (zie ook punt 4.5) .

Het lijkt ingeval van een doorontwikkeling van trajectondersteuning aangewezen om aan te geven welke rollen en stappen effectief opgenomen moeten worden. Inspiratie kan bijvoorbeeld gevonden worden in het volgende overzicht van stappen die al dan niet integraal sequentieel doorlopen moeten worden: luisteren - vraagverheldering – infomeren - planning - linking - uitvoering - monitoring – evalueren.

4.5 Belang van ‘transparantie’

In deze exploratie komt een veelheid van benamingen van de ondersteuningsvormen en ondersteuners, overlap tussen kenmerken en gelijkenissen en verschillen tussen bepaalde taak- en rolomschrijvingen aan de oppervlakte. We zien verschillende verklaringen en daarbij aansluitende aanbevelingen.

- Bepaalde luiken, principes enz. in de regelgeving zijn klaarblijkelijk vanuit een bepaalde sector of domein ingebracht (bv. vanuit Opgroeien, Jeugdhulp, Zorg enz.). Een domein- of sectorspecifieke terminologie is geen nieuw gegeven. Om en bij tien jaar geleden werd daar al op gewezen en een pleidooi gehouden voor een eenduidig gebruik van begrippen ([Agentschap Zorg en Gezondheid, 2016](#)). Dat geldt niet alleen voor de omschrijving van de trajectondersteuningsvormen en de benaming van de ondersteuners, maar net zo goed voor aansluitende principes en doelstellingen (bv. integraal en geïntegreerd werken die naargelang de bron of praktijk inwisselbaar zijn, dan wel een andere invulling krijgen).
- Van overheidswege zien we voor de ontwikkeling en implementatie van ondersteuning een verschuiving naar lokale en regionale regie en samenwerkingsverbanden. Dat moet onder meer een betere afstemming op de lokale noden en behoeften toelaten. Dat vergroot tegelijkertijd de kans op een lokaal specifieke inhoudelijke én terminologische invulling.
- Een sterker geïntegreerd conceptueel kader zou overzichtelijker en beter hanteerbaar zijn geweest voor deze exploratieve opdracht. Het zou vooral ook kunnen bijdragen aan een meer eenduidig begrip van de taken en rollen die in trajectondersteuning opgenomen dienen te worden.
- Dit is geen pleidooi voor een oeverloze terminologische discussie, maar het moet voor zowel de kinderen, jongeren, aanstaande ouders, gezinnen en hun context, de personen met een zorg- en ondersteuningsnood én de medewerkers en organisaties duidelijk zijn wat van wie in welk traject wel of niet verwacht kan worden, wie daarin welk mandaat heeft enz. Het is in functie van de samenwerking en de afstemming op aanstaande ouders, kinderen, jongeren, hun gezin en context, essentieel om dat in eerste instantie helder te krijgen. Dat geldt des te meer:
 - (1) voor ondersteuningsvormen waarin verschillende medewerkers een verschillende rol opnemen en al dan niet gelijktijdig voor de betrokkenen in het vizier komen (zie ook verder),
 - (2) bij een opeenvolging of elkaar kruisen van trajecten die al dan niet rechtstreeks toegankelijk zijn en/of al dan niet gekarakteriseerd worden door vrijwilligheid,

- (3) in het licht van mobiliteit die zich bij de te ondersteunen personen of bij de medewerkers kan voordoen (cf. wijziging van woon- of verblijfplaats, personeelsmobiliteit).

4.6 Combinatietrajecten vanuit het perspectief van geïntegreerde zorg en ondersteuning?

Meerdere zorg- en ondersteuningstrajecten, meerdere trajectondersteuners in een gezin roept de vraag op naar de draagwijdte van geïntegreerde zorg en ondersteuning.

- De vraag naar de draagwijdte van geïntegreerde zorg en ondersteuning is niet los te zien van het antwoord op de vragen 'Wanneer een trajectondersteuner ingezet kan worden', 'Wat een trajectondersteuner minimaal moet opnemen' en 'Hoe een trajectondersteuner aan de slag moet gaan'.
- De Memorie van toelichting (2023, p. 23) stelt onder meer dat trajectondersteuning breder is dan Casusregie. Een trajectondersteuner moet er bijvoorbeeld ook zijn als er geen jeugdhulpverlening meer is, die moet een terugvalbasis zijn na afronding van het zorg- en ondersteuningstraject. Inzake de Vertrouwenspersoon jeugdhulp stelt de memorie (2023, p. 23) dat niet elke Vertrouwenspersoon de rol van trajectondersteuner kan opnemen en vice versa. Merk op dat een trajectondersteuner ook ingezet kan worden als er nog geen hulp is, terwijl een Vertrouwenspersoon bij de start van jeugdhulpverlening tot zo lang als het kind of de jongere dat wenst, ingeschakeld kan worden.
- Ook op basis van de beschreven ondersteuningsvormen komt naar voren dat een aantal van hen moeilijk eenzijdig te categoriseren zijn als trajectondersteuning. Denk aan vormen waarin de betrokkenen geen of slechts gedeeltelijke keuze- en beslissingsmogelijkheid hebben over een al dan niet opstart en over de invulling van het traject of vormen waar de ondersteuning zich veeleer beperkt tot 'vrijwaren van contactmogelijkheden'. Kortom, de verschillende finaliteiten vragen onderscheiden rollen die niet altijd verenigbaar zijn.
- Zelfs als er bij een gelijktijdige inzet van meerdere ondersteuners in se geen sprake zou zijn van twee of meer trajectondersteuningsvormen, dan blijft de vraag of een combinatie van ondersteuners vanuit verschillende aanbieders (cf. organisaties of samenwerkingsverbanden) wenselijk is. Ook ten aanzien van de successieve inzet van ondersteuners dient de vraag naar wenselijkheid zich aan. Het perspectief van de betrokkenen en de meerwaarde die het voor hen kan bieden, is daarbij ontegensprekelijk het meest essentiële richtsnoer.

4.7 Belang van een ongecompliceerde uitvoerings- en aansturingsvorm

Verschillende ondersteuningsvormen zijn ingebed in een samenwerkingsverband en/of worden gedragen door een meerledige organisatiestructuur waarin verschillende medewerkers een rol opnemen.

- In de lijn van het voorgaande topic (cf. combinatietrajecten) moet transparant zijn wie voor wat uitvoerend, of backoffice, of coördinerend, of regisserend aan de slag gaat mét of voor de aanstaande ouder, het kind, de jongere, het gezin en de context. Stroomdiagrammen kunnen voor professionals verhelderend zijn. Ten aanzien van de te ondersteunen mensen en de mogelijke lokale variatie voor ogen houdend, blijft dat evenwel een heikel punt.
- Te bekijken is of het aantal betrokken medewerkers op verschillende niveaus in te perken is. Onder meer de omvang van de (backoffice) taken en rollen, de caseload, de al dan niet meer gespecialiseerde expertise en de hulp die nodig is, zal dat mee bepalen.
- Vraag is of gewerkt kan worden aan een geïntegreerd kader en een samenwerkingsverband waarin een pool van trajectondersteuners beschikbaar is, die naargelang de instap en kern- en ondersteuningsnoden (cf. specifieke problematieken, levensdoelen) ingezet kunnen worden. Net de mogelijke verschuivingen die zich inzake de kern- en ondersteuningsnoden kunnen voordoen, onderschrijven dat de trajectondersteuner met een open vizier en generalistisch aan de slag moet kunnen gaan.
- Een dergelijk geïntegreerd kader en samenwerkingsverband, waarin trajectondersteuning naast andere ondersteuningsvormen en methodieken, een organisatie-overschrijdende methodiek is, biedt onder meer de mogelijkheid om het mandaat van de trajectondersteuner gemeenschappelijk scherp te stellen, om tot gezamenlijke ondersteuning, vorming, opvolging, monitoring, kwaliteitsbewaking te komen.

Een ongecompliceerde uitvoering en aansturing, brengt ons bij het belang om een structureel basiskader en -financiering te voorzien.

- Verschillende ondersteuningsvormen werden geïnitieerd of ondersteund via een oproep vanuit de Vlaamse of federale overheid. Ze zijn niet structureel verankerd en dat betekent doorgaans (1) geen gebiedsdekkende uitrol en (2) tijdelijke projectfinanciering die al dan niet aangevuld wordt met lokale middelen of middelen vanuit een lokaal samenwerkingsverband.
- Dat alles plaatst heel specifiek de principes 'voor iedereen die er behoefte aan heeft' en 'continuïteit' onder druk. Opeenvolgende domein- of sectorspecifieke projectoproepen en experimenten dragen er daarenboven toe bij dat - niettegenstaande het veelal en herhaaldelijk vooropgestelde geïntegreerd werken - een domein-, sector- en doelgroepspecifiek palet van ontwikkelingen, aanbod en begrippenkader in stand gehouden wordt.

Op het kruispunt van het eerder vermelde topic van transparantie dient zich nog een ander financieel aspect aan: de verschillende financiële kaders naargelang de doelgroep.

- Niettegenstaande organisatie- en financieringsbeslissingen hun grond hebben, is het verschil in 'kostprijs' naargelang de doelgroep frappant: gratis versus in te zetten punten vanuit het toegekend budget en al dan niet een persoonlijke bijdrage voor trajecten vanuit VAPH gegunde voorzieningen. Laat het duidelijk zijn dat over die kostprijs in de door ons geconsulteerde bronnen transparant gecommuniceerd wordt. Voor de doorontwikkeling van trajectondersteuning zullen deze verschillende financiële kaders mee in rekening moeten worden gebracht.

4.8 Courante kenmerken en kenmerken die aandacht (blijven) vragen

Al de ondersteuningskenmerken overschouwend, blijken verschillende kenmerken bij het merendeel van de ondersteuningsvormen een ingang gekregen te hebben. Waar 'eigen regie' en 'generalistisch werken' op een paar uitzondering na aan de orde zijn, is dat voor 'participatie en cocreatie', 'actief en proactief werken', 'oplossings- en krachtgericht werken' bij om en bij drie vierde van de ondersteuningsvormen het geval. Het zijn principes die in verschillende beleidsvelden, domeinen en sectoren heen aandacht kregen en ingeburgerd blijken te zijn. Dat geldt nog meer uitgesproken voor 'linken, verbinden en bemiddelen tussen het gezin en hulpverlening' en het daaraan voorafgaand 'kennis van zorg en ondersteuning'. Dat zijn kenmerken die in nagenoeg alle ondersteuningsvormen expliciet op de voorgrond staan.

Er tekenen zich in het hulpverleningslandschap evenwel gradaties af en dat naargelang lokale varianten en de mate waarin de eerder vermelde principes t.a.v. 'al de betrokkenen' een implementatie krijgen en de mate waarin zich dat effectief in ondersteuning on the floor vertaalt. Zo blijft, niettegenstaande al heel wat initiatieven genomen werden en ondersteunende tools ontwikkeld werden, het werken met de context een uitdaging vormen. Met de verschillende gezinsleden, met het gezin, met het informele en formele netwerk (pro)actief en participatief aan de slag gaan komt vooral voor bij ondersteuningsvormen die outreachend werken. Inzoomend op outreachend werken en dan meer specifiek op de opdracht om personen met een zorg- en ondersteuningsbehoefte, gezinnen in een kwetsbare situatie op het spoor te komen, blijkt dat outreachend werken lang geen wijdverspreide implementatie te kennen. Ook verschillende facetten en niveaus van 'politiserende werken' en 'impact gedreven werken' blijven in behoorlijk wat ondersteuningsvormen onderbelicht en blijven aandacht vragen.

5 Bibliografie

5.1 Bronnen onderzoeksrapport

Beleidsnota Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebestrijding 2024-2029. Ingediend door Caroline Gennez, Vlaams minister van Welzijn en Armoedebestrijding, Cultuur en Gelijke Kansen. <https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/70845>

Benoot, T., Van Lombergen, L., Hermans, K., Raeymaeckers, P., De Corte, J.; Roose, R. (2022). *Evaluatieonderzoek van de samenwerkingsverbanden Geïntegreerd Breed Onthaal*. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.
https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/h34yt2d/files/2022_10%20Rapport_10_SW_VG_EF_08_GBO-evaluatie_Eindrapport.pdf?wo1hy72

Besluit van de Vlaamse Regering met betrekking tot de organisatie van de Vlaamse administratie Datum 03/06/2005.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1013986&geannoteerd=false>

Besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2024 over de organisatie van de eerstelijnszorg voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood. [in werking vanaf 01/01/2025].
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039834&datum=&geannoteerd=true&print=false>

Bonte, J., Myny, F. (2022). *Hoe zorg je voor minder breuken in de jeugdhulp?*
<https://sociaal.net/achtergrond/hoe-zorg-je-voor-minder-breuken-in-jeugdhulp/>

Bouwstenen voor een Vlaamse geïntegreerde eerstelijnszorg voor personen met een complexe zorgnood Eindrapport. (2016). Agentschap Zorg & Gezondheid – Möbius.
https://zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/20161207_Eindrapport_Integrale%20zorg.pdf

Brochure Samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal. (z.d.). Departement WVG.
https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/20190402_brochure_wat_is_samenwerkingsverband_gbo_def.pdf

Decreet Vroeg en nabij (2024). Tekst aangenomen door de plenaire vergadering van het ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd jeugd- en gezinsbeleid.
<https://vroegennabij.be/sites/default/files/documenten/aangenomen%20tekst-Vlaams%20Parlement.pdf>

Dewaele, C. (2023). *Outreach: what's in a name?* Bijdrage op het lerend netwerk pilootprojecten lokale gezinscoaching 2 februari 2023 (Coaching- en intervisietraject Odisee – De Link vzw i.o.v. Departement Zorg). EQUALITY//ResearchCollective – HOGent.

Een geïntegreerde zorgverlening in de eerste lijn. (2017). Agentschap Zorg & Gezondheid. <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/CELZ%20beleidstekst%20hervorming%20eerstelijnszorg.pdf>

https://subsidieregister.vlaanderen.be/ords/xxsr/r/subsidieregister/home?clear=1&session=8866069768489&cs=3oIBqOVRkEt32xPfz1k9AJLyHlzhTi7MH8_nBcWWk-AjugcHx10H2eA72kPiwJZ7wF0F2T3XQyp6BxMTzuLcw

<https://ééngezin-éénplan.be/#/lessons/fIHtC3Kdwymc0gSORKMQ94fzDcmKY4Qv>

Huybrechts, I. (2023). *Verbetering van de gezondheidszorg? [cf. jan. 202, beknopte informatie vanuit onderzoek]* <https://vlaamspatientenplatform.be/nl/advies-en-tips/verbetering-van-de-gezondheidszorg-dan-is-ook-implementatieonderzoek-belangrijk>

Informatiebrochure lokale gezinscoaches (2021). Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Afdeling Welzijn en Samenleving. <https://armoede.vlaanderen.be/projecten>

Jong en Geborgen Jaarverslag 2023 (2024). Geëngageerde aanpak door het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling. VK-VECK. <https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/wp-content/uploads/2024/06/Geintegreerd-jaarverslag-2023-DEF-1.pdf>

Mededeling aan de Vlaamse Regering. VR 2025 0606 MED.0224-1. Ondersteuning Lokaal Integratiebeleid. <https://themis.vlaanderen.be/files/7023c680-42d7-11f0-b11b-c75db9d5c85a/download?name=VR%202025%200606%20MED.0224-1%20Lokaal%20integratiebeleid%20-%20mededeling.pdf&content-disposition=inline>

Memorie van Toelichting (VR 2023 1711 DOC.1228/3TER) bij het ontwerp van decreet over de organisatie van een geïntegreerd gezins- en jeugdhulpbeleid https://vroegennabij.be/sites/default/files/documenten/vroegennabij_memorie_VR.pdf

<https://vad.be/artikels/druggebruikende-ouders-en-verantwoord-ouderschap-pondo-helpt/>

Nys, K., & Vandewaerde, S. (2022). *Vergelijkend overzicht van de projecten ‘buddywerk, lokale gezinscoaches, zorgzame buurten, 1G1P (opgemaakt voor de workshop ‘Hoe lokale projecten op elkaar laten inhaken?, Studiedag ‘Van Buddy tot Community).* Kenniscentrum Gezinswetenschappen (Odisee). <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/sites/default/files/public/2022-05/Buddy-bijdragen-studiedag-Workshop3-verslag.pdf>

Opgroeien (2024). *Onderzoeksopdracht vergelijkend overzicht trajectondersteuning.*

Ouald Chaib, L. (2023). *Druk op de eerste lijn. Zie jij het bos nog door de bomen? Oriënteer je hier. [visuele voorstelling].* SAM. https://www.samvzw.be/sites/default/files/2023-03/SAM131_druk%20eerste%20lijn.pdf

SAM vzw (2021). Poster Beroepsgeheim voor jeugdhulpverleners.

www.samvzw.be/sites/default/files/Publicaties/SAM_affiche%20BG_2020-HR_def.pdf

Van den Cruyce, N., Nys, K., Vandewaerde, S., Stooze, E., & Hermans, K. (2024). *Position Paper Gezinscoaching: een specifieke methodiek voor het werken met gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie? Zes fundamentele op basis van een onderzoeks- en ondersteuningstraject*. (pp. 1-6). LUCAS KU Leuven – Odisee-hogeschool.

<https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezinscoaches-intervisie>

Versweyvelt, A-S, Put, J., & Opgenhaffen, T. (2018). *Wegwijzers beroepsgeheim. 4. Meldrechten en meldplichten. Onderzoek uitgevoerd in het kader van het Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin*. Instituut voor Sociaal Recht KU Leuven -Steunpunt WVG.

<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/28415>

Vlaams regeerakkoord 2024-2029. Samen werken aan een warm en welvarend Vlaanderen.

<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/69476>

Rommens, T. (2024). *Gezinscoaching – Trajectondersteuning. Sessie op de inspiratiedag lokale gezinscoaching*, 11 december 2024, Brussel. Opgroeien.

www.chw-intermut.be/

www.eerstelijnszone.be/zorgcoordinator

www.eerstelijnszone.be/zorgcoordinatie

www.homestartvlaanderen.com/home-startlocaties

www.integratie-inburgering.be/nl/wat-kunnen-we-voor-jou-doen/ondersteuning-voor-je-organisatie-of-lokaal-bestuur/participatie/participatie-en-netwerktraject

www.jeugdhulp.be/idealewereld/ideale-werelden/concept-jeugdhulp

www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken/kompas

www.opgroeien.be/kennis/themas/beroepsgeheim/integriteits-en-veiligheidsgerichte-uitzonderingen

www.opgroeien.be/kennis/themas/geintegreerd-werken/zorg-en-ondersteuning-voor-zwangere-vrouwen-hun-kinderen-en-hun-gezin-tijdens-de-eerste-1000-dagen

www.opgroeien.be/kennis/themas/onderwijskansen-versterken/naft

www.opgroeien.be/kennis/themas/participatie/theoretische-kaders

www.vaph.be/gog/meldingsplicht

www.vaph.be/professionelen/bijstandsorganisaties/vergunning

www.vaph.be/pvf/wat#:~:text=De%20ambitie%20is%20om%20zorggarantie,van%20de%20persoonsvolgende%20financiering%20ge%C3%AFnstalleerd.

www.vlaanderen.be/plan-samenleven

5.2 Verwerkte bronnen in de ondersteuningsfiches

Onderstaande biedt per ondersteuningsvorm een overzicht van de bronnen waarvan informatie in de fiche verwerkt werd.

5.2.1 1G1P

Beleidsmoment Jeugdhulp 2017 en de provinciale infomomenten (zie powerpoints)

[Eén gezin - één plan - Overview](#)

<https://www.jeugdhulp.be/netwerken/een-gezin-een-plan-1g1p>

Tussentijds rapport onderzoekjaar 1 Praktijk- en actiegericht onderzoek naar de implementatie van 1G1P in Groot Antwerpen (z.d.). KU Leuven Lucas – KdG Expert – Universiteit Gent.

<https://www.opgroeien.be/sites/default/files/tool-documents/praktijk-en-actiegericht-onderzoek-implementatie-1g1p-groot-antwerpen-tussentijdsrapport-onderzoek-jaar-1.pdf>

Van Loon, K., & Melis, B. (2022). *Praktijkgericht onderzoek rond de implementatie van de samenwerkingsverbanden 1gezin1plan, binnen de jeugdhulp*. Onderzoeksgroep Sociale Inclusie. Karel de Grote Hogeschool. <https://www.kdg.be/sites/kdg.be/files/2023-02/Rapport%201Gezin%201Plan%202022.pdf>

Van Loon, K., & Melis, B. (2024). *1 gezin, 1 plan binnen de jeugdhulp in Vlaanderen*. Onderzoeksgroep Sociale Inclusie. Karel de Grote Hogeschool.

[https://www.kdg.be/sites/kdg/files/2024-03/definitieve%20versie%20gezin%201%20plan-BASIS%20LR%20\(1\).pdf](https://www.kdg.be/sites/kdg/files/2024-03/definitieve%20versie%20gezin%201%20plan-BASIS%20LR%20(1).pdf)

Vlaamse overheid, (2017). [Oproep-RTJ-Oproep] Meer capaciteit en samenwerking in de rechtstreeks toegankelijke jeugdhulp: investeren in een versterkte jeugdhulp snel en dichtbij gezinnen, kinderen en jongeren. Geraadpleegd op 21 november 2024, op

<https://www.jeugdhulp.be/professionelen/jeugdhulplandschap/uitbreidingsbeleid-jeugdhulp/1g1pnetwerken-rtj>

Vlaamse overheid, (2020). [Rondzendbrief 1 gezin 1 plan] Eén gezin, één plan – Oproep in detail. Geraadpleegd op 21 november 2024, op

<https://www.jeugdhulp.be/professionelen/jeugdhulplandschap/uitbreidingsbeleid-jeugdhulp/1g1pnetwerken-rtj>

5.2.2 Brugfiguren

De Buck, E. e.a.(2019). *Brugfiguren, een brug tussen school en thuis*. In Welwijs, 2019, jrg 30,nr.22

De Mets, J., (2017). *Wij slaan de brug! 20 jaar brugfiguren in Gent school, ouders en buurt dicht bij elkaar*. Een uitgave van Onderwijscentrum Gent.

De Visscher, K. (2017). Brugfiguren in perspectief. In: Stad Gent (Ed.), *Wij slaan de brug! 20 jaar brugfiguren in Gent*, (pp. 88-99). Gent: Stad Gent.

<https://buddyleuven.be/>

<https://www.fmdo.be/projecten/onderwijsambassadeurs/>

<https://www.vlaanderen.be/plan-samenleven/over-plan-samenleven>

<https://www.vlaanderen.be/plan-samenleven/doelstellingen-en-acties/netwerk/actie-15-brug-leggen-naar-onderwijs>

<https://www.rodekruis.be/wat-doen-we/hulp-in-vlaanderen/ondersteunen-van-kwetsbaren/brugfiguren/>

Juchtmans, G., (2018) *Een drievoudige inbedding voor kwetsbare gezinnen. Over brugfiguren, brugorganisaties en hun netwerk*. HIVA Kuleuven

Stovel, K., & Shaw, L. (2012). Brokerage. *Annual Review of Sociology*, 38, 139-158

5.2.3 Buddywerkingen

Agentschap Integratie en Inburgering. Draaiboek buddyprojecten nieuwkomers. Inspiratie voor buddyprojecten met anderstalige nieuwkomers (z.d.). <https://www.integratie-inburgering.be/nl/wat-kunnen-we-voor-jou-doen/ondersteuning-voor-je-organisatie-of-lokaal-bestuur/participatie/participatietraject/buddywerkingen>

Besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van het decreet van 29 november 2013 houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning (28/03/2014).

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1024351&datum=&geannoteerd=false&print=false#H1066461>

Craps, K. (2024). *Praktijkbeschrijving Home-Start*. <https://www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken/home-start>

Decreet houdende de organisatie van preventieve gezinsondersteuning (29/11/2013).

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023668&datum=&geannoteerd=false&print=false>

<https://dekatrol.org/>

<https://domohasselt.be/>

<https://kannet.be/buddy/>

<https://productencatalogus-v3.vlaanderen.be/instantie/33864> > *buddygezinnen voor vluchtelingen in Kortrijk*

<https://votjeugdhulp.be/buddywerking/>

<https://www.armentekort.be/over-armentekort/>

<https://www.backontrack-oranjehuis.be/> > *vrijwilligerswerkingen: buddy bij een jongere, vertrouwenspersoon, jongere ondersteunen in dagelijkse taken (een online-info over deze werkingen > info via e-mail op te vragen)*

<https://www.caw.be/jobs/vrijwilliger/buddy-voor-een-ouder-met-een-jong-kind-in-ronse/>

<https://www.caw.be/samen-sterker-word-vrijwilliger-of-buddy-bij-caw-oost-vlaanderen/>

<https://www.genk.be/gezinscoach-bij-de-thuisploeg>

<https://www.gezinenhandicap.be/vrije-tijd---buddy/>

<https://www.homestartvlaanderen.com/>

<https://www.homestartvlaanderen.com/waasland>

https://www.jeugdhulpdonbosco.be/sites/default/files/wysiwyg/2022_onthaalbrochure_gastgezin-onthaalgezin-buddy.pdf

<https://www.kindengezin.be/nl/professionelen/sector/huis-van-het-kind-en-aanbod/mobiele-ondersteuning-door-vrijwilligers>

<https://www.modoantwerpsekempen.be/>

<https://www.opgroeien.be/kennis/themas/ouderschap-en-opvoeding-ondersteunen/aanbod-opvoeding-en-gezinsondersteuning#:~:text=Home%2DStart%20of%20de%20Kind,een%20uitgebreid%20informatie%2D%20en%20expertiseplatform.>

<https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/praktijk-buddycoaching-2o> > *webpagina in onderhoud > later nog te checken?*

<https://www.stapsteen.be/>

<https://www.yarvlaanderen.be/over-yar/yar-coaching/>

Kostet, I., Nys, K., Verhaegen, I. & Van Puyenbroeck, J. (2017). *Persoonlijke netwerkversterking bij mensen in armoede. Een overzicht van werkmodellen en een sterkte-zwakteanalyse door ervarings- en praktijkdeskundigen* (Onderzoek in opdracht van het departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG), afdeling Welzijn en Samenleving) Brussel: Kenniscentrum Hoger Instituut voor Gezinswetenschappen – Orthopedagogie (Odisee).

<https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/persoonlijke-netwerkversterking-voor-mensen-armoede>

Pyck, E., & Moens, M. (2023). *Blueprint. De ATK methodiek van idee tot project*. Armen TeKort.

https://www.armentekort.be/wp-content/uploads/2024/11/BUEPRINT-ATK_HQprint.pdf

Van Robaeys, B., & Lyssens-Danneboom, V. (2016). *Duo-werkingen in Vlaanderen. Eerste tussentijds onderzoeksverslag*. Retrieved from Expertisecentrum Krachtgericht Sociaal Werk:

https://www.kdg.be/sites/default/files/tussentijds_onderzoeksrapport_duowerkingenvlaanderen_09112016.pdf

5.2.4 Casemanagers zorg

Besluit van de Vlaamse Regering houdende de uitvoering van het decreet van 8 juli 2022 over de werk- en zorgtrajecten, Datum 18/11/2022.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1037924&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Decreet van 8 juli 2022 over de werk- en zorgtrajecten.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1037311&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Gonnissen, Y. (2019). *Casemanagement in de welzijnssector. Handreiking*. SAM vzw.

<https://sites.google.com/a/vdab.be/icf-vdab/>

<https://www.departementwvg.be/casemanager-zorg>

<https://www.departementwvg.be/faq/activeringstrajecten-en-casemanagement-zorg-het-brussels-hoofdstedelijk-gewest/kunnen>

<https://www.departementwvg.be/regelgeving-werk-en-zorgdecreet>

<https://www.gtb.be/>

<https://www.samvzw.be/kennis/de-samenwerkingsverbanden-zorg>

<https://www.samvzw.be/kennis/ondersteuning-voor-de-casemanagers-zorg>

Nuyts, K. (2024). Focus op casemanagement. *VIEWZ*, 9 (3), p. 17-21.

Nuyts, K. (2024). *Infographic voor de deelnemers (en andere geïnteresseerden)*. SAM vzw.

Nuyts, K. (2023). *Draaiboek casemanagers zorg binnen de activeringstrajecten voor mensen met een CMPPS problematiek*. SAM – Departement Zorg - VDAB.

<https://www.samvzw.be/sites/default/files/2023-10/Draaiboek%20casemanagers%20zorg%202023.pdf>

Nuyts, K. (2022). *Inspiratienota Werk-zorg activeringstrajecten vanuit een kracht- en herstelgerichte kijk*. SAM. <https://www.samvzw.be/sites/default/files/2024-01/Inspiratienota%20Werk-Zorg%20activeringstrajecten%20vanuit%20een%20kracht-%20en%20herstelgerichte%20visie.pdf>

Nuyts, K. (2022). *Wat is casemanagement? Wat doet een casemanager? Inspiratienota, opgemaakt in opdracht van WVG*. SAM. <https://www.samvzw.be/sites/default/files/2024-01/Wat%20is%20casemanagement%20Inspiratienota%202022.pdf>

5.2.5 Casusregie (Veilig huis)

Decreet van 29 maart 2024 tot oprichting en regeling van de Veilige Huizen.

Groenen, A., Verdonck, E., Dierickx, S., Roelandts, A., Vanoeteren, V., Goffin, K., & De Coninck, S.

(2023). *Onderzoek naar intersectorale, multidisciplinaire en rechtstreeks toegankelijke IFG-centra in Vlaanderen. In opdracht van Vlaams minister van Justitie en Handhaving* [rapport niet beschikbaar]

<https://www.caw.be/wat-beweegt-er/nieuws/veilig-huis-focust-op-integrale-aanpak-van-intrafamiliaal-geweld/>

<https://www.mechelen.be/veilig-huis/voor-professionals>

<https://www.som.be/vacature/casusregisseur>

<https://www.vlaanderen.be/veilig-huis>

Vlaamse overheid (2024). <https://www.vlaanderen.be/agentschap-justitie-en-handhaving/voor-partners/ketenaanpak-intrafamiliaal-geweld>

Vlaamse overheid (2024b). Selectiereglement. Agentschap Justitie en Handhaving zoekt casusregisseurs. https://selecties.s3.eu-west-1.amazonaws.com/kbbj/2024/16227_SR_Casusregisseur_finaal.pdf

Vlaamse overheid (2024c). *Alle details over de job van casusregisseur*. https://selecties.s3.eu-west-1.amazonaws.com/kbbj/16227_jobinhoud.pdf

5.2.6 CAW-trajecten

Besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023136¶m=inhoud>

Decreet van 8 mei 2009 betreffende het algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1018103¶m=inhoud&ref=search>

Eerstelijnszone Regio Aalst. (Donderdag 9 juni 2022). *Netwerklunch CAW: wie, wat, waar, hoe?* https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/presentatie_nwl_juni_caw.pdf

<https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/>

<https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/begeleiding/>

<https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/begeleiding/gevangenen-en-familie/>

<https://www.caw.be/hoe-wij-helpen/begeleiding/werk-en-vrije-tijd/upload/>

<https://www.departementzorg.be/nl/regelgeving-algemeen-welzijnswerk>

Ministerieel besluit van 11 december 2013 houdende de bepaling van resultaatgerichte indicatoren en de concretisering van de zorgaspecten voor de centra voor algemeen welzijnswerk en de centra voor teleonthaal. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023926¶m=inhoud>

Ministerieel besluit van 23 december 2016 houdende de programmatie van de centra voor algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1027907¶m=inhoud>

Vacature integrale trajectbegeleider Oost-Vlaanderen. (z.d.). <https://www.caw.be/jobs/voltijds/integrale-trajectbegeleider-2/>

Vacature trajectbegeleiding Justitieel Welzijnswerk CAW Limburg. (z.d.). <https://wp.assets.sh/uploads/sites/430/2022/07/2022-62-JWW-HV-Trajectbegeleiding.pdf>

Vacature trajectbegeleider Justitieel Welzijnswerk Dendermonde. (z.d.). <https://www.caw.be/jobs/voltijds/trajectbegeleider-justitieel-welzijnswerk-3/>

Vacature hulpverlener trajectbegeleiding justitieel welzijnswerk CAW Limburg. (z.d.). <https://wp.assets.sh/uploads/sites/430/2022/07/2022-62-JWW-HV-Trajectbegeleiding.pdf>

5.2.7 Consulenten (OCJ, SDJ, VK)

Decreet betreffende de integrale jeugdhulp van 12 juli 2013. <https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1023237.html>

Besluit van de Vlaamse regering betreffende de integrale jeugdhulp van 21 februari 2014. <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023896&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Decreet jeugddelinquentierecht 2019. https://etaamb.openjustice.be/nl/decreet-van-15-februari-2019_n2019011711.html

<https://www.opgroeien.be/jobs/vacatures/consulent-ondersteuningscentrum-jeugdzorg-en-sociale-dienst-jeugdrechtbank-antwerpen>

[Jeugdbescherming | Jeugdhulp](#)

[Jong en Geborgen Jaarverslag 2023 \(2024\)](#). Geëngageerde aanpak door het Vertrouwenscentrum Kindermishandeling en het Vlaams Expertisecentrum Kindermishandeling. VK-VECK.

<https://www.vertrouwenscentrum-kindermishandeling.be/wp-content/uploads/2024/06/Geïntegreerd-jaarverslag-2023-DEF-1.pdf>

Jongerenbrochure – jij en het ondersteuningscentrum jeugdzorg (2023):

[jongerenbrochure_ocj_2023_web.pdf](#)

Jongerenbrochure – jij en de jeugdrechtsbank (2023): [jongerenbrochure_sdj_2023_web.pdf](#)

[Ondersteuningscentrum jeugdzorg \(OCJ\) | Jeugdhulp](#)

[Sociale dienst jeugdrechtsbank \(SDJ\) | Jeugdhulp](#)

[Vertrouwenscentrum kindermishandeling \(VK\) | Jeugdhulp](#)

[VK](#)

Visietekst-afdeling-OSD: [visietekst-afdeling-osd.pdf](#)

Visie motivatie voor de keuze Signs Of Safety: [visie-motivatie-sos-osd.pdf](#)

5.2.8 Contextbegeleidingstrajecten jeugdhulp

<https://www.jeugdhulp.be/actua/anderen-aan-het-woord/functie/wat-doet-een-contextbegeleider-van-een-private-voorziening>

<https://www.jeugdzorg.be/contextbegeleiding.html>

<https://www.terloke.be/jeugdzorg/begeleiding-bij-je-thuis/contextbegeleiding-bij-je-thuis>:

Modulering 2.0, beleidsnota versie 17 (06/06/2014).

https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/beleidsnota_v17.pdf

Van den Begin, S. (2020). *Handboek contextbegeleiding*. VZW Sporen.

<https://www.opgroeieninveiligheid.be/sites/opgroeien/files/2021-12/Handboek%20contextbegeleiding.pdf>

5.2.9 (Context)begeleidingsvormen VAPH

<https://www.vaph.be/begeleiding-dagopvang-ondersteuning-en-verblijf-woonondersteuning>

<https://www.vaph.be/organisaties/mfc/ondersteuning>

Maes, B., Goffart, N., Moeyaert, N., & Poels, T. (2000). Het experimentele project zorgtrajectbegeleiding. *Tijdschrift voor welzijnswerk*, 24 (230), p. 29-39

MFC Ritmica. (2024). *Infobrochure begeleiding MFC Ritmica*. <https://www.ritmica.be/wp-content/uploads/2024/01/Infobrochure-contextbegeleiding-24-01-24.pdf>

<https://www.styrka.be/mfc-styrka/ambulante-en-mobiele-begeleiding/>

Modulering | Jeugdhulp. (z.d.). <https://www.jeugdhulp.be/professionelen/werking/modulering>

VAPH. (mei 2021). *Ondersteuning op maat voor minderjarigen*.

<https://www.vaph.be/sites/default/files/2024-06/brochure-ondersteuning-op-maat-voor-minderjarigen-juni-2024.pdf>

VAPH. (2023-2024). *Rechtstreeks toegankelijke hulp Laagdrempelige ondersteuning. Brochure*.

<https://www.vaph.be/documenten/rechtstreeks-toegankelijke-hulp-rth>

Wat is een multifunctioneel centrum (MFC)? | VAPH. (z.d.).

<https://www.vaph.be/professionelen/mfc/erkenning>

5.2.10 Doelgerichte zorg

Besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2024 over de organisatie van de eerstelijnszorg voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood. *[in werking vanaf 01/01/2025]*.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039834&datum=&geannoteerd=true&print=false>

Boeykens, D. (2022). Dagje Boeykens over doelgerichte zorg. *[cf. sept. 2022, beknopte informatie vanuit doctoraatsonderzoek]*. [Dagje Boeykens over doelgerichte zorg | Vlaams Patienten Platform](#)

Departement Zorg & gezondheid (2017). *Een geïntegreerde zorgverlening in de eerste lijn* (pp. 1–80). <https://www.zorg-en-gezondheid.be/sites/default/files/2022-04/CELZ%20beleidstekst%20hervorming%20eerstelijnszorg.pdf>

Geerts, C., Vanneste, L., Veraart, M., Bossuyt, H., & De Vriendt, P. (2024). Alle doelen gericht op doelgerichte zorg'. *Senior. Tijdschrift voor kwaliteitsvolle ouderenzorg*, vol. 5, nr. 1, pp. 16-21. [cf. informatie vanuit PWO, insteek = ouderen] https://ahscdn.be/sites/default/files/2024-05/Artikel_Alle%20doelen%20gericht%20op%20doelgerichte%20zorg.pdf?token=1737446869

<https://www.departementzorg.be/nl/naar-meer-geintegreerde-zorg-vlaanderen>

<https://www.eerstelijnszone.be/doelgerichte-zorg-2#:~:text=Wat%20is%20doelgerichte%20zorg%3F,wat%20die%20graag%20wil%20bereiken.>

[https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/2022-11/20221108 - tips en tricks .pdf](https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/2022-11/20221108_-_tips_en_tricks_.pdf)

[https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/infographic doelgerichte zorg.pdf](https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/infographic_doelgerichte_zorg.pdf)

<https://www.eerstelijnszone.be/themas/doelgerichte-zorg>

<https://www.fondsdanieldeconinck.be/story/doelgerichte-zorg-is-een-basishouding/>

Huybrechts, I. (2023). *Verbetering van de gezondheidszorg?* [cf. 20 jan., beknopte informatie vanuit onderzoek] <https://vlaamspatientenplatform.be/nl/advies-en-tips/verbetering-van-de-gezondheidszorg-dan-is-ook-implementatieonderzoek-belangrijk>

Remmen, R., Verté, E., Colman, E., Martin, S., Leytens, C., & Tuinstra, A. (Reds.). (2021). Inspirerende bijdragen voor een sterke eerste lijn in Vlaanderen. In Fonds Dr. Daniël De Coninck & Koning Boudewijnstichting, *Conferentie Voor de Eerste Lijn* [Conference-proceeding]. <https://www.fondsdanieldeconinck.be/app/uploads/2022/01/Inspirerende-bijdragen-voor-een-sterke-eerste-lijn-in-Vlaanderen-Academie-voor-de-eerste-lijn.pdf>

Steunpunt mantelzorg (z.d.). *Mantelzorgplan 2022-2024*. https://www.mantelzorgers.be/sites/default/files/2023-12/mantelzorgplan_2022-2024.pdf

Vivel. (2024, 30 september). *Doelgerichte zorg - VIVEL*. VIVEL. <https://www.vivel.be/thema/doelgerichtezorg/>

5.2.11 D.O.P.-trajecten

BVR (2011). Besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2011 betreffende de erkenning en subsidiëring van diensten Ondersteuningsplan en een mentororganisatie voor het voortraject van personen met een handicap. Geraadpleegd op 10 december, 2019, van <http://codex.vlaanderen.be/Portals/Codex/documenten/1020950.html>

BVR tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2011 betreffende de erkenning en subsidiëring van diensten Ondersteuningsplan en een mentororganisatie voor het voortraject van personen met een handicap (11 maart 2022) <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1020950¶m=inhoud>

https://www.dop-vbb.be/uploads/4/6/0/7/46070239/vacature_dop_2024_hv.pdf

<https://www.vaph.be/professionelen/dop/erkenning>

Lus vzw in samenwerking met alle D.O.P. (2014). *D.O.P. kwaliteitsindicatoren met betrekking tot het ondersteuningsplan*.

Maes, B., & Colla, S. (2013). *Evaluatie van de diensten ondersteuningsplan*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

Maes B., Op de Beeck L. & Nijs S. (2015). *Vervolgonderzoek Diensten Ondersteuningsplan: Analyse van actoren en processen van vraagverduidelijking en ondersteuningsplanning* [SWVG-Rapport, publicatie nr. 20]. Leuven, België: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING (2021) Betreft: - voorontwerp besluit van de Vlaamse Regering tot wijziging van het besluit van de Vlaamse Regering van 30 september 2011 betreffende de erkenning en subsidiëring van diensten Ondersteuningsplan - Principiële goedkeuring

Van Puyenbroeck, J. & Fagardo, B. (2020). *Evaluatie van de rol en de positie van de diensten ondersteuningsplan en de diensten maatschappelijk werk*. Kwantitatieve analyse periode 2016-2019

[digitaal rapport]. Brussel : Odisee Hogeschool. Beschikbaar via https://www.vaph.be/sites/default/files/documents/15717/eindrapport_dopdmw_definitief.pdf

5.2.12 Draaischijffunctie CLB

Decreet betreffende de leerlingenbegeleiding in het basisonderwijs, het secundair onderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding 27/04/2018. <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=15236>

De CLB's in cijfers. Schooljaar 2022-2023 (2024). <https://www.vrijclb.be/files/VCLB-jaarverslagen/Jaarverslag-CLB-sector-2022-2023.pdf>

Draaischijffunctie. (z.d.). CLB. <https://www.clbnbrussel.be/netwerkpartner/draaischijffunctie>
<https://www.vlaanderen.be/onderwijs-en-vorming/ondersteuning-en-begeleiding-voor-leerlingen-cursisten-en-studenten/basis-en-secundair-onderwijs/centrum-voor-leerlingenbegeleiding>

Klasse. (n.d.). *Wat doet het CLB?*. Geraadpleegd op 25 november 2024, van <https://www.klasse.be>
Struyf, E. (2016). Eindrapport OBPWO 13.01 (december 2016) Toeleiding naar het zorgaanbod. Een onderzoek naar bestaande praktijken en verklarende factoren op kind-, gezins- en schoolniveau in het gewoon en buitengewoon onderwijs in Vlaanderen. Promotor Elke Struyf Geraadpleegd via <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/onderwijsonderzoek/project/187>

Vlaanderen.be. (n.d.). *Centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB)*. Geraadpleegd op 25 november 2024, van <https://www.vlaanderen.be>

Vrij CLB Netwerk. (z.d.). CLB Biedt Gratis Informatie, Advies en Begeleiding | Vrij CLB Netwerk. <https://www.vrijclb.be/werking-clb/gratis-informatie-advies-en-begeleiding>

5.2.13 GBO-samenwerkingsverband

Acties samenwerkingsverband GBO (2024). Vlaamse Stuurgroep GBO.

Benoot, T., Van Lombergen, L., Hermans, K., Raeymaeckers, P., De Corte, J.; Roose, R. (2022). *Evaluatieonderzoek van de samenwerkingsverbanden Geïntegreerd Breed Onthaal*. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/h34yt2d/files/2022_10%20Rapport_10_SWVG_EF_08_GBO-evaluatie_Eindrapport.pdf?wo1hy72

Besluit van de Vlaamse Regering [van 30 november 2018] betreffende het lokaal sociaal beleid, vermeld in artikels 2, 9 tot en met 11, 17, 19 en 26 van het decreet van 9 februari 2018 betreffende het lokaal sociaal beleid. https://departementwvg.be/sites/default/files/media/bvr_lsb_def_0.pdf

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de Vlaamse beleidsprioriteiten in het kader van het lokaal sociaal beleid en de subsidiëring van samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal (07/12/2018).

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1030214&datum=&geannoteerd=true&print=true>

Beyaert, S., Verstraete, A., Raeymaekers, J. (2024). Geïntegreerd Breed Onthaal brengt mensen tot hun rechten. *VIEWZ* 2024/3, p. 46-48.

<https://myportal.vandenbroeleconnect.be/inhoudstypes/tijdschriften/detail/79942191920718969/view?guest#79942191920718969> [*> Tekst van coördinatoren en stuurgroep lid GBO Vlaamse Ardennen en GBO Panacea, actoren vanuit OCMW Oudenaarde, CAW en CMJ*]

Brochure Samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal. (z.d.). Departement WVG.

https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/20190402_brochure_wat_is_samenwerkingsverband_gbo_def.pdf

Decreet betreffende het lokaal sociaal beleid van 09/02/2018.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1029068&datum=&geannoteerd=false&print=false>

<https://www.departementwvg.be/gbo>

<https://www.departementwvg.be/home-welzijn-en-samenleving-ge%C3%AFntegreerd-breed-onthaal-faq-ge%C3%AFntegreerd-breed-onthaal>

https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/20230213_regiovorming_brief_gbo.pdf

<https://www.vgc.be/wat-biedt-n-brussel/welzijn/geintegreerd-breed-onthaal>

<https://www.vvsg.be/kennisitem/vvsg/geintegreerd-breed-onthaal>

Leidraad samenwerkingsverband GBO 2024-2025 (2024). Vlaamse Stuurgroep GBO.

Menten, N., Opgenhaffen, T., Put, J. (2022). *Gegevensverwerking in het kader van het samenwerkingsverband Geïntegreerd Breed Onthaal (GBO)*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/zcla4ah/files/2022_09%20Rapport_09%20EF_07GB_0%20gegevensdeling.pdf?k27w2t9

Ouald Chaib, L. (2023a). *Druk op de eerste lijn. Zie jij het bos nog door de bomen? Oriënteer je hier. [visuele voorstelling]*. SAM. https://www.samvzw.be/sites/default/files/2023-03/SAM131_druk%20eerste%20lijn.pdf

Ouald Chaib, L. (2023b). *Druk op de eerste lijn. Geïntegreerde concepten in welzijns-, justitieel en bestuurlijk beleid*. SAM.

https://www.samvzw.be/sites/default/files/Publicaties/230323_Druk_op_de_1ste_lijn_tekst.pdf

Vermeir, E., Demaerschalk, E., Raeymaeckers, P., Hermans, K. (2020). *Geïntegreerd Breed Onthaal: Onthaaltrajecten voor personen met een advies niet-toeleidbaar*. Leuven: Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/ilq61bt/files/2020_02%20Rapport_33%20GBO%20EF%2031_2.pdf?8itm2vr

5.2.14 Gezinscoaching

Delanghe, H., Van Thielen, L., & Storms, B. (2024). *OPKOMST onder de loep. Een onderzoek naar de impact van de Mechelse methodiek in het ondersteunen van aanstaande ouders*. Onderzoek met steun van het Kinderarmoedefonds van de Koning Boudewijnstichting. Mechelen – Expertisecentrum Budget en Financieel Welzijn Thomas Moore. <https://kinderstad.mechelen.be/opkomst/publicatie> (samenvatting: zie https://thomasmore.be/sites/default/files/2024-04/20240416_Brochure%20Opkomst%20samenvatting_0.pdf; de presentatie: zie https://thomasmore.be/sites/default/files/2024-04/Presentatie%20CEBUD_Opkomst.pdf)

Informatiebrochure lokale gezinscoaches (2021). Vlaamse overheid, Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Afdeling Welzijn en Samenleving.

<https://armoede.vlaanderen.be/projecten>

Nys, K., Vandewaerde, S., & Stoové, E. (2024a). *Methodiek gezinscoaching. Beknopte beschrijving. [Opgemaakt in opdracht van het Departement Zorg]*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen - Orthopedagogie (Odisee). <https://www.opgroeien.be/kennis/databank-kwaliteitsvolle-praktijken/gezinscoaching>

Nys, K., Vandewaerde, S., & Stoové, E. (2024b). *Methodiek gezinscoaching. [Opgemaakt in opdracht van het Departement Zorg]*. Kenniscentrum Gezinswetenschappen - Orthopedagogie (Odisee). https://www.opgroeien.be/sites/default/files/intervention_documents/gezinscoaching.pdf

Nys, K., Vandewaerde, S., & Stoové, E. (2024). *Gezinscoaching. Ondersteunend werken met gezinnen in een zeer kwetsbare situatie*. [presentatie opgemaakt in opdracht van het Departement Zorg]. Kenniscentrum Gezinswetenschappen – Orthopedagogie (Odisee).

Schuermans, G. (2024). *Gesprek met Koen Hermans: 'Je wint geen verkiezingen met goed lokaal sociaal beleid.'* <https://sociaal.net/achtergrond/koen-hermans-lokaal-sociaal-beleid/>

Stas, K., Verbruggen, A., & Vlaeminck, H. (2021). *Ethische knopen. Leidraad voor doordacht sociaal werk*. Kalmthout: Pelckmans

Storms, B. (2019). *GO tegen gezinsarmoede. Een onderzoek naar de werking en resultaten van het GezinsOndersteuningsteam in Mechelen*, CEBUD. <https://www.mechelen.be/go-team-boek>

Van Dam, S., & Raeymaeckers, P. (2017). *Dilemma's en grenzenwerk in interprofessionele teams ter ondersteuning van gezinnen in armoede: Gezinscoaches 03 als case*. UAntwerpen, OASes, Master Sociaal Werk. <https://repository.uantwerpen.be/docman/irua/f4bc80/176198.pdf>

Van den Cruyce, N., De Wilde, M., Hermans, K., & Van Lancker, W. (2023). *Een kader voor lokale gezinscoaches in Vlaanderen. Publicatie nr. 20 / SWVG-Rapport*. Onderzoek met steun van de Vlaamse overheid. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. https://cdn.nimbu.io/s/5s8z9pq/channelentries/r2odabx/files/1712831012277/2023_15-rapport_26_ef_09_lokale_gezinscoach.pdf?80813x9

Van den Cruyce, N., Nys, K., Vandewaerde, S. Stoové, E., & Hermans, K. (2024). *Position Paper Gezinscoaching: een specifieke methodiek voor het werken met gezinnen in een maatschappelijk kwetsbare positie? Zes fundamentele op basis van een onderzoeks- en ondersteuningstraject*. LUCAS – Odisee-hogeschool. <https://kcgezinswetenschappen.odisee.be/onderzoeksprojecten/gezinscoaches-intervisie>

Van Lancker, W., Cappelle, H., Cox, N., Decorte, A., Defossez, E., Denoo, H., Stevens, F. & Willems, A. (2020). *MISSION Mobile Integrated Social Services Increasing employment Outcomes for people in Need. Final Report*. [MISSION_FINAL-REPORT_31-01-20.pdf \(wimvanlancker.be\)](https://www.wimvanlancker.be/MISSION_FINAL-REPORT_31-01-20.pdf) Zie ook: [mission_samenvattend-beleidsrapport.pdf \(kortrijk.be\)](https://www.kortrijk.be/mission_samenvattend-beleidsrapport.pdf)

5.2.15 JAC-trajecten

Besluit van de Vlaamse Regering van 21 juni 2013 betreffende het algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023136¶m=inhoud>

Brochure Bruggen na(ar) 18. (2012). JAC Gent -CAW Artevelde. https://www.opgroeien.be/sites/default/files/tool-documents/brochure_bruggen_naar_18.pdf

Decreet van 8 mei 2009 betreffende het algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1018103¶m=inhoud&ref=search>

Eerstelijnszone Regio Aalst. (Donderdag 9 juni 2022). *Netwerklunch CAW: wie, wat, waar, hoe?* https://www.eerstelijnszone.be/sites/default/files/presentatie_nwl_juni_caw.pdf

<https://www.caw.be/jac/hoe-wij-helpen/begeleiding/>

<https://www.caw.be/jac/hoe-wij-helpen/begeleiding/>

<https://www.caw.be/jac/over-het-jac/#:~:text=Het%20JAC%20wil%20meer%20doen&text=Het%20versterkt%20de%20mogelijkheden%20van,menswaardig%20leven%20voor%20elke%20jongere>

<https://www.caw.be/locaties/jac-brussel/>

<https://www.caw.be/locatie-overzicht/jac/>

<https://www.caw.be/wat-beweegt-er/getuigenissen/de-jac-medewerker-als-vertrouwenspersoon/>

<https://www.caw.be/wat-beweegt-er/nieuws/caw-maakt-jongeren-sterker/>

<https://www.departementzorg.be/nl/regelgeving-algemeen-welzijnswerk>

<https://www.huisvanhetkindzemst.be/jac>

<https://www.jeugdhulp.be/actua/in-beeld/getuigenis-jongere-jac>

<https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoorten-itp-en-teams-continuiteit-en-jonge-kind>

<https://www.om-mp.be/nl/uw-om/parketten-procureur-konings/antwerpen/jongerenopvolgingskamer-jok> [enkel in Antwerpen > JAC of CAW algemeen?]

<https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/praktijk-bruggen-naar-18-samen-de-kloof-dichten-tussen-jeugdhulp-en-volwassenenhulp> [Oost-Vlaanderen > Bruggen na(ar) 18]

<https://www.opgroeien.be/kennis/toolbox/praktijk-what-jac> [Halle-Vilvoorde]

<https://www.som.be/vacature/jongeren-hulpverlener-jac-regio-asse>

<https://www.stampmedia.be/artikel/van-het-clb-naar-het-jac-hoe-lager-de-drempel-naar-psychische-hulp-hoe-beter>

<https://www.watwat.be/praat-erover/jac>

<https://www.weliswaar.be/kinderen-jongeren/hoe-lager-de-drempel-naar-psychische-hulp-hoe-beter>

Ministerieel besluit van 11 december 2013 houdende de bepaling van resultaatgerichte indicatoren en de concretisering van de zorgaspecten voor de centra voor algemeen welzijnswerk en de centra voor teleonthaal.

<https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1023926¶m=inhoud>

Ministerieel besluit van 23 december 2016 houdende de programmatie van de centra voor algemeen welzijnswerk. <https://codex.vlaanderen.be/Zoeken/Document.aspx?DID=1027907¶m=inhoud>
Uitnodiging Inspiratiedag Gezinscoaching (11/12/2024).

<https://mailchi.mp/679bbc0af60d/uitnodiging-inspiratiedag-lokale-gezinscoaching?e=b6915eb9a3>

5.2.16 Jeugdhulpregie (Bovenlokale teams jeugdhulp)

Agentschap Opgroeien zoekt een straffe medewerker. DESKUNDIGE ACT (jeugdhulpregie)

Functiebeschrijving en selectiereglement. (december 2024). Opgroeien.

https://www.opgroeien.be/sites/default/files/job_attachments/vacature-deskundige-act.pdf

Besluit van de Vlaamse Regering betreffende de integrale Jeugdhulp 21/02/2014.

<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1023896&datum=&geannoteerd=false&print=false>

Decreet betreffende de integrale jeugdhulp. 12/07/2013.

<https://codex.vlaanderen.be/portals/codex/documenten/1023237.html> en

https://www.ejustice.just.fgov.be/img_l/pdf/2013/07/12/2013035791_N.pdf

<https://www.jeugdhulp.be/professionelen/actoren-jeugdhulp/toegang-tot-jeugdhulp/intersectorale-toegangspoort>

<https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoorten-itp-en-teams-continuiteit-en-jonge-kind>

<https://www.opgroeien.be/over-opgroeien/verhalen-van-medewerkers/cindy-jeugdhulpregisseur-hoe-kunnen-we-kinderen-zo-lang-mogelijk-thuis-laten-wonen-daar-zijn-we-elke-dag-mee-bezig>

<https://www.vlaanderen.be/integrale-jeugdhulpverlening>

<https://www.desocialekaart.be/fiches/519824/algemeen>

Jij en de intersectorale toegangspoort. (2021). Opgroeien.

https://www.rechtspositie.be/sites/default/files/publications/jij-en-itp_nl.pdf

5.2.17 Jeugdwelzijnswerk

Deontologische code voor het jeugdwelzijnswerk met kinderen en jongeren in een maatschappelijk kwetsbare situatie (2021). Uit De Marge. [Integraal overgenomen uit de publicatie Deontologische handleiding voor het jeugdwelzijnswerk (Henkens & Van Oyen, 2019) van © Uit De Marge vzw].

https://www.uitdemarge.be/wp-content/uploads/2021/04/UDM_Deontologische-code.pdf

Herbots, K., & Van Vooren, E. (2019). *Beleidsadvies. Belang van het kind Aanzet tot een concretisering naar een Vlaamse context.* Keki, Kenniscentrum Kinderrechten.

<https://keki.be/storage/files/723b5c86-85bf-4fdc-bd80-02014f2ff715/2019-beleidsadvies-belang-van-het-kind.pdf>

<https://bataljong.be/sites/default/files/wysiwyg/Dropzone%20juni%202023.pdf>

https://kifkif.be/sites/default/files/custom-job-downloads/20240922_VAC_Trajectbegeleider_50%25_Onbep%20duur.pdf
https://kifkif.be/sites/default/files/custom-job-downloads/20210714_vacature%20Mobiel%20jeugdwelzijnswerker%2080%25.pdf
<https://www.desocialekaart.be/fiches/501506/algemeen>
<https://www.uitdemarge.be/jeugdwelzijnswerk/>

Jeugdwelzijn. Met wie en hoe “werken” de jeugdwerkingen van D’Broej? (2016).

<https://dbroej.be/nl/welzijn/jeugdwelzijn>

Monsart, P. & Van Orshoven, A. (2020). *Nota Jeugdwelzijnswerk: een verbindend verhaal.*

Departement Onderwijs, opvoeding en Jeugd, Gent.

<https://stad.gent/sites/default/files/media/documents/Nota%20-%20JEUGDWELZIJNSWERK%20-%20EEN%20VERBINDEND%20VERHAAL.pdf>

Neiryck, B. (2017). *Wat is jeugdwelzijnswerk? Over de kern van de zaak.* Uit De Marge/CMGJ vzw.

<https://www.uitdemarge.be/wp-content/uploads/2019/08/WS4-Wat-is-jeugdwelzijnswerk.pdf>

5.2.18 Lokale teams Kind & Gezin

Afdeling PGJO en lokale teams (2024). [= *Intern document Opgroeien (via Anne Aelvoet ontvangen), inhoudelijke/... oefening die Opgroeien in 2025 verder zal lopen*]

<https://www.kindengezin.be/nl/kind-en-gezin-diensten/lokale-teams>

<https://www.opgroeien.be/jobs/vacatures/psychopedagoog-kind-en-gezin-midwest-limburg>

<https://www.opgroeien.be/jobs/vacatures/sociaal-werker-kind-en-gezin-waregem>

<https://www.opgroeien.be/jobs/vacatures/sociaal-werker-kind-en-gezin-zennevallei>

Opgroeien (z.d.). Functieprofiel sociaal werker.

https://www.opgroeien.be/sites/default/files/job_attachments/fp-sociaal-werker.pdf

Opgroeien (z.d.). Functieprofiel psychopedagoog.

Opgroeien (z.d.). Functieprofiel verpleegkundige.

Opgroeien. (2024). *Kernopdrachten Lokale Teams. (Presentatie regionale rondes).*

5.2.19 OCMW

Depauw, J., Méhauzen, L., Driessens, K., & Franssen, A. (2015). *Het geïndividualiseerd project voor maatschappelijke integratie. Een verkennend en evaluatief onderzoek in de Belgische OCMW's.* Karel De Grote Hogeschool. https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/gpmi-piis_rapport_nl.pdf

Driessens, K., Depauw, J., Abraham Franssen, A., & Méhauzen, L. (2016). Hoofdstuk 3 Het Geïndividualiseerd Project voor Maatschappelijke Integratie: een veralgemeenbaar begeleidingsinstrument in een participatiesamenleving? In I. Pannecoucke, W. Lahaye, J. Vranken & R. Van Rossem (Eds.), *Armoede in België - Jaarboek 2016 (pp.251-270)*. Gent: Academia Press.

https://www.mi-is.be/sites/default/files/documents/armoede_in_belgie_-_federaal_jaarboek_-_2016.pdf

Vandekinderen, C., Roose, R., Raeymaeckers, P., Hermans, K. (2018). *Sociaalwerkconferentie 2018. Sterk Sociaal Werk.* Eindrapport. Steunpunt Welzijn, Volksgezondheid en Gezin.

<https://www.departementwvg.be/sites/default/files/media/documenten/Eindrapport2.pdf>

Wet van 26 mei 2002 betreffende het recht op maatschappelijke integratie - bijwerking 11 april 2024.

<https://www.mi-is.be/nl/wetgeving/wet-van-26-mei-2002-betreffende-het-recht-op-maatschappelijke-integratie-bijwerking-11>

5.2.20 Trajectgezel

Derickx, K. (2024). *Missing Link. Arktos. Het kan wél.* (Bijdrage in de sessie ‘gezinscoaching-trajectondersteuning’, Inspiratiedag gezinscoaching, 11 december 2024, Brussel). Arktos.

Gebruikshandleiding Exploratie (z.d.). Arktos. <https://arktos.be/nl/publicaties/missing-link-een-integrale-begeleiding-voor-moeilijk-bereikbare-jongeren>

<https://arktos.be/nl/arktos/baseline>
<https://arktos.be/nl/arktos/ons-dna>
<https://arktos.be/nl/arktos/onze-kern>
<https://arktos.be/nl/ondersteuning/missinglink>
<https://arktos.be/nl/publicaties/missing-link-een-integrale-begeleiding-voor-moeilijk-bereikbare-jongeren>
<https://arktos.be/nl/vorming/icanvlaamsbrabantbrussel>
 Jaarverslag Arktos (2023). <https://xd.adobe.com/view/20e80b35-45aa-4489-ab8d-80e92194ff0e-75bb/screen/85cdec35-f6db-4bda-9c5a-e6c8d06cf357?fullscreen>
 Cops, A.(2021). *WaDiest! ICAN! Da ist! Integreren en groepsgevoel bij jongeren*. [Bachelorproef Odisee]. LIMO-databank.

5.2.21 Vertrouwenspersoon in de jeugdhulp

Besluit van de Vlaamse Regering van 20 april 2012 betreffende de aanwijzing van een persoon die de minderjarige bijstaat bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp wanneer de minderjarige en zijn ouders tegenstrijdige belangen hebben en de minderjarige niet in staat is om zelf een bijstandspersoon aan te wijzen of niemand het ouderlijk gezag uitoefent
 Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht
 Decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp
<https://publicaties.vlaanderen.be/view-file/24155>
<https://www.jeugdhulp.be/themas/vertrouwenspersoon-in-de-jeugdhulp/voor-de-jongere>
 Ministerieel besluit van 1 december 2014 betreffend de vaststelling van het model van attest van aanstelling als vertrouwenspersoon voor de minderjarige bij de uitoefening van zijn rechten in de integrale jeugdhulp

5.2.22 Zorgcoördinatie

Besluit van de Vlaamse Regering van 17 mei 2019 tot erkenning en subsidiëring van de zorgraden en houdende inwerkingtreding van het decreet van 26 april 2019.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1032274&datum=&geannoteerd=true&print=false>
 Besluit van de Vlaamse Regering van 26 april 2024 over de organisatie van de eerstelijnszorg voor de persoon met een zorg- en ondersteuningsnood. *[in werking vanaf 01/01/2025]*.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039834&datum=&geannoteerd=true&print=false>
 Decreet van 26 april 2019 betreffende de organisatie van de eerstelijnszorg, de regionale zorgplatformen en de ondersteuning van de eerstelijnszorgaanbieders.
<https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1031719&datum=&geannoteerd=true&print=false>
<https://www.departementzorg.be/nl/alivia-uw-digitaal-zorg-en-ondersteuningsplan>
<https://www.departementzorg.be/nl/naar-meer-geïntegreerde-zorg-vlaanderen>
<https://www.eerstelijnszone.be/>
<https://www.eerstelijnszone.be/zorgcoördinatie>
<https://www.eerstelijnszone.be/zorgcoördinator>
<https://empactzorgt.be/activiteiten/zorgcoördinatie-en-zorgcontinuïteit/> *[samenwerkingsverband geïntegreerde zorg regio leper, Roeselare en Tielt]*
<https://www.inami.fgov.be/nl/professionals/info-voor-allen/het-interfederaal-plan-voor-geïntegreerde-zorg>
 Infographic geïntegreerde zorg (2024). Empact. <https://indd.adobe.com/view/fb0d58b9-b7f1-4f17-8d5d-7e84ce3d7fe8> *[voor de zones RITS (Regio Izegem Tielt Samen), Westhoek en Midden WVL]*

Ouald Chaib, L. (2023). *Druk op de eerste lijn. Geïntegreerde concepten in welzijns-, justitieel en bestuurlijk beleid*. SAM.
https://www.samvzw.be/sites/default/files/Publicaties/230323_Druk_op_de_1ste_lijn_tekst.pdf

5.2.23 Zorggarantie

Beleidsmoment Jeugdhulp 25/09/2017.

https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/20170918_1g1p_beleidsmoment25-9.pdf

<https://www.jeugdhulp.be/organisaties/intersectorale-toegangspoorten-itp-en-teams-continuïteit-en-jonge-kind>

<https://www.opgroeien.be/over-opgroeien/projecten/zorggarantie-jonge-kind>

<https://zorggarantie-wvl.be/>

Rondzendbrief van 29 mei 2018 'Zorggarantie bij uithuisplaatsing van jonge kinderen in Vlaanderen.

https://www.jeugdhulp.be/sites/default/files/documents/180529_rondzendbrief_werf_2_zorggarantie.pdf

5.2.24 Zorgregisseurs

Vandepaer, A., & Bellemans, A. (2015). *Visie op zorgregie en trajectregie*. MPI Oosterlo.

https://www.google.com/search?q=Visie+op+zorgregie+en+trajectregie&rlz=1C1GCFZ_enBE1110BE1110&oq=Visie+op+zorgregie+en+trajectregie&gs_lcrp=EgZiaHJvbWUyBggAEEUYOTIKCAEQABiiBBiJBTKCAIQABiiBBiJBdIBCDEwOTqMGo3qAllsAIB&sourceid=chrome&ie=UTF-8

<https://resonansvzw.be/begeleiding-0-tot-21-jaar/trajectconsulenten/>

<https://www.devijvervzw.be/ik-stel-mijn-vraag-hier>

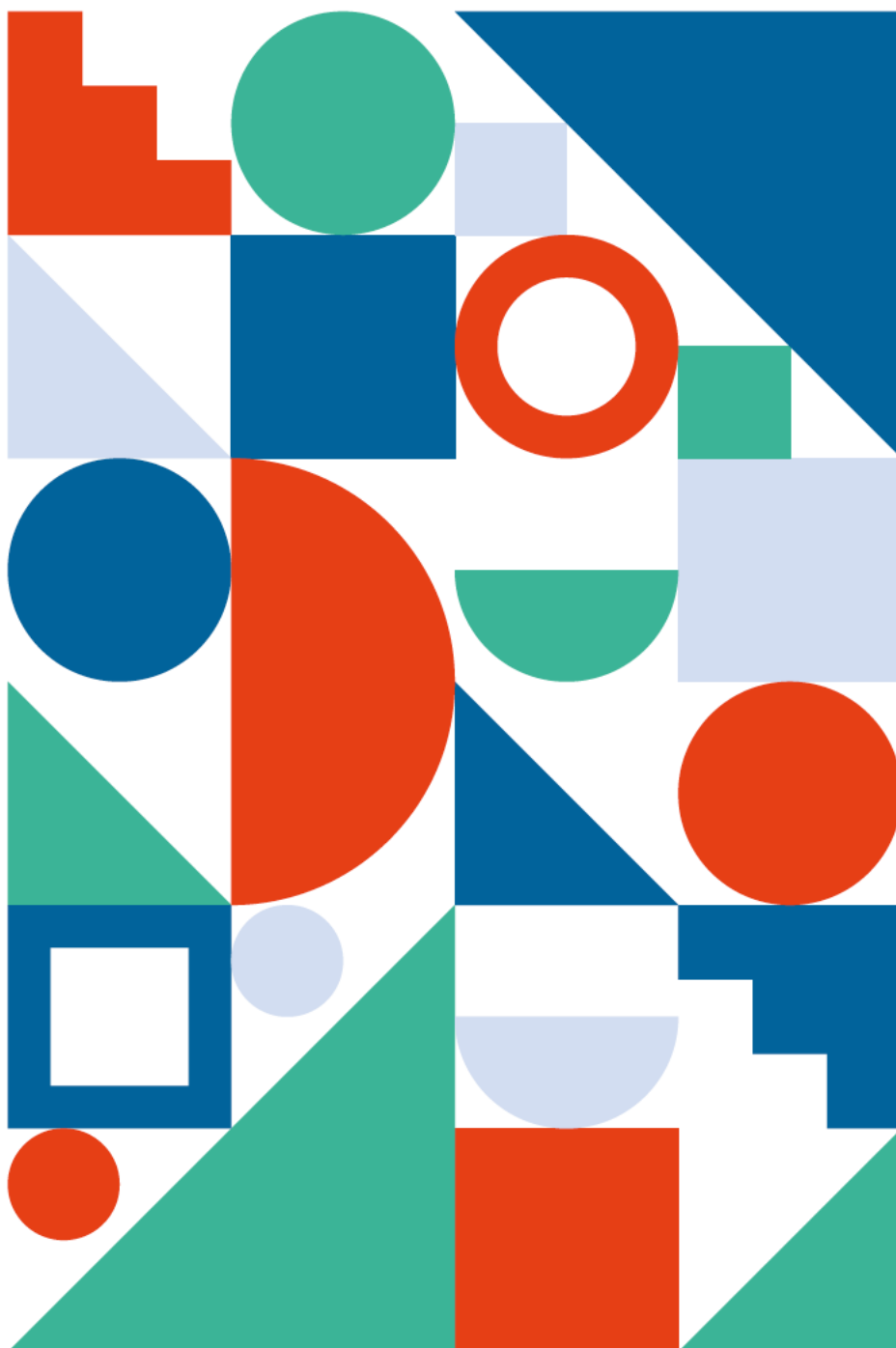
<https://www.devijvervzw.be/oude-functieprofielen/trajectbegeleider>

<https://www.trede.be/Zorgpunt/>

<https://www.trede.be/resources/brochure-zorgpunt.pdf>

<https://www.vaph.be/organisaties/rth/algemeen>

<https://www.zorgwijs.be/fagdetail/57f304dd-c663-4391-bf01-6414513f3be1>

Odisee
DE CO-HOGESCHOOL

Kenniscentrum Gezinswetenschappen

Huart Hamoiriaan 136, 1030 Schaarbeek

facebook.com/gezinswetenschappen

twitter.com/gezinswetensch

kcgzinswetenschappen.odisee.be | odisee.be